



PLA+ FORM

İZMİR
KÜLTÜR
PLA+FORMU
GİRİŞİMİ
SÜRELİ
YAYINI

03



İzmir Büyükşehir Belediyesi
adına İmtiyaz Sahibi
Aziz KOCAOĞLU

Sorumlu Müdür
Ayşegül SABUKTAY AKTAŞ

Yayın Koordinatörü
Şervan ALPŞEN

Yayına Hazırlayan
Sarp KESKİNER

İçerik Editörleri
Elfin YÜKSEKTEPE BENGİSU
Borga KANTÜRK
Cenker EKEMEN
Onur KOCAER
Zeynep GÖNEN
Hale ERYILMAZ
Ebru ATILLA SAÇAY
Gökçe SÜVARİ
Sarp KESKİNER

Redaktör
Hale ERYILMAZ

İçerik Asistanları
Ayşegül KAYCI
Hatice ÖZGİDEN
Nursaç SARGON

Sosyal Medya
Hatice ÖZGİDEN

Grafik Tasarım ve Uygulama
Emre DUYGU

Kapak, İç Kapak ve Poster Fotoğrafları
Güven İNCİRLİOĞLU ©

Katkıda Bulunanlar
Serhan ADA, Ares SHPORTA, Güven İNCİRLİOĞLU, Raşit ÇAVAŞ, Ertekin AKPINAR, Özgür DEMİRCİ, Cem KARAL, Pınar BOZTEPE MUTLU, Nilay İŞLEK, Gözde YENİPAZARLI, Cenan ÇELİK, Samir KARAHODA, Hande ZERKİN, Can GÖKTÜRK, Serkan ÇOLAK, Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi (APIKAM), İzmir Akdeniz Akademisi Kültür Sanat Danışma Kurulu üyeleri ve İzmirKültür İletişim Toplantıları katılımcıları.

Yönetim Yeri
İZMİR AKDENİZ AKADEMİSİ
Mehmet Ali Akman Mah. Mithatpaşa Cad. No: 1087 Pk: 35290, Göztepe, Konak, İZMİR
Tel: +90 (232) 293 46 12 Faks: +90 (232) 293 46 10 kultursanat@izmeda.org www.izmeda.org

Basım Yeri
MEDİFORM AMBALAJ MATBAA SAN.TİC.LTD.ŞTİ.
5627 Sok. No:37/A Çamdibi, İZMİR Tel: (232) 458 01 01

SAYI 3 . Birinci Baskı: Haziran 2016. Baskı Adedi: 3000

Ücretsiz dağıtılan PLA+FORM bülteni, bir İzmir Büyükşehir Belediyesi İzmir Akdeniz Akademisi yayınıdır.
Satılamaz. Her hakkı saklıdır. Yazı, fotoğraf, çizim ve haritalar; yazılı izin alınmadan kullanılamaz.

© İzmir Büyükşehir Belediyesi



ikpgplatform

İÇİNDEKİLER

PLA+
FORM

İZMİR
KÜLTÜR
PLA+FORMU
GİRİŞİMİ
SÜRELİ
YAYINI
03

BAŞLARKEN	03
RÖPORTAJ	
SHPEND AHMETİ İLE BİR SÖYLEŞİ	
KAPSAYICI BİR YÖNETİM VE ERİŞİLEBİLİR BİR KÜLTÜRE DOĞRU	04
İZMİRİM	
ÇAĞRI ÇETİNEL: "HERKES DOĞDUĞU YERİ AYRI TUTAR"	06
ZEYNO PEKÜNLÜ: "SANA BENZER İNSANLARIN NEYE İHTİYACI VAR?"	
İŞE BU SORUYU SORARAK BAŞLAMAK LÂZİM	08
PORTFOLYO: ATAY GERGİN	11
PLA+FORUM	15
FİHRİST	31
AHENK YILMAZ	31
ZUMBARA - AYŞEGÜL GÜZEL	31
CEM ÖCEK	32
ARKAS SANAT MERKEZİ - BETÜL AKSOY	32
BARIŞ YILDIRIM	33
AHURA RİTİM TOPLULUĞU - SAMİ HOSSEİNİ	33
F.A.D.S. TURKEY - DUYGU ÇOBAN	34
HAYAL İNCEDOĞAN	34
FİLM TERAPİ - KEREM KABAN	35
KARABURUN BİLİM KONGRESİ - EMEL YUVAYAPAN	35
KRONOS MEDIA DESIGN - AYBERK OLGAY	36
MAHMUT EŞİTMEZ	36
MEHMET CAN ÖZER	37
SUART KUKLA ATÖLYESİ / TİYATROSU - SUAT ÜNVERDİ	37
TAKSAV - YASEMİN SAĞLAM	38
UĞUR ENGİN DENİZ	38
ULUSLARARASI İZMİR KISA FİLM FESTİVALİ - YUSUF SAYGI	39
RÖPORTAJ	
NEZİH AYTAÇLAR - ANTİK EGE VE AKDENİZ MUTFAKLARININ GÖZDESİ: GARUM SOSU	40
MURAT UYURKULAK: "HAYATIM BOYUNCA İKTİDARSIZLIĞI, ÖZGÜRLÜĞÜ SEVDİM"	43
İZMİR'DEN	
POWERDRUNK "HINDU LUNCHBOX"	46
ŞİYAH PEMBE ÜÇGEN	48
HATIRLAMAK VE ANLATMAK İÇİN ŞEHRE BAK	49
B.İ.T. KOLEKTİFİ	50
SANAT FABRİKAM	51
KÜLTÜR 21 AVRUPA	
AVRUPA PİLOT KENTLER PROGRAMININ İLK ÇALIŞTAYI İZMİR'DE YAPILDI	53
BELLEK	
KENT VE ULAŞIM SERGİSİ	55
ASUMAN SUSAM: "BELLEK GELECEĞE BAKAN BİR OLGUDUR"	57
KIYI	
EMEL KAYIN: "KIYI HERKESİNDİR"	60
NERMİN KUTUCULAR "KAPTAN DÜDÜK ÇALI!"	64
AKDENİZ'DEN	
ATİNA FOTOĞRAF FESTİVALİ 2016	66
VENEDİK BİENALİ 15. ULUSLARARASI MİMARLIK SERGİSİ	67
BİR AKDENİZ EDEBİYATI SEÇKİSİ	68



Konak İskelesi, 1930'lar, Ahmet Pirıştina Kent Arşivi ve Müzesi (APİKAM) arşivi

BAŞLARKEN...

İzmirKültür Pla+formu Girişimi (İKPG) olarak 2015'i oldukça yoğun ve verimli geçirdik. Pla+form'un ilk iki sayısının yanı sıra İKPG Yıllık 2015'i yayımladık, İKPG İzmirKültür İletişim Toplantıları aracılığıyla sekseni aşkın İzmirli bileşene ulaştık ve bileşenlerimiz arasında yatay dayanışma ağını güçlendirecek pek çok proje geliştirdik.

Çalışmalarımıza ara vermeden devam ettiğimiz 2016 yılında, İKPG İzmirKültür İletişim Toplantıları'na mart ve nisan aylarında devam ettik. İstanbul'dan güncel sanatçı Zeyno Pekünlü, Hüseyin Başkadem (Afyon Caz Festivali), Cem Avcı (Sulukule Gönüllüleri Derneği) ve Kosova'dan Ares Shporta (Lumbardhi Vakfı) konuğumuz oldu; bizlerle tecrübelerini, yol haritalarını ve İKPG ile ilgili önerilerini paylaştı.

Pla+form'un üçüncü sayıındaysa, nisan ayında İKPG İzmirKültür İletişim Toplantısı'nda konuğumuz olan Lumbardhi Vakfı Genel Direktörü Ares Shporta, Balkanların yeni ülkesi Kosova'nın başkenti Priştine'nin Belediye Başkanı Shpend Ahmeti ile şehrin kültür hayatına ilişkin bir söyleşi gerçekleştirdi. İstanbul'da yaşayan İzmirli sanatçılar Çağrı Çetinsel ve Zeyno Pekünlü ile doğup büyüdükları şehre dair hisleri ve güncel izlenimleri üzerine söyleştik. Murat Uyrakulak İzmir günlerini ve yazarlık serüvenini, Nezih Aytaçlar Antik Ege ve Akdeniz'in değerli balık sosu Garum'u anlattı. Raşit Çavaş ise sizler için "Bir Akdeniz Edebiyatı Seçkisi" başlığı altında yirmi kitaplık keyifli bir liste hazırladı.

Ayrıca, bu sayıdan itibaren içeriğimizi zenginleştirecek dört yeni bölüme yer açıyoruz: Bunlardan ilki, önceki yıl aylık olarak gerçekleştirdiğimiz disiplinlerarası iletişim toplantılarında gündeme aldığımız konulara derinlemesine bakabilmek adına, mart ayından itibaren düzenlemeye başladığımız disiplinler forumların çıktılarını yer vereceğimiz "Pla+forum". Bu sayımızda "müzik" ve "mekân" temasıyla düzenlediğimiz ilk iki forumun detaylarına yer veriyoruz. Yeni bölümlerden ikincisi, İzmir ve İzmirli için bir "ufuk" meselesi olarak karşımızda duran "Kıyı". Şehrin kıyısına kafa yormuş, iz bırakmış isimleri bu bölümde konuk edeceğiz. Üçüncü bölümse "Bellek" adını taşıyor. İzmir'in dünden bugüne Akdeniz havzasıyla kurmuş olduğu ilişkilere dokunmasını, şehrin hafızasına küçük de olsa katkı sunmasını umduğumuz bu bölümde, İKPG olarak uzun zamandır üzerine düşünüp çalıştığımız bir alana araştırmalar ve tanıklıklar üzerinden bakmaya çalışacağız. Dördüncü bölüm, Avrupa ağına Türkiye'den sadece İzmir'in katıldığı ve yürütücülüğünü İzmir Akdeniz Akademisi'nin üstlendiği "Avrupa Pilot Kentler 2015-2017" programının ilerleyişine ilişkin güncel bilgileri içeriyor olacak.

Keyifli okumalar diliyoruz.



Shpend Ahmeti ile Bir Söyleşi

Kapsayıcı Bir Yönetim ve Erişilebilir Bir Kültüre Doğru

ARES SHPORTA * ÇEVİREN ELFİN YÜKSEKTEPE BENGİSÜ

İKPG'nin daveti üzerine İzmir'e doğru yola çıkmama yakın, Priştine Belediye Başkanı ile şehrin kültür gündemi üzerine bir söyleşi yapmam rica edildi. Pla+form'un üçüncü sayısına katkıda bulunmakta oldukça istekli olmakla birlikte, son derece meşgul bir belediye başkanının kültür politikalarına ilişkin bir söyleşiye zaman ayıracağı konusunda şüpheliydim. Kosova'da benim gibi kültür aktivistlerinin hükümet liderleriyle kültürel planlama veya kültür politikaları hakkında röportaj yapması çok rastlanan bir durum değil. Çünkü kültür politikası dendiğinde akla gelebilecekler, Avrupa'nın bu genç ülkesinde yeni gündeme geliyor. Şüphemin gayet yerinde olduğuna kendimi ikna etmiş olsam da şansımı denemeye karar verdim. Priştine Belediye Başkanı Sayın Shpend Ahmeti'ye gönderdiğim e-posta ertesi gün cevaplandı ve iki gün sonrası için kültürel planlamalarına dair sohbet etmek üzere başkanın ofisine davet edildim.



Kosova, 1. 8 milyonluk mütevazı bir nüfusa sahip. Bu nüfusun yaklaşık dörtte biri, başkent Priştine'de yaşıyor ya da en azından gününü burada geçiriyor. Yıllık büyüme oranı dört senedir % 0.6'yı aşmamış; %40'ın üzerinde işsizlik oranına sahip bir ülkede çalışanlar, üniversite öğrencileri ve iş arayanlar doğal olarak başkentte birikiyor. Zengin kültürel mirasının yanı sıra dünyaca ünlü belgesel film festivali Doku-Fest'e ve yaz boyu süren pek çok etkinliğe ev sahipliği yapan benim şehrim Prizren'in aksine, Priştine'nin kendine özgü dinamikleri var. Başkent, öncelikle çok sayıda genç ve yetenekli sanatçıyı bir arada barındıran Priştine Caz Festivali, DAM Festivali,

ReMusica, Piyano Festivali gibi organizasyonlara ev sahipliği yapan önemli bir müzik merkezi. Sanat oluşumları denince bu formata en yakın duran ve ilk akla gelen kurumlar, bağımsız niteliğe sahip Stacion ile Ulusal Galerî. Ulusal Galerî, üstlendiği prodüksiyon sayısı ve ağırladığı ziyaretçi miktarı itibarıyla Kosovalı vatandaşlara elverdiğince zengin bir kültürel yaşam sunmaya çaba harcıyor. Başkent'in PriFilm-Fest ve Skena UP gibi film festivallerine ev sahipliği yaptığını da hatırlatalım.

Priştine Belediyesi, birçok belediyede olduğu gibi kültür etkinliklerini Kültür Gençlik ve Spor Departmanı aracılığıyla gerçekleştiriyor. Kültür, henüz ülkenin üst yönetim kademesinde oldukça "marjinal" bir sektör olarak algılandığı için, kamu kurumları tarafından son derece minimal düzeyde finanse ediliyor. Durum böyle olunca, başkanın ofisine giderken aklımda son derece basit sorular vardı; bugüne dek kültürel çerçevede neler yaptılar ve önümüzdeki iki yıl içerisinde neler yapmayı planlıyorlar?

Başkanın asistanı tarafından karşılanıp toplantı odasına kabul edildim ve İKPG hakkında kendisine bilgi sunduktan sonra

aklımdaki iki temel soruyu paylaştım; bunun üzerine, tipik bir mülakat formatını takip etmek yerine bazı ana sorular etrafında geçecek bir sohbet kurmaya karar verdik. Öncelikle kendisinden Priştine'ye ilişkin kültür vizyonunu tarif etmesini rica ettim:

“Priştine; kent merkezinde yaşayan, okuyan, çalışan hatırı sayılır miktarda genç nüfus nedeniyle kendiliğinden ortaya çıkan ve yapılanan bir kültür ortamına sahip. Priştine Belediyesi ve bilhassa Kültür Departmanı, gün geçtikçe zenginleşen bu yaratıcı ortamda filizlenen sanatsal fikirlerin hayata geçebilmesi için sistematik olarak sağladığı desteklerle gençlere yardımcı olmaya odaklanıyor. Diğer yandan, bağımsız kültür sektörüyle işbirliği içinde kalarak kültürel projeler için sürdürülebilir finansman stratejileri oluşturmaya çalışıyoruz. Ana hedefimiz kültür dostu bir ortam tesis etmek ve bunu düzenli olarak teşvik etmek ki şehirdeki herkes bu gelişmelerin bir parçası olabilsin.”

Shpend Ahmeti, kentte gerçekleşen kültürel etkinlikleri iki grup altında topluyor: *“Birinci grup, belediye tarafından planlananlar, bunlar çoğunlukla geleneğe dayalı kutlamalardan ibaret. İkinci grupta yer alan etkinliklerse çoğunlukla kentteki mevcut sanat ortamı tarafından tasarlanıp organize ediliyor. Belediyemiz, hâlihazırda sanatsal amaçlar için kullanılabilir kamusal alanlar sunarak bu çevreye, sanatçılara destek olmaya çalışıyor. Temel yaklaşımımızı sanatçının yaratıcılığını, bağımsızlığına müdahale etmeden desteklemek olarak özetleyebilirim.”*

Başkan, kültür politikaları alanında karar verme aşamasında her zaman bağımsız yapıların önerileri doğrultusunda hareket etmeye özen gösterdiklerinin altını çiziyor. Ancak böylelikle tüm yapıların uyum içinde çalışabileceğini, süreçlerin sivil toplum tarafından izlenilebilir olabileceğini belirtiyor: *“Bir kamu kurumu olarak bağımsız yapılar ve sivil toplumla yakın ve sağlıklı bir iş birliği kurabilmek bizim için çok önemli. Bu tür diyalogların karar verme süreçlerini kolaylaştırdığı kadar, şeffaflığın da önünü açtığına inanıyorum.”*

Sorularıma kamuyla etkileşim üzerinden devam ediyorum. Yerel yönetim, bu konuda yepyeni yöntemler benimsemeyi deneyebilir mi? *“Açık kapı politikası”* diye ifade ediyor başkan; *“bürokrasinin farklı katmanları üzerinden gitmek zorunda kalmadan, vatandaşların ihtiyaçlarına yanıt vermeye çalışan bir açık kapı politikası...”* Ayrıca sosyal medya, çeşitli sözcüler ya da mahalle toplantıları aracılığıyla halkla direkt etkileşim içinde kalarak belediyeyi ilgilendiren kültürel konularda görüş aldıklarını vurguluyor: *“Bu türden iletişim kanalları kurmak, kentlilerin kendi ihtiyaç ve koşullarıyla aktif olarak meşgul olmasını teşvik ederken bizim de talep edilenlere uygun düşecek hizmetler tasarlamamıza*



FOTOĞRAF: SAMİR KARAHODA

olanak sağlıyor. Bu iletişim biçimi dolaylı olarak onları bizim politika oluşturma sürecimizin paydaşı haline getiriyor; kamuya direkt yarar sağlıyor.”

Belediyenin sosyal içermeye ilgili çerçevesi belirlenmiş bir kültürel eylem planı olup olmadığını sorduğumda bu alanda tüm sektörleri kapsayacak planlamalar yapıldığını, bu konuya ayrı bir önem attiklerini söylüyor:

“Örneğin Kültür Departmanı, hâlihazırda Genç Halk Kültür Merkezi'nde engelli gençlerle birlikte pek çok sanatsal etkinlik yürütüyor. Bunun yanı sıra belirli topluluklara daha fazla kamusal alan açarak kendi kültürel etkinliklerini geliştirebilmeleri için destek veriyoruz. Ayrıca belediyede her sektörden hemşehrimize staj imkanı tanıyoruz. Böylece kariyer planlarına artı değer kazandıracak şekilde iş deneyimi edinmelerinin önünü açıyoruz.”

Priştine Belediyesi'nin oldukça küçük bir Kültür Departmanı var. Yazılı bir kültür politikasının var olduğunu da söyleyemeyiz ama başkan özellikle müzik ve kamusal sanat alanlarında gelecek için bir dizi plandan söz ediyor. Bazı bağımsız etkinliklerin, festivallerin şehrin kültürel ve sosyal hayatını canlandırmak adına önemli rol üstlenmeye başlaması, en azından bu organizasyonların finansal sürdürülebilirlik problemini giderecek desteklerin ortaya çıkmasına yaramış. Başkan; bazı küçük mekânlara teşvik vermeye başladıklarını, kimi atıl mekânlara da kültürel faaliyetlere alan açacak şekilde işlev kazandırdığını, genç sanatçıların bu gibi projelerle desteklendiğini, bağımsız sektöre düzenli danışma toplantıları yapacaklarını belirtiyor.

Bütün bunlar, bana en azından kültürel alanda ve kentsel planlamada Priştine Belediyesi'nin önceliklerinin ne olduğuna dair genel bir fikir veriyor. Süreçten çalışmalara ve genel tutuma bakılacak olursa, farklı aktörlerle işbirliğinin, sosyal içermenin ve eşit katılımın ne kadar önemsendiği ortada. Görünen o ki Priştine Belediyesi kültür politikaları adına kalıcı ve işlevsel stratejiler kurmayı arzuluyor. +

* Lumbardi Vakfı Genel Direktörü/Prizren

Çağrı Çetinsel: “Herkes doğduğu yeri ayrı tutar”

RÖPORTAJ CENKER EKEMEN

Çağrı Çetinsel, İzmir’de doğmuş büyümüş bir müzisyen. Müzikal kariyerine şimdilerde yaşadığı İstanbul’da devam ediyor. Ezginin Günlüğü grubunun solistliğini üstlenen, böylece müzikal çalışmalarının görünür olmasında önemli bir aşama kaydeden Çetinsel ile kısa ama lezzetli bir sohbet yaptık. İzmir’de yaşamak ve İstanbul’da müzik yapmak arasındaki farklardan söz ettik; iki kentin benzer ve farklı yönlerini konuştuk.



FOTOĞRAF CEM KARAL

Öncelikle çalışmalarının ve başarılarının devamını dileyerek başlayalım söze. İstanbul’a gitmeden önce İzmir’deki performanslarından tanıyoruz seni. Bize biraz o zamanlarından söz eder misin?

Konservatuara girmeden önce az çok gitar çalıp şarkı söylüyordum kendi kendime. Bir miktar da repertuar yapmıştım. Konservatuara girdiğim yıl, 1998’de Bornova’da bir kafede tek başıma program yapmaya başladım. Yıllar içinde İzmir’in gece hayatında ağırlığı olan her semtte program yaptım. Çoğunlukla gitarımla tek başıma program yapıyordum ama grup olarak da müzik yaptığımız nice keyifli zamanlar oldu. Örneğin Grup Berceste ve Grup Kıyılar ile gerçekleştirdiğimiz performansların tadı damağımda kalmıştır. Grup Berceste on beş yıl öncesinin, Grup Kıyılar ise on yıl öncesinin gruplarıdır ama her ikisi de İzmirli müzikseverler arasında hâlâ konuşulur.

Sence her iki şehir arasında ne gibi farklar var? Artılan ve eksileri neler?

İzmir doğduğum yer; herkes doğduğu yeri

ayrı tutar. Yani her yer güzeldir aslında; ülkeyi gezdikçe bunu daha net görebiliyorum. Düşüncelerin diğer şehirlere göre daha özgürce dile gelebiliyor olması, canım ülkemde İzmir’i bambaşka bir noktaya konumlandırmış görünüyor. İstanbul ise enteresan bir büyü. Görselliğine, stratejik konumuna ve tarihsel gücüne dair ne desek az. “Türkiye yola çıkarken, İstanbul dönüyor” derim hep. Bu yüzden kariyer hesapları da genelde İstanbul üzerinden yapılıyor. Ankara bile artık İstanbul’u kendine merkez edinen medyadan yola çıkarak hareket ediyor. İzmir’e atfedilen “yaşanacak şehir” sıfatının sağladığı olanaklar ve yaşam kalitesiyle İstanbul’un karmaşık merkezciliği bu ülkeye eşit miktarda dağılılabileydi eğer; bu soruya bambaşka cevaplar vermek durumunda kalacaktım.

Hazır İstanbul’da kariyer yapmaktan bahsetmişken, Türkiye’deki müzik piyasası ve sanata bakış açısı hakkında ne düşünüyorsun?

Türkiye’de sanat üretiminin uzun yıllardır dayatılan “halk bunu istiyor” cümlesinden



kaynaklanan bir değersizleştirmeden, kalitesizlikten muzdarip olduğumu düşünüyorum. İnsanlar, o radyolu yıllarda dahi yeni yeni ayağa kalkan bu ülkede belirli bir aydınlık düzeyine ulaşmıştı ve kalite talep ediyordu. Aydınlık fikirlere kıymet veren bu insanların en büyük eğlencesi de sahne sanatları ve sinemaydı. Her birey, sanatı bambaşka bir bilinç ve saygıyla gayet yakından takip ediyordu. O dönem yaşayan insanlar da bunu mu istiyordu yani? Bu açıdan bakınca konu, halka ne vermek istediğin ya da halkı kültürel anlamda nereye taşımaya hedeflediğinle ilgili görünüyor. Eylül 1980'den sonra işler tamamen değişti; değiştirildi. İnsanlar hiç bilmedikleri türden bir karamsarlıkla yüzleştirildi. Kendi içlerinde yaşadıkları o çoğalma hevesi sıfırlandı. Radyoların ve televizyonun doksanlı yılların başında özelleşerek evrim geçirmeye başlaması, niteliğin artmasına yol açacağı yerde her şeyin içini boşalttı. O meşhur "halk bunu istiyor" cümlesi de böylece peydahlandı. Yani aslında halk değil, sistem bunu istiyor. Sonra internet geldi ve sanatsal nitelik anlamında tüm bunların üstüne tüy dikti. Velhasılkelam, müzik üzerinden konuşacak olursam, hayatını televizyona kilitlemiş bir biçimde yaşayan büyük kitlelerin "niye albüm alayım ki; internetten her şeyi dinleyebiliyor ve bedava indirebiliyorum" cümlesiyle gelen ve üretimleri tamamen değersizleştiren o "taşra kurnazlığı", sanatçıların maddi kaygılara düşmesine, müzik piyasasının ölümün eşiğine gelmesine yol açtı. Her şeyin internet ve televizyon üzerinden bedava sunulmasına diyebileceğim bir şey yok artık ama Avrupa'da bu işler etik kurallarla yürüyor ve hakıyla hallediliyor. Sokak müzisyenlerinin bile müziğe yeterlilik kartı olduğu bir düzenden bahsediyoruz; kartı olmayan müzik yapamıyor sokakta. Hakları da ona göre korunuyor.

Çalışmalarına İzmir'deyken başladığın bir solo albümün var. Bize biraz bu albümden bahseder misin?

Açıkçası, şarkı söylemekten ayrı, en çok üretmeyi seviyorum. Bu üretme çabasının da TRT İzmir Radyosu kurucularından rahmetli dedem, bestekâr ve solist İsmet Çetinsel'den bana kalan genetik mirasın bir parçası olduğunu düşünüyorum. İlk bestemi, ilkokul üçüncü sınıfta, okul dergisindeki bir şiiri ezgilendirmeye çalışarak yapmıştım. Az önce dile

getirdiğim profesyonel müzik yaşıntım süresince birçok şarkı besteledim. Bir yerden sonra bunları dinleyicileriyle paylaşmak, mümkünse kariyerini böyle bir yoldan yürüterek şekillendirmek istiyorsun. 2010 yılında Bornova'daki Stüdyo 440'ın kurucusu İsmet Sinangin ile çalışmaya başladık. Çeşitli zamansızlık ve imkânsızlıklardan ötürü aksayan süreç İsmet Ağabey'in, stüdyoyu devralan arkadaşlarım Ömür ve Harun'un, albümde yer alan müzisyen dostlarımla ve miks - mastering aşamasını üstlenen üstad Vedat Sakman'ın inanılmaz özveri ile çalışmalarıyla Aralık 2013'te sonuçlandı. Ütopya Müzik'ten çıkan "Öyküden Önce"deki şarkılar, çalışmalarımın sadece bir kısmını içeriyor. Albümde yayımlayamadığımız şarkıları, zaman içinde tek tek yayınlamayı veya albüm yaparak paylaşmayı düşünüyorum.

Türkiye'nin en önemli gruplarından birinde solist olmak nasıl bir duygu?

Ezginin Günlüğü, ilk kez 1982 yılında ses verdi. Benim grupla tanışmamsa "Sabah Türküsü" (1986) ve "Bahçedeki Sandal" (1988) albümleriyle oldu. Bana öylesine yakın ve sıcak geldi ki bu müzik, sonrasında yayınladıkları "Ölüdeniz", "İstavrit" ve "Oyun" albümleriyle bu farkındalığım yoğun bir ilgiye dönüştü. Grubun külliyatının bende müzikal bir bilinç yarattığını söyleyebilirim. Bu bilinç profesyonel müzik hayatımda her zaman bana yol gösterici olmuştur. Geride kalan otuz dört yılın izlerini görerek, gruba emek vermiş onlarca üstada duyduğum saygıyla Nadir Göktürk'ün teklifiyle üstlendiğim bu önemli sorumluluğun bilincinde kalarak, elimden gelenin en iyisini yapmaya çalışıyorum. Grup içindeki uyumdan gayet mutluyum. İşimi kendimden de katarak, keyif ve heyecanla yapmaya çalışıyorum.

Son olarak, buraları özlüyor musun?

İzmir'den tamamen kopmuş değilim. En başta ailem İzmir'de ve fırsat buldukça git gel yapıyorum. Dostlarla ve İzmir ile de hasret gidermiş oluyoruz böylece. Bazen İzmir özlemiyle fırsatızlık birbirine denk geliyor. O zamanlar biraz keyifsiz kılıyor beni ama o noktada İstanbul hâlden anlıyor. Derdimi ona anlatıyorum ya da o kendini bana anlatıyor. İstanbul ile de çok iyi anlaşıyoruz. İzmir'i seviyorum ama İstanbul'u ayrı seviyorum. +

"İzmir doğduğum yer; herkes doğduğu yeri ayrı tutar. Yani her yer güzeldir aslında; ülkeyi gezdikçe bunu daha net görebiliyorum. Düşüncelerin diğer şehirlere göre daha özgürce dile gelebiliyor olması, canım ülkemde İzmir'i bambaşka bir noktaya konumlandırırmış görünüyor."



FOTOĞRAF SARP KESKİNER

Zeyno Pekünlü

“Sana benzer insanların neye ihtiyacı var? İşe bu soruyu sorarak başlamak lâzım”

RÖPORTAJ ZEYNEP GÖNEN

Zeyno Pekünlü; Roma MAXII Müzesi, Sanatorium Art Gallery ve İstanbul Bienali’nde işler sergilemiş, Türkiye güncel sanatının önemli isimlerinden biri. Çoktan İzmir’den ayrılmış bir İzmirli. İKPG toplantıları için İzmir Akdeniz Akademisi’ne konuk gelmişken kendisiyle işlerini, üretim alanlarını ve onun İzmir’ini konuştuk.

İKPG’ye hoş geldin. Bize kendinden ve çalışmalarından bahseder misin?

M.S.Ü. Resim Bölümü mezunuyum. Mimar Sinan’dan sonra Barcelona’ya geçip “artistik prodüksiyon ve araştırma” başlıklı interdisipliner bir programda master yaptım. Sonra tekrar Türkiye’ye döndüm; Mimar Sinan’da doktoramı bitirdim. Çalışmalarım çoğunlukla video ve enstalasyonlardan oluşuyor. Şu sıralar bilgi teknolojilerine, bilginin dağıtımına, bilgiyi paylaşmak için kurulan sosyal platformlara ve bunların ne tür uzmanlıklar yarattığı üzerine kafa yoruyorum. Çalışmalarım farklı alanlara baksa bile hep alttan alta işlemeye devam eden bir başka ilğim var: Erkeklik meselesi. “Erkeklik popüler kültürde nasıl inşa ediliyor?”, “sıkça karşılaştığımız kültürel ürünlere bakarak erkeklik inşasını nasıl

deşifre edebiliriz?” gibi sorular hep aklımda. Bunun iki temel sebebi var: Kadın olmam ve kendimi feminist olarak tanımlamam. Sosyal bilimler ve sanat alanında kadınlık ve kadınlık temsilleri meselesi üzerine Türkiye’de 70’lerden beri çok söz üretildi, orada söylenecek yeni bir şey kalmadı gibi hissediyorum ama erkeklik çok az çalışıldı.

Benim işlerim en çok kendi kuyruğumun sıkıştığı şeylerden çıkıyor. En yoğun rahatsızlık duyduğum şeylerden ilham alıyorum ve bu meraklar üzerinden ilerliyorum. Bir kadın olarak, sanatçı olarak bana atfedilen kimlikler üzerinden nelerden rahatsız oluyorum ya da neler canımı sıkıyor? Öncelikle onlara bakıyorum. Bunların üzerine düşünmeye başladığım nokta da işlerimin başlangıcını teşkil ediyor. Temas alanlarım dersen, o çok çeşitli. Ürettiğim



“Sanatı bir kariyer olarak seçebilmek, İzmir gibi bir şehirde büyümekle bir parça ilişkili.”

işlere doğrudan yansımaları olmasa da birey olarak kent hareketleri üzerine çalışan, ekoloji mücadelesi veren, beyaz yakalı ve evden çalışanları bir çatı altında toplayan örgütlenmelerle yakın temasını var. Aslında hepsinin birbirine bağlantılı olduğunu düşündüğüm bu gruplarla birlikte hareket ediyorum. Buralarda yaptığımız tartışmalar, benim hayata bakışımı belirlediği için dolaylı yoldan da olsa işlerimi etkiliyor.

KENDİNDEN YOLA ÇIKMAK

İzmir’de doğdun büyüdün; gençliğini burada geçirdin ve sanatçı olma yolunda ilk adımlarını bu şehirde attın. Şehrin sunduğu imkânlar ve imkânsızlıklar üzerinden, 90’lı yılları anlatır mısın?

Kültür sanatla ilgilenmeye başladığımız ilk gençlik yıllarımız, aslında İzmir’in çok iyi bir dönemine denk geldi. Genelde edebiyatla başlıyor ya sanat sevgisi; İzmir Kitap Fuarı ilk durağımızdı. Sonra tiyatro sevgisi, merakı başladı. O zamanlar, İzmir Devlet Tiyatroları çok güzel oyunlar sahneliyordu. “Mephisto”, “Mara’nın Ölümü”, “Balkon” gibi hâlâ unutmadığım oyunları izleme şansına eriştik. Efes Antik Tiyatro’da Joan Baez, Chris de Burgh gibi müzisyenlerin konserlerini izledik; henüz suyu çıkmamış hâliyle Kızıl Ordu Korosu’nun muhteşem performansına tanıklık ettik. İzmir Film Festivali, sonraki keşfimiz oldu. O dönemde çok başarılı programlara imza atan bu festival sayesinde düşüncelerimizi, estetik anlatılarımızı etkileyecek birçok film izledik. Gezici Festival’in de bende yeri ayırdır. İzmir’e gelmeyen filmleri, Gezici Festival sayesinde izleyebiliyorduk ve özellikle kısa filmler bölümü çok ilgimizi çekiyordu. Kısa film formatı “ben de yapabilirim; bir kameraya, bir fikre bakar; büyük prodüksiyon şart değil” hissi yarattığı için bizim gibi sanata teşne çocukları denemeler

yapmaya cesaretlendiriyordu. Bir de tabii İzmir’deki sinemaların tümü ayakta idi, işliyordu ve sinema izleyicisi bu kadar bölünüp parçalanmamıştı. Büyük ve güzel sinemalar vardı; Konak, Çınar, İzmir Sineması gibi. Bunlar haftalık gösterim programını düzenli takip ettiğimiz, sırf atmosferi için bile gitmekten keyif aldığımız sinemalardı. O yüzden iyi bir dönemde yetiştik gibi geliyor. Üniversiteyi kazanıp İstanbul’a taşındıktan sonra aileyi ve eski arkadaşları görmek için sık sık gelip gitmeye devam ettim ama 2000’lerin başına geldiğimizde, İzmir’in kültür sanat hayatının hızla ölmeye başladığını gözlemliyorduk. İstanbul’da kültür sanat hayatı daha da büyürken, festival, galeri, özel tiyatro sayısı sürekli artarken İzmir’deki bütün film festivalleri sona erdi, Efes’e gelen nefis konserlerin sayısı azaldı ve daha popüler isimlere doğru bir yönelim baş gösterdi. O yüzden İzmir’in bizim gibiler için geri dönüp yaşanacak bir olasılık olmaktan çıktığını hissetmeye başladık.

İzmir’in ya da İzmirli olmanın sanatsal üretimine etki ettiği düşünüyor musun?

Az önce bahsettiğim üzere kültür sanat etkinliklerine ulaşımın kolay olması, sanatı sadece hobi olarak değil de meslek olarak düşünmeyi olanaklı kılan bir avantaj. İzmir’in sosyo-politik yapısının bir parçasını oluşturan kimi unsurların bazı dönemsel çalışmalarının üzerinde etkili olduğunu söyleyebilirim. Özellikle ulusal kimlik inşası alanında kafama takılan bazı şeyler vardı. Memur çocuğu olmak, akademisyen çocuğu olmak, İzmir’de homojen yapıya sahip bir toplumun içinde büyümüş olmaktan dolayı tam da 2000’lerdeki Cumhuriyet Mitingleri’ne denk gelen dönemde ulusal kimlik dediğimiz şeyin ne olduğunu kafa yormaya başladım ve bu alanda birtakım işler yaptım. Diğer yandan, İzmir’de kadın olarak sokakta var olabilmenin görece rahatlığı sebebiyle İstanbul’a döndüğümde sokakta karşılaştığım rahatsızlıklar, kadınlık erkeklik meselesine kafa yormamın ilk tohumlarını atmış olabilir.

Bugünden bakınca, sözünü ettiğin canlanma kapsamında İzmir’de gözüne çarpan bariz değişiklikler var mı?

İstanbul halen ağırlığını korusa da kültürel üretim anlamında 2010’lardan itibaren hem Ankara’da hem İzmir’de bir canlanma baş gösterdi. İzmir’deki güncel koşulları çok yakından takip edemiyorum açıkçası; genelde kısa süreler için geliyorum İzmir’e. İlk gözlemim çok fazla sayıda bağımsız tiyatronun kurulmuş olması, konser ve sergi gibi etkinliklerin sayısındaki artış. Bu tür etkinlikleri düzenlemek için bağımsız inisiyatiflerin kurulduğunu, yerel yönetimlerin kültür sanat alanına hareket kazandırmak adına daha fazla çaba harcadığını görüyorum. İkinci gözlemim de şu ki şehirdeki üniversite sayısı arttıkça bu işlerle uğraşan öğrencilerin üretimleri gözle görünür hâle gelmiş. İzmir’in önde gelen liseleri öğrencilerini hep şehir

dışına gönderdiği için lise mezunu - orta yaş arası kuşağın yoğunluğunda bir eksiklik vardı. Şimdi bakınca daha çok üniversiteli görüyorum. İzmir'in güneş altında çimlere uzanıp sohbet etmeyi seven, bunu çoğu zaman etkinliklere gitmeye tercih eden hâli çok değişti mi? İşte ondan emin olamıyorum.

Bu keyif böcekliği iyi mi kötü mü? İKPG olarak bizim de kendimize sorduğumuz bir soru bu. Elde ettiğimiz cevapların üzerine çalışmaya devam ediyoruz. Rehavet ve kültürel üretim arasında pozitif anlamda bir bağ kurulabilir mi?

Dediğim gibi İzmir'in güncel durumu hakkında çok derin gözlemlerim ve tespitlerim yok. Üç sene Barcelona'da yaşadım. Barcelona, karakter olarak İzmir'e çok benzeyen bir şehir aslında. Yani yılın yüzde sekseni güneşli geçiyor; hava soğuk olsa bile güneş kendini göstermeye devam ediyor. Dışarıda vakit geçirilebilen, mesafelerin kısa olduğu, bu yüzden de gün içinde birkaç işi arka arkaya yapabileceğin, şehir olarak seni yormayan bir yer. Bu aslında gününü etkinlikler ve keyif arasında bölmeye çok müsait bir şehir karakteri.

Özellikle İstanbul'da ve Barcelona'daki gözlemlerinden, uluslararası deneyiminden yola çıkarak İzmir'e dair neler söylemek istersin?

Barcelona erken davranmış, daha 90'ların başındayken kendini tasarım ve sanat başkenti olarak yeniden kurgulamış. Oradaki etkinlikler buraya göre daha fazla izleyici buluyor. Boş geçmiyor. O anlamda, İzmirli sanat izleyicisinin daha farklı türden bir rehaveti olduğunu düşünüyorum. Bu rehavete yaslanma hâli kültür üretenlerde pek yok. Onlar üretmeye devam ediyor ve genellikle izleyici bulma sıkıntısından yakınıyor. Kültür sanat alanında izleyici bulma sıkıntısı, İzmir'de bir türlü aşılamaayan bir sorun gibi geliyor bana. Bir yandan İstanbul'un aşırı büyümesi, aşırı kalabalıklaşması, havasının çok kirlenmesi, sokaktaki gerilimin artması, İzmir'e doğru bir yönelim yaratıyor. Yani tersine bir göç başladı sanki. Zamanında okumak için İstanbul'a gelenler dönüp İzmir'e yerleşmeye başladı. Belki bu geri dönüş, buradaki izleyici kitlesini değiştirebilir ama çareyi dönenlerden beklemek çok olumlu bir tavır olmayabilir. "İzleyici kitlesi nasıl yaratılır?", "bunlar nasıl bir alışkanlık, yaşam biçimi haline gelir?" gibi sorulara bakmak lazım. Bu sorulara cevap bulmak, sorunları aşmak adına yapılabilecek çok şey var ama ortada ihtiyaç ve yeterli talep yokken bir şeyi sıfırdan yaratmak çok zor.

"DÜNYADA MEKÂN" DENEYİMİ

Bugünlere birilerine bir şey götürmeyi, bir şey öğretmeyi amaçlayan dışarıya yönelik örgütlenme tecrübelerinin içinden geçip geldim. Bir şeyler yapmaya başladığımızda, genelde işe biraz tepeden bakarak yola çıkıyoruz. O yola çıkarken başlamamız gereken yer, kendi kendini örgütlemek: "Sen ve sana benzer insanların neye ihtiyacı var?" İşte bu soruyu

"Barcelona erken davranmış, daha 90'ların başındayken kendini tasarım ve sanat başkenti olarak yeniden kurgulamış. Oradaki etkinlikler buraya göre daha fazla izleyici buluyor. Boş geçmiyor. O anlamda İzmirli izleyicinin daha farklı türden bir rehaveti olduğunu düşünüyorum."

sorarak başlamak lâzım. Çünkü kendi hayatına dokunan bir yerden yola çıktığın zaman o uğraş senin için daha yaşamsal bir hâle geliyor. Bizim gibi insanlar, "dertleri tasaları bana benzeyenlerin neye ihtiyacı var, kendimiz için nasıl bir hayat istiyoruz" gibi sorulardan yola çıkınca işler biraz daha kolaylaşıyor. Şu anda bir parçası olduğum "Dünyada Mekân" deneyimi tam buradan çıktı. Eğer güvenceli işlere ulaşması artık imkânsız hale gelmiş bir kuşaksak, sadece altı aylık, bir senelik sözleşmelerle çalışıyorsak, "bugün işim var yarın işsiz kalabilirim" kaygısından kurtulamıyorsak, beyaz yakalılık, evden çalışma ve işsizlik hâli arasındaki geçişkenlikler bu kadar arttıysa ne yapmalı? sorularını sorma zamanı gelmiş demektir. Başkalarını değil, kendi kendimizi nasıl örgütleyebiliriz? İşte o zaman gerçekten kendin gibi insanlarla karşılaşmaya başlıyorsun, bu insanları bir araya toplayabiliyorsun. Aynı dertlerden muzdarip insanları yan yana getirmek, deneyim ortaklığı sayesinde verimli çalışacak bir platform yaratabiliyorsun. "Dünyada Mekân"ı da bu amaçla kurduk: Evden çalışanların gündüz ofis olarak kullanabileceği, böylelikle evde yalnız çalışmaktan sıkılmış insanları yan yana gelebileceği, dertleşebileceği, beraber bir şey üretebileceği, akşamları da toplantı, tartışma, sunum, film gösterimi, atölye gibi etkinliklerin yapılabileceği bir mekân. ✚



FOTOĞRAF SARP KESKİNER

PORTFOLYO: ATAY GERGİN*

FOTOĞRAFLAR GÖZDE YENİPAZARLI



“Ölümsüz” 100x110x75 cm, tuval üzerine kağıt heykel, ahşap kolaj, 2015.

Sahne tasarımı alanında uzmanlaşmış olan Atay Gergin’in, kağıt ve karışık teknik kullanarak yaptığı heykellerinden oluşan “nature-morte” adlı seri işleri; organik ve doğal alt yapıli malzemelerle, ölüm-yaşam-doğa üçgeninde kavramsal ve simgesel bir yaklaşımla oluşturulmuş.

Sanatçı, işlerinin tasarım ve üretim aşamalarında, sahip olduğu tiyatral alt yapının da etkisiyle dramatik tiyatro metinleri, edebi metinler ve insan yaşamında iz bırakmış olan simgelerle biçimlenen formlar kullanıyor. Sanatçının işlerinde ağırlıklı olarak dikkat çeken insan kafatası formu, doğayla ve onun kurallarıyla ilişkiler kurarak izleyenlere bu bağlamda boyutsal ve görsel bir sorgulama ortamı sunmaya çalışıyor.

* Yardımcı Doçent Doktor, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
Sahne Sanatları Bölümü Sahne Tasarımı ASD



"İzole" 42x42x50 cm, cam fanus, kağıt heykel, 2015.



"Kağıt, Makas, Taş" 40x40x15 cm, tuval üzerine kağıt, makas, taş, 2015.



"Yeniden Diriliş" 40x40x15 cm,
tuval üzerine kağıt heykel, akrilik, 2015.



"Yorick" 20x50x45 cm, kağıt heykel, ahşap, ayna, 2015.



"Sanat" 75x100x15 cm, tuval üzerine ahşap kolaj, 2015.



"Fragile" (detay), 50x30x35 cm, ahşap kasa, kağıt, 2015.

BİLEŞENLERLE ORTAKLAŞARAK ÇÖZÜM ARAMA YOLUNDA YENİ BİR ADIM: PLA+FORUM SERİSİ



Nisan 2015'ten bu yana düzenlediğimiz İKPG İzmirKültür İletişim Toplantıları, İzmir'de kültür sanat alanında yaratmaya, sergilemeye, araştırmaya, sahnelemeye devam eden ve ortak akıl üretmenin gücüne inanan farklı disiplinlerden sekseni aşkın ismi bir araya getirdi. Bu toplantılar vasıtasıyla hem şehre has dinamiklere bakma şansımız oldu hem de her alan için ayrı ayrı tarif edilen sorunlara beraberce nasıl çözüm bulabileceğimizi deneyimledik.

2016 kışında bu kez aynı disiplinden İzmirli sanatçıları bir araya getireceğimiz forumlar düzenlemeye, böylece elde ettiğimiz tespitlere daha detaylı bakmaya karar verdik. Pla+forum serisi kapsamında, ortaklaşan alanlarda faaliyet gösteren kişi, kurum, inisiyatif, işletme ve kolektifleri bir araya getirerek ortak sorunları aşmak için yeni yollar bulmayı, üretimlere kent sathında görünürlük kazandıracak stratejiler geliştirmeyi, dayanışma ağını ve yatay ilişkileri iyiden iyiye güçlendirmeyi hedefliyoruz.

Bu sayımızda ilk iki forumun çıktılarını sizlerle paylaşacağız: 6 Mart tarihinde düzenlediğimiz **“İzmir’de Müzik Üretimi”** başlıklı forumda İzmirli müzisyenlerin, müzik kolektiflerinin, etkinlik tasarımcılarının, mekân işletmecilerinin ve yerel yönetim temsilcilerinin teşhis ve önerilerini ortaklaştırdık. 10 Nisan tarihli **“Kültür İçin Mekân”** başlıklı forumdaysa iletişim toplantılarına sıkça konu olan mekânı kullanmaya, yeni mekânlar yaratmaya ve mevcut mekânlara görünürlük kazandırmaya odaklandık.

"İZMİR'DE MÜZİK ÜRETİMİ" FORUMU

6 Mart 2016

SARP KESKİNER FOTOĞRAFLAR AYŞEGÜL KAYCI

Katılımcılar: İlke Baltacı (Bandosol), İbrahim Metin Baltacı (Trockya Blues Seyirci Korosu), Cenk Bosnalı, Nariye Tür Bosnalı, Sami Hosseini & Halil İbrahim Şan & Mehmet Nihat Şan (Ahura Ritim Topluluğu), Murat Mengirkaon, Çağrı Öner (6.45 KK), Oğuz Ediz & Özgün Er (medyakulubu.com), Hakan Gencol, Emre Olkun (Boykot), Öznur Korkmaz, Altay Ozankan & Can Çetin & Emre Can Bulut (Apeiron Collective), Yavuz Deniz Darıdere, Tayfun Bilgin, Ateş Berker Öngören (Argo İzmir), Andreas Ege Wildermann (21. Peron), Ömür Gidel, Gökçe Başkaya, Kaan Çağlayanöğl (Jazz dergisi), Soner Küçükergüler & Hasan Devrim Kınlı (Praksis Müzik Kolektifi), Ercüment Serpil (Karşı Sanat Merkezi), Evrim Özkaynak, Özgür Aydek (Sanatta Görünürlük Festivali), Yasemin Beydeş, Göksel Öncan (Tual grubu kurucularından), İlker Ayla, Seskontrol inisiyatifi.

İzmir; neredeyse 2000'lerin başına dek zengin müzikal birikimi, nitelikli eğlence kültürü ve yenilikçi müzisyenleriyle ülkemiz için benzersiz bir insan kaynağı görevi görmüş. 90'lı yılların başında müzik endüstrisinin canlanmasıyla albüm kaydetmek, daha sık sahne almak ve daha çok deneyim elde edebilmek için bu şehirde doğup müziğe başlamış, sonrasında şehrin eğlence kültüründe kendine yer edinmiş pek çok müzisyenin İstanbul'a yerleştiğini biliyoruz. Her ne kadar bu akım gittikçe yavaşlasa da İzmir, bu alanda sürekli iç göç vermiş olmanın acısını hâlâ derinden hissedilen bir şehir.

Forumu düzenlemeden önce, oluşturduğumuz katılımcı listesine bir açık çağrı yaptık ve kendilerinden gelen öneriler doğrultusunda göç, mekân, iletişim, nitelik, üretim ve tüketim başlıkları üzerinden ilerledik. Foruma katılan müzisyenlerin, prodüktörlerin, inisiyatif ve kolektif üyelerinin neredeyse tamamının müzikal hayatının hatırı sayılır bir dönemini İstanbul'da geçirmiş olmasının bakış açımıza geniş bir perspektif getirdiğini de eklemek gerekiyor. Dolayısıyla iki şehri birden hakıyla deneyimlemiş katılımcıların teşhis, öneri ve tespitlerini çok değerli buluyoruz.

NEDEN GÖÇÜYORUZ?

"Yaklaşık üç yıldan bu yana İstanbul'da bir evimiz var. İstanbul'un yaşamsal koşullarından bunalıp sıkça

İzmir'e kaçıyoruz. Endüstri orada diye gittik; çünkü yapmak istediğimiz şeyleri burada üstlenecek bir plak şirketi veya organizatör yok. Muhatap olman gereken bütün insanlar orada. İzmirli müzisyenlerin ortak sorunu, sesini ve üretimlerini hakıyla duyuramıyor olmak. Biz de pek çok İzmirli müzisyen gibi mecbur kaldık da öyle gittik İstanbul'a. Popüler müziğin içindeysen veya uğraştığın tür daha geniş kitlelere hitap ediyorsa, İstanbul müziğine görünürlük kazandırmak açısından hâlâ bir başka şehirle kıyaslanamayacak türden imkânlar sunuyor: Örneğin İzmir'de otururken İstanbul'a gittiğimde çıktığım televizyon programlarının hiçbirine çıkmadım. Televizyon çok önemli bir mecra ve o programlara çıkınca yaptığın işi anlatma, çok daha geniş kitlelere duyurma şansın oluyor."

"İzmir müzik ve müzisyen üreten ama müzik tüketmeyen bir şehir olabilir mi çerçevesinden bakınca konuyu otomatikman İstanbul'a bağlamak gerekiyor. Bu iş kolunu ayakta tutan üç sacayağı var: Kayıt stüdyosu, plak şirketi ve konser mekânı. Bunlardan biri şehirde noksan olduğu zaman, müzisyenler adına süreç eksik kalıyor ve üretim profesyonelleşemiyor. İzmir'in sıkıntısı biraz da buymuş gibi geliyor bana; çünkü bu ayaklardan biri zaten noksan. İzmir merkezli bir plak şirketi yok. Konser salonları ve kayıt stüdyoları şu veya bu şekilde var, onu da tartışırız ama kendi olanaklarıyla albümünü kaydetmiş, sadece dijital yayımla yetinmek istemeyen müzisyenler ve gruplar bu kayıtları nasıl yayınlayacak? Tanık olduğum kadarıyla bir kısım müzisyenin hayallerinin peşinden gidip İstanbul'a yerleşmesinin bir sebebi bu; kayıtlarını bir şekilde kamuya ulaştırmak. İnsanlar durup dururken doğup büyüdükları şehri terk etmek istemez. Bu tespitlerim dizi sektörü için de geçerli. Artık İstanbul'un dışında farklı şehirlere plato kurmaya başladı sektör. Herhâlde sıra İzmir ve çevresine de gelecektir. İzmir hâlihazırda 'kaçamak yapılan yer' imajına sahip. Kaçamak yapılan değil de iş yapılan yer imajı güçlenirse bu göç meselesi hızla sona erebilir."

"90'larda gerçekleşen iç göçü bir derece anlıyorum. Çünkü o yıllarda albüm yapmak, daha büyük kapasiteli mekânlarda birbirinden farklı kitlelere çalmayı deneyimlemek, üstelik haftada üç dört gece çalarak ciddi miktarda para kazanabilmek mümkündü. Göç vermek konusuna bugünden bakacak olursak, İstanbul'a gidip hemen para kazanmaya başlamak artık mümkün değil; çünkü ülkenin deneyimlemek zorunda kaldığı muhtelif koşullar ve meydana gelen olumsuz gelişmeler yüzünden metropollerin müzisyenlere sunabildiği şartlar neredeyse eşitlendi. İstanbul'un



taşı toprağı altın gibi bir durum da kalmadı ortada. Oradaki İzmirli müzisyen arkadaşlarımızın durumu da pek parlak değil; yakından takip ediyoruz. O hâlde, bu göç etme eğilimini tetikleyen sebepler arasında daha çok para kazanmayı veya albüm yapmayı artık sayamayız. Bunun eskiden kalma bir alışkanlık, bir sanrı olduğunu düşünüyorum. İstanbul'a müzik yapmak için yerleşmeyi denemek albüm yapma işinin gerçekten plak şirketleri üzerinden yürüdüğü, tatmin edici kazançların elde edildiği zamanlara ait bir sanrı bence. Günümüzde albüm yapma biçimleri tamamen değişti. Artık herkes online yayınlanacak albümler yapıyor; kendi kaydediyor, kendi yüklüyor ve kendi yapıyor bu albümleri. Sosyal medya üzerinden de kendi tanıtımını dilediği gibi yapıyor. Kimsenin o plak şirketlerine ihtiyacı kalmadı."

"Biz kendimizi nasıl konumluyorsak beklentilerimizi de ona göre ayarlamak yerinde olur. Nasıl ki bugün bir güzel sanatlar fakültesini bitiren, oyunculuk yapmak isteyen her mezun mutlaka ünlü olmak istiyorsa ve bunlardan hiçbirinin öncelikli derdi Manisa'ya, Uzunköprü'ye veya Mersin'in bir köyüne gidip tiyatro çalışmak değilse müzisyenleri de beklentileri için suçlamaktan vazgeçelim. Müzisyenler deniz kaplumbağaları gibidir; kıydan uzak doğarlar ama kumdan çıkınca içgüdüsel bir şekilde büyük denize yönelirler. Türkiye'de o deniz Bizans'tır, yani İstanbul'dur. Malatya'dan çıkan bir balerin veya Trabzon'dan çıkan bir ressam tanıyor muyuz? Trabzonlu ressam da Malatyalı balerin de kendine İstanbul'da yer arıyor. Böyle bir dert var ama bunun karşısına da şunu koyabilirsiniz: Aşık Veysel, ömrü boyunca Sivas'ta bir ağacın altında çalmış ama doğurduğu türkülerin uyarlamaları dünyanın dört bir yanındaki caz kulüplerinde, festivallerde çalınıyor."

"İZMİR'DEKİ MÜZİKAL ÜRETİMİN NİTELİĞİYLE İZLEYİCİNİN NİCELİĞİ ARASINDA BİR İLİŞKİ KURABİLİR MİYİZ?"

Geçen yıl boyunca düzenlediğimiz buluşma toplantılarının daha en başında fark ettiğimiz üzere konserler, sürekli bar programları, festival-ler derken şehirde pek çok şey olup bitiyor ama bir başka şehirden bakınca müzikal üretim ve icra yoğunluğu anlamında İzmir'in temposuna dair net bir görünürlük yok. Şehirde sürekli program yapan kaç mekân var, bu mekânlarda ne tür gruplar ne tarz müzik çalıyor sorularına sıkça muhatap olurken aynı soruları kendimize sorduğumuzda dahi net ve bütünlüklü cevaplar elde edemeyebiliyoruz. Diğer taraftan İzmir'e dönmek isteyen, İzmir'e yerleşmeye karar veren müzisyenlerin şöyle bir sorusu var: 'Orada neler olup bitiyor; gelip yerleşsem nerede çalabilirim, kimlerle çalabilirim?'

Forumun bu kısmında mevcut mekânların durumunu, izleyicinin niteliğini ve niceliğini, yeni izleyici kitleleri yaratmanın sonuç getirecek bir çaba olup olmadığını, bu kitleleri yaratmamız gerekiyorsa ne tür yöntemler izlememiz gerektiğini tartıştık.

"İzmir'de yıllardır her türlü müzik üretiliyor ve icra ediliyor fakat sıkıntılar listesinde izleyicinin ilk sırada geldiğini söylemek yanlış olur. İzleyicinin niceliğini ve niteliğini hep kapalı mekânları referans alarak ölçüyoruz. Oysa meydan konserlerine on binlerce kişi geliyor. Yani şehirde böyle bir potansiyel var."

"Ben daha genel bir soru soracağım. İzmir'de herhangi bir müzisyen sadece müzikten hayatını kazanabilir mi? Eskiden bir yerle kontrat imzalayıp bir sene çalışırdık. Müzisyenler örgütlenip bu konuda



bir direnç yaratabilirse epey faydasını görürler. Şimdilerde böyle bir çalışma şekli yok. Çarşamba akşamı filanca bardayım, haydi enstrümanları taşı; Cumartesi başka yerdeyim, bir daha iş yok. Nasıl dönecek bu çark?”

“Herkes düğününde derneğinde davul zurna olsun istiyor ama kimse çoluğu çocuğu müzisyen olsun istemiyor. Bir de bu var. Halk konseri, üniversite konseri veya bar konseri diyelim; iş alacaksınız ve size para verecekler. İlk sordukları sorular ‘ünlü müsün?’, ‘kaç tık aldın?’, ‘yeterince eğlenceli misin?’ ve ‘albümün var mı?’. Kapiya pencereye doğrama yapan adama ‘borcum ne?’ diye soruluyor ama müzisyenim dediğin zaman, ‘e para mı alacaksınız bir de’ diyor adam. Saat dokuzda başlayıp sabaha karşı üçe, dörde kadar çalan müzisyenleri düşünün. Beş kişi çalışıyorlar; adam başı 50’şer lira yevmiye alıyorlar. ‘Abi 60 olsun’ deyince de ‘e, bir de bira içtiniz ya’ cevabı geliyor. Patronların kültürel seviyesine değinmek, tam da bu yüzden müzisyenlerin temel hakkıdır. Biz sokakta, daha sivil bir yerde mi duracağız ve buna ne kadar dayanabiliriz? Yoksa endüstrinin içinde kalıp onun dayattığı koşullarla mı var olmayı tercih edeceğiz? İşte buna karar vermek gerekiyor.”

“İzmirli müzisyenler aslında bir şekilde şehirde var olmaya ve var kalmaya devam ediyor ama müzikal üretimin niteliğine dair pek sık dile getirilmeyen şöyle bir problem var: Tür ve özgünlükle ilgili ciddi sıkıntılar söz konusu. İzmir’de canlı müzik icra edilen mekânların çok büyük çoğunluğunda ‘cover’

(yorum) grupları sahne alıyor. Bu eğilim ne şekilde gelişti; mekânların talebinden mi kaynaklanıyor veya müzisyenlerin mi kolayına geliyor, bilemiyorum. Örneğin bir mekâna gidiyorsunuz; grup sahnede Thin Lizzy’nin ‘Whiskey In The Jar’ını Metallica yorumuyla çalıyor. Yani yorumun yorumunu yorumluyor ve insanlar bu şarkılarla gayet güzel eğleniyor. O hâlde soralım: Buradaki problem dinleyici midir, müzisyen midir, mekân mıdır?”

“Dile getirilen sorunlara işletmelerin de gözünden bakmalıyız diye düşünüyorum. Yorum gruplarına öncelik tanınması, hafta içi ve hafta sonunda mekânının sürdürülebilirliğini gözetken işletmecinin tercihi olabilir ama dinleyici çerçevesinden bakınca, bu iş tamamen arz talep meselesi. Aslında mekânlar müzikal anlamda izleyiciye ne vereceğini önceden tanımlasa ve müzikal politikalarını buna göre gözetse ona göre izleyici gelir. Sebep sonuç ilişkisi içinde kalacaksa izleyiciyle ilgili sorunu ön sıralara koymanın yanlış olduğunu düşünüyorum. Dinleyici az değil. Cumartesi gecesi Alsancak veya Bornova’daki herhangi bir mekâna ne tür müzik koyarsanız koyun, dinleyici gelir. Bu kitleye bir de o gece sahne alan grubun kendi dinleyicisini eklersek önemli rakamlardan bahsedebiliriz.”

“Biz ilk etkinliğimizi düzenlemeye karar verdiğimizde şöyle yola çıkmıştık: Gittik Kıbrıs Şehitleri’ne; mekân mekân gezdik. Hepsile tek tek konuştuk. Biri hariç, hiçbir mekân bize geri dönmedi ve organizasyonlarımızı bize dönüş yapan mekânda yapmaya başladık. Şöyle bir şansımız var: Biz sadece bireysel olarak da kendimizi ait hissettiğimiz alt kültürlerin içinde yer alan türlerde müzik üreten grupların konserlerini düzenliyoruz. Bu yüzden seyirci kitlemizle organik ve direkt bir temasımız var. Bu organizasyonlar, açıkçası maddi anlamda çok bir şey bırakmıyor ama en azından gruplar biletten kazanıyor; o mekân etkinlik yapmaya devam ediyor ve alternatif müziklere İzmir’de yeni dinleyici kitleleri kazandırabiliyoruz.”

“90’larda İzmir’de acayip bir müzik furyası yaşandı. Belli bir yaşın üzerinde olanlar o dönemi özlemle hatırlıyor. 90’lar biterken müzisyenler hızla İstanbul’a kaçarken o dinleyici kitlesi de aile kurmaya, evlere çekilmeye başladı. Bir on yıl sonra da İzmir’in merkezinden tamamen elini eteğini çekip Mavişehir’e, Urla’ya, Seferihisar’a yerleşti. Dinleyicinin grupların repertuarına müdahale ettiği, grupların repertuarlarında kendi albümlerinden parçalara yer verdiği ve dinleyicinin bu parçaları talep ettiği, cazla dans edilen ve eğlenilebilen yıllardan bahsediyorum. Şimdi bütün bu anlamlar, başka bir noktaya kaydı. Eskiden ‘bu gece şurada çok iyi müzik var, dinlemeye

gidelim' diyordu dinleyici; şimdiyse 'kalk eğlenmeye, dağıtmaya gidelim' diyor millet. Çünkü iş gerçek müzikten çıktı, deşarj olmayı garanti eden yüksek tempo ve sound tarafına kaydı. Örneğin, İzmir'de açılan bütün caz kulüplerine bakın; en fazla bir sezon dayanabildiklerini görürsünüz. Dolayısıyla müzisyene para veremiyorlar. Nostalji üzerinden geliştirilmiş bir çözüm önerisi olarak algılanmazsa, evine kaçmış dinleyicileri dışarı çıkarmanın yoluna kafa yormak bir çözüm olabilir gibi geliyor bana. Ekonomik açıdan varıl ve çocuklarına iyi müzik dinletmeyi kendine dert edinmiş bir kitleden bahsediyoruz. Onları geri kazanırsak ortamı biraz daha hareketlendirebiliriz diye düşünüyorum."

"Dinleyici yetiştirmek diye bir kavramdan bahsedebiliriz ve bahsetmeliyiz. Müzisyenlerle dinleyici 90'ların ortasında sohbet toplantısı veya dinleti gibi etkinliklerde buluşuyordu. Bu tür buluşmalar, kültür üzerinden sosyalleşme ortamı yaratırken müzisyene de yeni dinleyiciler kazandırıyor. Müziğin sadece eğlence olarak algılanmaya başlamasıyla işin kültürel ve sosyolojik boyutuna pek kafa yoran kalmadı. Aynı problem İstanbul'da da var. Eksenine topluca eğlendirmeyi koymuş müziklerin haricinde kalan tüm müzikler, İstanbul'da da büyük bir hızla dinleyici kaybediyor."

"Anlaşılan o ki 90'larda bu şehirde güzel bir dönem geçmiş, ben çocuktum hatırlamam. O günlere geri dönmeye çabalamak mı doğrudur; yoksa müzik üretimi ve medya yeni mecralara doğru evriliyor-ken, müziğe ulaşım şekilleri, müziği yapma şekli gelişiyor ve hızla değişiyorken sektörün devamlılığını sağlamak adına genç kitleleri hedefleyen radikal yöntemler geliştirmek mi doğrudur?"

"Müzik tarihine geri dönüp bakınca ana akımlara alternatif olarak ortaya çıkmış her yeni tarzın izleyici yaratmak adına sıradışı yöntemler kullandığına rastlıyoruz. Örneğin, ön grup / alt grup yönteminin ortaya çıkışındaki temel sebep, farklı dinleyici kitlelerini ortaklaştırmak. Farklı müzikler yapan iki ekibi aynı gece bir araya getirdiğinizde daha önce bir araya gelmemiş iki dinleyici kitlesini birleştirmekle kalmıyorsunuz; her ekip diğerinin kitlesinden yeni dinleyiciler kazanıyor. Söz 90'lara gelmişken İzmir, Bursa gibi şehirlerde punk, hardcore, metal kitlelerini ortaklaştıran, geçişkenliği artıran pek çok organizasyonun düzenlendiğini biliyoruz ama bu gibi pratikler zamanla unutuldu. Üstelik bu etkinlikleri düzenleyenler bu işi İngiliz pop müzik tarihine bakıp akıl etmedi. Bu formülü kendiliğinden, tamamen içgüdüsel olarak uyguladılar. Oysa bugüne bakınca hep aynı tarz grupları beraber sahneye çıkarmak gibi

bir alışkanlığın geçerli olduğunu görüyoruz."

"Lüleburgaz'da yaşarken köyde, taşrada ve kırsal- da müzikle ilişki kurmuş yeni bir İzmirli olarak, dinlediklerime katkı sunmak adına bazı deneyim ve gözlemlerimi paylaşmak isterim: İzleyici seyri ne için bu kadar önemli? Çünkü endüstriyel bir alanda bilet kesme ve para kazanma ticaretinin içinde durduğunuz zaman izleyici sayısı önemli hâle gelir. İzleyici tarafından tercih edilen ve işletmenin gözünden bakacak olursak çok bilet kesen bir müzik grubuysanız müzik kaliteniz de tartışılır. Ya kendi müziğinizde diretecek ve konserinize kendi seyircinizi bekleyecek-siniz ya da genelgeçer izleyicinin talep ettiği müziği yapacaksınız. Bu bizim müzisyen olarak kendimizi nasıl konumlandığımızla çok ilişkili bir şey. Yani halk ayaklanmış da bizden müzik istiyor, resim istiyor gibi konuşuyoruz. Oysa halk böyle bir isyan hâlinde değil; öyle bir şey yok. Trakya söyleyecek olursak, 'Te Be Or Not Te Be / Olsak da olur olmasak da'. Eğer televizyon şovlarının, klip kanallarının ulusal müzik trendlerini tayin ettiği o 'mübarek' alanda duracaksanız, müzikle kurduğunuz ilişkiyi başka bir biçimde tanımlayacaksınız. O alanda kalıp 'ben hem buradayım, hem de müzikal namusumu koruyacağım' diyebilmek, belki sadece halk müziği yapanlar için mümkün olabilir. Çünkü o müzisyenler daha çocukluğumuzdan beri duyduğumuz seslerle uğraştığı için biraz daha avantajlı. Bununla beraber, o alanın üst seviyelerine tırmandıkça piyasanın size dayattığı koşullara uyum sağlamaya mahkûm kalacağınızı kabullenmeniz gerekiyor. Buna yanaşmı-yorsanız kafanızdakini yapacaksınız; Ödemiş'e veya Demirci'ye gidip çalacaksınız. Yani bu işi sokaklarda yapmak zorunda olacaksınız. Dolayısıyla birçok açıdan araya sıkışmış bir iş kolundan söz ediyoruz. Öte yandan söz konusu dinleyici yaratmak olunca bugün karşımıza başka parametreler çıkıyor: Meselâ bir dönem müzik grupları için yeni dinleyicilere ulaşmak ve iyi keşe alabilmek adına önemli fırsatlar sunan üniversite şenliklerine bakın; bambaşka bir profilin oluştuğunu göreceksiniz. Üniversitelerde sadece eğlenmek isteyen, zamanın çok hızlı geçtiğini ve yetişemediği her şeyi kaçıracağını düşünen yepyeni bir dinleyici kitlesi var. Bundan altı yedi yıl öncesine kadar Moğollar, Bulutsuzluk Özlemi, Baba Zula gibi grupların çıktığı üniversite şenliklerine şimdi çoğunlukla pop sanatçıları çağılıyor. Bunun altını niteliksel anlamda değil; niceliksel anlamda çiziyorum. Çünkü bir etkinliğin başan kriteri, artık herkes için ortaya toplanacak kitlenin ne kadar büyük olacağından ibaret. İzmir'e odaklanıp bakalım; Kibris Şehitleri Caddesi'ndeki sokaklara gelenlerin %95'i o bölgeye eğlenmek için geliyor. O kitlenin hatırı

sayılır bir kısmını 'vaktinde eve dönecek mi?' diye telefonun başında bekleyen ebeveynlerin çocukları oluşturuyor. Yani forum süresince sıkça bahsi geçen kırk yaş ve üzerindeki kitleye mensup eski dinleyicinin çocuklarından bahsediyoruz. Üstelik o kitlenin bugünün Türkiye'sinde çocuğunun eve sağ salım dönüp dönemeyeceğine dair endişeleri var artık."

"Bu foruma katılan müzisyenlerin neredeyse tamamı ya dayısından ya lisedeki tuhaf müzik öğretmeninden ya da alt katta akordeon çalan Necmi Abi'den falan yola çıkarak müzikle ilişki kurmuştur. Biri bir şekilde vesile olmuştur müziğe başlamanıza. Hiç konuşmadığımız bir konu bu. Çocuk şarkıları diye bir alan ortadan kalktı. Çocuk şarkısı bestelemek, koro kurmak; bunlar bitti. TRT'nin siyah beyaz olduğu zamanlarda Hikmet Şimşek'in bu alandaki fani çabalarını, TRT'deki çocuk şarkıları yarışmalarını yaşı yetenler hasbelkader hatırlayacaktır. Düşünebiliyor musunuz; sizin maruz kaldığınız bütün seslere benim dört yaşındaki çocuğum, sekiz yaşındaki kızım da maruz kalıyor. Mahallelerde, sokaklarda çocuklarla ilgili neler yapabiliriz; buna kafa yormak lâzım."

"MÜZİSYEN ÇOK, MEKAN YOK, İŞLETMECİ TOK"

Sürekli sahne alan ve düzenli program yapan müzisyenlerin üzerine sınırsız konuşabileceği kavramlardan biri dinleyiciyse diğeri de muhtemelen 'mekân'dır. Bu iş kolunda mekân kelimesinin bir çatı kavram olarak işlev gördüğünün de altını çizmek gerekir. Çünkü bu kavram, müziğin icra edildiği alana ilişkin pek çok olguyu birden kapsar: Sahne, ses teknisyeni, personel, işletmeci, izleyici, duyuru üniteleri... İKPG'nin bugüne dek gerçekleştirdiği tüm buluşma toplantılarında 'mekân'ın her sanat disiplini için temel ve acil bir ihtiyaç olarak öne konduğuna tanık olduk. Bu buluşma toplantılarında sergilemeler, performanslar ve gösterimler için yeni ve alternatif mekânları nasıl yaratabileceğimize dair epey yol katettik. Buna karşın, söz konusu müzik olunca işin içine yukarıda sıraladığımız pek çok parametre giriyor.

"Müzisyenler en örgütsüz, en bir araya gelmez kesim. Bu örgütsüzlük hâli, belki de uğraştıkları işin doğasında yatan bireysellikten kaynaklanıyor. Bu gibi forumların, tartışmaların sürekli yapıldığı bir çevreden geliyorum. Akademik eğitim almış arkadaşlar veya profesyonel anlamda uzun yıllardır müzik yaparak hayatını kazanmaya çalışan arkadaşlar teşhislerinde sıkışıp kalınca yer kapmak, iş almak ya da program yapmak için piyasaya giren yeni müzisyenlerin ücretleri düşürdüğüne gelip dayanıyor. Ben bundan daha derin problemler olduğunu düşünüyorum ve onları

öne sürmek istiyorum: Mekânlar ciddi bir işletmeci probleminden muzdarip. Bu alanda nitelikli insan kaynağı olmayınca mekânlar ya kapanıp gidiyor ya da sürekli el değiştiriyor ve gittikçe sürdürülebilir bir müzik politikası izlemeyi umursamaz hâle geliyor. İşletme kültürünün yoksunluğuna, bireysel anlamda işletmecilerin kültürel birikimine ilişkin devasa problemler var. Genellikle daha önce müzikle veya sanatın herhangi bir alanıyla uzaktan yakından ilişki kurmamış ama mekâna belli bir ciro yaptırmayı garanti eden işletmeciler tercih ediliyor. Müzik direktörlüğü sistemi de bu yüzden çalışmıyor veya bu tür mekânlara müzik direktörü dayanmıyor. İşte bunlar birbirini tetikleyen ve etkileyen, hep birbirini besleyen problemler... Ve bu problemler, hem İzmir'de yaşanan yurttaşın müzikle kurduğu ilişki alanlarını hem de müzik yapan insanları kırılaştırıyor."

"İşletmecilerin müzisyenlerle ilişki kurma biçimlerinde de büyük sıkıntı var. Bir görüşme yapmaya gidiyorsunuz; saatlerinizi harcıyorsunuz sonra işletmeci size geri dönmüyor bile. 'Gel kapıya çal; senin büyük bir kitlen var' diyor, bunu reddedip kaşe talep ettiğinizde bir daha telefonlarınıza çıkmıyor. Mekânlar, genellikle bütün sorumluluğu müzisyenin veya organizatörün üzerine yıkıyor. Çok az mekân tanıtıma destek veriyor."

KONSERLERİ DAHA GENİŞ KİTLELERE DUYURMAK İÇİN NELER YAPABİLİRİZ?

İKPG'nin 2015 yılı boyunca düzenlediği buluşma toplantılarında öncelikli olarak odaklandığı konulardan biri de etkinliklere kent sathında daha yoğun bir görünürlük kazandırmaktı. Konu buraya gelip dayanınca, bileşenlerimizin bugüne dek ortaya koyduğu önerileri, fikirleri katılımcılarımıza sunduk; onlardan katkı rica ettik ve bir başlangıç yapmak adına, İzmir Akdeniz Akademisi Kültür Sanat Koordinatörü Serhan Ada'nın önerisini kendileriyle paylaştık: "Herkes ortak bir karar alıp birinin etkinliğini kişisel sosyal medya hesabından paylaşıp görünürlük hızla artar; mevcut kitleler de katlanarak büyür." Doğruluk payı var; bu tür paylaşımlar sadece tanıdıklarımızla ve yakın ilişkide olduğumuz müzisyenlerle sınırlı kalınca hep aynı kitlelere çaldığımızı fark ediyor muyuz?

"Editöryal bir filtreden geçirmek kaydıyla müzisyenlerin ve grupların etkinliklerini bizzat yükleyebileceği, tarz ayırımı yapılmaksızın İzmir'deki tüm konserlere ve müzik etkinliklerine yer verecek çok dilli bir dijital platform tasarlanamaz mı? Türkiye'nin farklı illerinden gelen yerli turistler ve yabancı ziyaretçiler hâliyle akşam dışarı çıkmak istiyor ve şehrin müziğini, kültürünü deneyimlemek istiyor. Bu niyetle ilk olarak



kaldığı otelin resepsiyonuna danışıyor. Ne kadar sağlıklı bir öneri alır; belli değil. Bir broşür veya kitapçık olsa, en azından İngilizce içerikle desteklense işe yaramaz mı?”

“Atina’da havaalanına indiğinde şehrin haritasını ve etkinlik takvimini bedava dağıtıyorlar. Üstelik bu kitapçığin içerisinde belirli noktalarda indirim sağlayan bir kart var. Saraybosna’da ise direklerle yapıştırılan etkinlik takvimleri ve ‘navigatör’ adını verdikleri aylık kitapçıklar var.”

“Basılı olsun, dijital olsun; İzmir insanı şehriyle ilgili bir yayınlı karşılaşıncı mutlaka onu alıp inceler, açar okur. Vapura bindiğinizde dikkat etmişsinizdir; herkes belediye nin yayınladığı bültenleri ilgiyle okuyor. Örneğin İzmir Kukla Günleri afişlerini ilgiyle inceleyen insanlar görüyorum. Bu afişleri yaygınlaştırma meselesi üzerine biraz çalışmak, düşünmek faydalı olabilir. Bir de festivaller birbirleriyle çakışmamalı. İstanbul ve Ankara’da buna çok dikkat ediliyor. İstanbul’da bir festival düzenliyorsanız o tarihte sizinkiyle çakışan başka ne var diye bakarsınız; çünkü her şehirde kültürü belirli bir kesim tüketiyor. Bunların koordinasyonu üzerine düşünmek, etkinliklere belirli bir bütçe ayırabilen kitleleri bölmek adına faydalı olabilir.”

“İKPG toplantılarının birinde kısaca sözü geçmiş; ben de afiş kulelerine değinmek istiyorum. Yurtdışında sıklıkla rastladığımız ve o şehrin müzisyenlerine, müzik üretimi potansiyeline görünürlük kazandıran bir kent mobilyası olarak afiş kulesi fikrini sıkça gündeme getirmek gerekiyor. Gayet legal ve düzenli işleyen bu sistem şöyle çalışıyor: Yerel gruplar, müzisyenler ve mekânlar belirli bir meblağ karşılığında afişlerini önceden düzenlenmiş şartlara uyarak yaya yoğun arterlerde yer alan bu afiş kulelerine yapıştırıyor.”

“Geçen yılın Ocak ayında efsanevi Rumble Militia konser vermeye İzmir’e geldi. 90’lı yıllarda sadece İzmir bazında ciddi dinleyicisi olan bir gruptan bahsediyorum. Dinleyici geçen yıllar içerisinde daralmış olabilir, onu anlayabilirim veya kendi

dinleyicilerini kaybetmiş olabilirler ama o konser az daha izleyicisizlikten yapılamayacaktı. Grup sahneye çıkmak için birileri gelsin diye bekledi. Demek ki duyuru açısından çok sıkıntılı bir durum var ortada. Bu kesinlikle insanların o konserden yeterince haberdar edilememesiyle ilgili. Bazen mutlaka izlemem gereken bir grubun İstanbul konserine gitmek için o çileye katlandığım oluyor; neden İzmir belli başlı gruplar için bir uluslararası üs olmasın? İnsanlar İzmir’den uçağa atlayıp Atina’ya, Selanik’e konser izlemeye gidiyor. Bazı yeraltı gruplarının İstanbul konseri bile olmuyor, hatta İstanbul yerine Türkiye’nin başka şehirlerinde çalmayı özellikle tercih eden yabancı gruplar var. Bir de şu dikkatimi çekiyor; etkinlikleri duyuran mecralarda genellikle belli başlı müzik türleri öne çıkarılıyor. Oysa İzmir’e sadece İbrahim Maalouf gelmiyor; bir türkü bara Kırşehir’den çok önemli bir ozan geliyor veya Çiğli’deki falanca mekâna Kâhtalı Mıçı geliyor. Sosyal medyadan duyurulmayan bu tür programları ötekileştiriyor ve yok sayıyoruz gibime geliyor.”

MODEL VE STRATEJİ ÖNERİLERİ

Fikir paylaşımları devam ettikçe, bazı hususların adı konmamış engeller olarak karşımıza çıktığına tanık olduk: Konser ve düzenli programların ağırlıklı olarak Alsancak ve Bornova’da merkezlenmiş mekânlara yığılması, müzisyenlerin sahne olarak kullanabileceği yeni mekânlar yaratmak konusunda bizzat inisiyatif almak yerine beklentilerini yerel yönetim birimlerine ve mevcut mekânlara yöneltmekte ısrar etmesi, şehrin farklı noktalarına yayılabilecek türden seri etkinlikler yerine genellikle festival formatının hayal ediliyor olması akla ilk gelen kilitlenme noktaları.

Acaba müzisyenler sürekli mevcut mekânlardan ve yerel yönetimden konser beklemek yerine dayanışma ve imeceyle kendi organizasyon modellerini geliştirebilir mi?

“İstanbul’da faaliyet gösteren A.I.D. kolektifinin düzenlediği tek günlük etkinlik serisi, dayanışma



ve imeceyle ortaya bir model çıkarma fikrine ideal bir örnek olabilir. Dördüncü etkinlikten bahsedeceğim: Tophane’de tehlike arz etmeyen ama kentsel dönüşüm kapsamında yıkım kararı alınmış bir otoparkın zemin katı kullanıldı. Ses sistemi ve teknik ihtiyaçlar imece usulü giderildi. Dokuz doğaçlama grubu sahne aldı. Girişte acıkanlar için vegan mutfak standı kuruldu; dileyenler bu stanttan çok cüzi bir bedel ödeyerek faydalandı. Bilet satışı yoktu; izleyiciler girişteki bağış kutusuna katkıda bulundu. Etkinliğe özel bir fanzin çıkartılmış; bu fanzin de bağış karşılığında okuruyla buluştu. Beş saat süren bu etkinliğe yaklaşık iki yüz dinleyici katıldı. İzleyici toplamak, işler bir model geliştirmek adına esin verici bir örnekle karşı karşıyayız. Bu formülü bulabildiğiniz her alana, mekâna uygulayabilirsiniz. İzmir’de bu formülün uygulanabileceği pek çok kapalı alan var ve alan tahsis için yerel yönetimden bir beklenti içerisine girmeye gerek yok.”

“Kolektif ve inisiyatiflerin kapalı mekânlarda imece usulü düzenleyeceği etkinlikler bahar ayları için uygun olabilir. Diğer yandan, İzmir’in kendine has bir ruhu var. Bu şehri ne İstanbul ne de Ankara ile karşılaştırabiliriz. Deniz kıyısında yaşayan, yazı çok uzun sürdüğü için vaktinin büyük bir kısmını sahilde, sokakta geçiren bir şehir burası. Sahillere kalıcı sahneler kurulsa, her sahnenin bir genel sanat yönetmeni olsa ve kışın bu sahnelerin üstü kapanabilse İzmirli müzisyenlerin yeni bir alan açılmış olmaz mı? Yurtdışında buna benzer konser noktalarına sıkça rastlayabilirsiniz. Böylece İzmirli olup caz, klasik müzik, rock, blues icra eden ve barlara hapsolmek zorunda kalan müzisyenlere sahne açılmış olur.”

“Ahura Ritim Topluluğu olarak uyguladığımız modelden bahsetmek isterim: Öğrencilerimden oluşan bir grupta işe tamamen sıfırdan başladık. Öğrenciler üç aylık bir eğitimin sonucunda sahneye çıkabilir hale geliyor. Mevcut mekânlarda konser vermeyi hiçbir şekilde düşünmediğimiz için baştan salon konserleri seçeneğine odaklanmaya karar verdik. 2016’ya kadar dört konser gerçekleştirdik. İlk konserimize beş yüz,

son konserimize bin iki yüz izleyici geldi. Yirmi kişilik çekirdek ekip olarak afiş tasarımı, davetiye satışına kadar tüm organizasyonu kendimiz üstleniyoruz. Her öğrenci kendi çevresine konser davetiyesi satıyor. Bağlantıları kurmaya başladıktan sonra ağ genişliyor. Önce yirmi kişisiniz; bir bakmışınız ki kırk, altmış olmuşsunuz. Tabii burada kolektif olmaktan kaynaklanan bir aidiyet durumu da var. Çalışma alanımızı da kendi şartlarımızla oluşturuyoruz. Üçüncü seneye girdik; atölyeler ve provalar için kullandığımız bir mekânımız var. Ayrıca şu anlamda kafamız çok rahat; ‘şunu çalın’, ‘bunu çalın’, ‘şu kadar saat’, ‘bu kadar saat’ gibi dayatmalarla karşılaşmıyoruz. Bu model herkesin kendi çevresiyle uygulayabileceği bir model olabilir.”

“Ben de Praksis’in deneyimlerini sizle paylaşmak isterim: Praksis sadece bir müzik grubu değil; yaklaşık on beş kişilik bir müzik kolektifi. Prodüksiyon, duyuru, afişleme, organizasyon gibi işleri bu ekip üstleniyor ve dostlarımızdan destek alıyor. Aramızda uzun yıllardır müzik yapanlar olduğu gibi enstrüman çalmaya yeni başlamış arkadaşlar var. Praksis, toplumsal meselelere duyarlılığı hedef alan, sokakta olmayı kendine hedef koymuş bir yapılanma. O yüzden sokağın ya da sahnenin tanımı bizde farklı. Biz ışıklarla donatılmış, yüksek zeminli sahneler istemiyoruz. Bizim için her yer sahnedir şiarıyla hareket ediyoruz. Üç dört kanalda iş üretiyoruz. Dayanışma ve açık çağrıyla evrimi anlatan bir çocuk korosu’nu kurduk. Bunun dışında Türkiye’deki ekolojik yıkıma karşı duran ve sanat kumpanyası şeklinde örgütlediğimiz ekibimizle iki Türkiye turu yaptık. Dayanışma ve kendi öz kaynaklarımızla ‘Üç Beş Ağaç Kervanı’ adını verdiğimiz turneler düzenliyoruz. Bu turneler kapsamında bütün Türkiye’yi dolaştık; ses sistemimizi antika minibüsümüze yükleyip iki yılda yaklaşık yirmi bin kilometre yol kat ettik. Kimi yerde çevre örgütleriyle dayanıştık; kimi yerde yatacak yer verdiler, kimi yerde para toplayıp yakıtımızı karşıladılar. Kimi yere kendimiz sahne kurduk ve yıkıma karşı



pandomim, müzik, tiyatro etkinlikleri düzenleyerek insanların dikkatini çevre meselelerine çekmeye çalıştık. Bir buçuk yıldır başlarıyla uyguladığımız bir finans sistemimiz var: Örneğin ücretli bir konserden elde ettiğimiz gelirin yarısını bir havuzda biriktiriyoruz. Böylece bir halk mücadelesinde müziğe ihtiyaç varsa öz kaynaklarımızla oraya gidebiliyoruz. Albümlerimizi de aynı yöntemle kendimiz finanse ediyoruz. Kolektif üyelerinin konaklama, barınma, beslenme ve temel sağlık meselelerini çözebilmek üzerinden meseleye asgari ölçülerde bakıyoruz. Bunlar dışındaki tüm birikimimizi müziğe aktarıyoruz.”

“İstanbul’da çalışmalarını sürdüren Bağımsız Müzik Oluşumu’na katkı sunan Peyk grubunun bir önerisi var: Müzisyenlerin kendi mekânları olmalı. Kolektif kullanıma açık, müzisyenlerin dayanışmayla ayakta tuttuğu mekânlar. Birkaç müzisyenin buna öncülük etmesi gerekiyor sanırım. Ayrıca İzmirli müzisyenlerin en azından ülke çapında görünürlüğünü artırmak adına Sofar, Balcony TV, Groovypedia gibi canlı performans videosu yayınlayan oluşumları İzmir’e çekmek işe yarayabilir.”

“Bağımsız Müzik Oluşumu, ayrıca on sekiz yaş altı kitleye konser verebilmek adına kültür merkezleri ve lise salonlarında konserler düzenlemek üzere bir proje üzerine çalışıyor. Kimi grupların çok ciddi bir on sekiz yaş altı kitlesi var ve bu kitle barlara giremiyor. Buradan şuna gelmek istiyorum: İzmir sathında bu gibi konserlere açık olan özel okulların, özel tiyatroların ve kültür merkezlerinin bir envanteri çıkarılabilir. Bu aşdan öncelikle İzmirli gruplar ve müzisyenler faydalanabilir.”

“Genç kitlelerin ileride bizim dinleyici kitlelerimiz olacağını hiç unutmayalım. Bundan on küsur yıl önce müzik tarzlarını, çalgıları konu edinen seminerler düzenlenirdi. Öğrenciler, bu vesileyle daha önce tanışmadıkları müzikler ve çalgılarla tanışırdı. Özel okullara böyle organizasyonlar önerilebilir ve her organizasyon İzmirli bir grubun konseriyle tamamlanabilir.”

“Konser sayısını artırmak ve dayanışmayla yol almak adına bir model daha önerebilirim: Her ekibin bir konsere giderken beraberinde bir ekibi daha götürmesi veya en azından bu ekibi konsere gittiği mekâna teklif etmesi. Menajerlik kurumu, pop müzik alanı dışında da oldukça oturmuş durumda. Gruplar, menajerlerin beraber çalışmasına da ön ayak olmalı.”

“Yerel grupların kendilerini ifade etmesi meselesini çok önemsiyorum. Yeni mekânlar yaratmayı kendine dert edinmiş kolektiflerin bir araya gelip nasıl işbirliği yapabileceğine ilişkin fikir değiş tokuşu yapması ortaya çok etkili sonuçlar çıkartabilir. Apeiron, Randevu ve Edit ekibi, Alsancak’taki Rokalemon stüdyosu, Fullmoon kolektifi derken aslında İzmir’de de bazı hareketlenmelerin olduğunu söylemek mümkün. Başlangıç olarak hemen festivaller tasarlamaya kalkışmak yerine küçük modellerle yola çıkıp kolektifler arasındaki işbirliği olanaklarını test etmek gerekiyor. Bu küçük modeller beklenmedik başarılarla imza atabiliyor. Örneğin birisi ‘benim evimin bahçesi var, burada şu gün şöyle bir şey yapacağız; buyrun gelin, giriş on lira’ dediğinde oraya o gün yüz kişi gidiyor. Buna karşın aynı grup mevcut mekânlardan birinde konser yaptığında yirmi bilet satıyor.”

“Neden konserlerde birbirimizin albümlerini satmıyoruz? Görünürlük yaratmak, birbirimize yeni dinleyiciler kazandırmak ve dayanışmak adına iyi çalışan bir model geliştirmenin ilk adımı olabilir. Mekân yokluğundan, yeterli izleyici bulamamaktan yakınmanın sonu yok.”

“Eğer bu forumda konuşulanlar, ortaya çıkan öneriler lafta kalmazsa ve birkaç çalışma grubu kurulursa mutlaka zaman içerisinde diğer konularla ilgili mesafe kat etmek söz konusu olacaktır.” +

“KÜLTÜR İÇİN MEKÂN” FORUMU

10 Nisan 2016

BORGA KANTÜRK FOTOĞRAFLAR AYŞEGÜL KAYCI

Katılımcılar: Ese Ese (Sonsuz Sekiz Sanat ve Tasarım Atelyesi), Ali Kemal Ertem (K2 & Maquis Project), Ahmet Yıldırım (Cinacı), Nur Muşkara & Esra Okyay (Basmane Atölye), Yalçın Çıdamlı (ÇizgeliKedi Görsel Kültür Merkezi), Ercüment Serpil (Karşı Sanat Merkezi), Aygün Erkem & Sultan Gökdemir (3. Dalga), Nesim Bencoya (Hezarfen Film Galeri), Şafak Ersöz-lü & Bahar Nihal Ersöz-lü (Sanatta Görünürlük Festivali & BudalaSultan Kolektifi), Özgür Aydek (Sanatta Görünürlük Festivali), Doğuş Demir (Ghetto Paintball), Hande Bozbıyık, Mert Görkem Ayaz (Yaşasın Derneği), Oğuz Ediz (med-yakulubu.com), Çağrı Öner (6.45 KK), Emrah Atik (izmirdesanat.org).

Düzenlediğimiz ikinci disiplinler forumunda, davetimize olumlu yanıt veren kişi ve kurum temsilcileriyle İzmir’de kültür ve sanat ortamının sürdürülebilirliği adına “mekân” olgusunu tartıştık. Davetliler için hazırladığımız çağrı metninde yer alan bazı temel sorular şöyleydi:

- > Düzenli olarak kültürel aktivite üreten mekânlar, kültür kurumları, sanatçı kolektifleri / inisiyatifleri olarak İzmir’de güncel, aktif, katılımcı ve sürdürülebilir bir faaliyet alanı oluşturmayı hedefliyor musunuz?
- > İyi yolda olduğunuzu düşündüğünüz aktivite-ler neler?
- > İzleyicinizi geliştirmek ve artırmak için sizce ne tür araçlar gerekiyor?
- > Kültür mekânları ve işletmecileri arasında bir dayanışma ağı söz konusu olursa neler yapılabilir? Bireysel veya kurumsal olarak, bu konuda ortaklaşarak başka neler yapabiliriz?
- > Biz kültür üreticileri, yerel yönetimin altını çizdiği “kültür kenti” algısını pekiştirmek adına neyi gündeme getiriyoruz veya getirmeliyiz?
- > Bu pekiştirmeyi sağlamak için ne tür strateji-ler ve modeller öneriyoruz?

ZARURİ BİR İHTİYAÇ OLARAK MEKÂN

İKPG’nin Nisan 2015’ten bu yana düzenlediği ilet-işim toplantılarında sıkça karşımıza çıkan konulardan biri şuydu: İzmir’de yoğun bir kültürel üretim söz konusuysa bu üretimin çıktılarını sergilemek için gereken mekânların sayıca az ve çeşitten

yoksun oluşu; buna bağlı olarak kültürel programların sürdürülebilir olmayışı. (Aynı konunun bir önceki “İzmir’de Müzik Üretimi” başlıklı forumda da karşımıza çıkması oldukça dikkat çekiydi.) Toplantıların bir diğer önemli konusaysa mekânlarla etkinlik üreticilerinin ve sanatçıların arasındaki ilişkilerde yaşanan tikanıklıklardı. Bütün bunların ışığında, İKPG olarak İzmir’de sergileme, üretim, paylaşım ve performans mekânlarına duyulan ihtiyacın sürekli tartışmaya değer bir alan olduğunu görüyoruz.

Bu kritik konulara ilgi gösterme inceliğinde bulunan birkaç işletme sahibi dışında forumun katılımcıları çoğunlukla kendi mekânlarını üreten bağımsız sanatçılar oldu. Kâr amacı güden işletmelerin ve özel sektöre bağlı kültür kurumlarının foruma yeterli katılım göstermemesi, İzmir’deki kültür hayatının ancak bağımsız aktörlerin dayanışmasıyla ivmeleneneğine işaret ediyor olmalı. Aslında bir diğer ilgi çekici durum da şu: Kendi mekânını üreten sanatçıların izleyicisiyle diğer mekânların izleyicisi belli oranlarda kesişiyor. Bu yüzden, forumun temel amacının son kertede mekânlar, aktörler ve aktörler arasında destek temasını güçlendirecek yeni politikalara bakmak olduğunu söyleyebiliriz.

Önceleri, İzmir kültür sanat ortamı konu olduğunda İstanbul örneği üzerinden karşılaştırmalar öne çıkardı. Ülkenin kültür sanat endüstrisine ev sahipliği yapan İstanbul’un da İzmir’i “kültür aktörü kaynağı” olarak nitelendirdiğine tanık olduk. Şimdi bu durumun nispeten azaldığını söyleyebiliriz. İstanbul’un hâlihazırda kültür politikası üretme yolunda belirgin bir kriz yaşıyor olması, İzmir’deki durumdan daha çetrefilli, dezavantajlı ve muallak bir durum ortaya koyuyor. Ülke geneline bakınca sermayenin kültüre yatırım yapmaktan hızla uzaklaştığını, kültürel alanların neredeyse tamamında rantsal gerilimin zirve yaptığını, beklentiler büyüdükçe küçük ölçekli bağımsız yapıların devre dışına itildiğini gözlemliyoruz. İzmir için bu mertebeye bir sektörleşme, rant ortamı henüz söz konusu olmadığı için bir bakıma küçük ölçekli çabaların alternatif üretimleri daha fazla gündeme getirebileceğini öne sürebiliriz.

“İngilizce ‘self institution’ diye bir tabir var aslında. Yani ‘kendini mekânlaştırmak’. Bireysel kültür üreticisi olmaktan çıkıp bizzat mekânsal üreticiye dönüşüyorsunuz.”

Kendine Ait Bir Oda Projesi, Karşı Sanat Merkezi, Maquis Project, 3. Dalga gibi aktif sanatçı mekânlarıyla 2000’lerin başında faaliyete geçen K2,



güncel sanat alanında karşılıklı destek temasının altını çizen ve bu alanda fikir üreten oluşumlar. Yanı sıra Seskontrol, Apeiron, Epic Fair gibi yerel müzik ortamında faaliyet gösteren kolektiflerin Fransız Kültür Merkezi, Kübana Gazinosu, Edit, 1888, 6.45, Cinatı, Raş gibi performans mekânlarıyla ortaklaşa gerçekleştirdiği konserler, iyi örnekler olarak göze çarpıyor. İzmir'in bağımsız ve yenilikçi tasarımcılarını, "maker"larını ve çizerlerini bir araya getiren ve her etkinlikte şehrin daha önce kullanılmayan noktalarını işaretlemeye gayret eden Randevu, Things atölyeleri, Drink & Draw, Pecha Kucha gibi etkinliklerin sürdürülebilirlik adına hatırı sayılır mesafeler katetmiş olması ayrıca ümit verici. Mayıs 2016'da İzmir Görünür-lük Festivali ile mevcut ortama katkı sunmaya başlayan Budala Sultan Kolektifinin girişimiyle bu halkaya dâhil olan Ghetto Paintball ve Originn gibi mekânların ileride kültür sanat aktivitelerine ev sahipliği yapabilecek güçte etkinlik alanları olarak öne çıkması, bize umut veriyor. Düzenlediği şenlikli tasarımcı panayırılarıyla şehrin genç kültür üreticilerine, müzisyenlerine alan açan No: 42 ve sinemayı öne çıkartan İro Café, bu canlanmaya ön ayak olma yolunda akla gelen diğer mekânlar.

MEKÂNLARA DAİR BİR YOKSUNLUK: SÜRDÜRÜLEBİLİR ETKİNLİK POLİTİKASI GELİŞTİRMEK

Karşılıklı sorular ve cevaplarla ana konuyu deşmeye devam ederken yerel yönetime, özel sermayeye veya devlete ait kurumların haricinde sistem tarafından kültür üreten odaklar olarak tanımlan-

mayan kafelerin, tasarım dükkânlarının ve bistroların da izleyici kitlesi geliştirebilecek mekânlar olup olamayacağı üzerine kafa yorduk. Ayrıca bu tür mekânların kültür ve tasarım alanlarında şehrin üretim potansiyeline katkı sunması mümkün müdür?; ona bakmaya çalıştık.

"Kültür sanata alan açan kafelerin 'müşteri' tanımını 'kültür tüketicisi' tanımıyla zenginleştirmek için neler yapabileceğine ve müdavim tanımının niteliğini nasıl geliştirebileceğine bakması gerekiyor. İzmir'de kültür sanatla bir biçimde ilişkili olmak isteyen bu klasmadaki mekânlar, genellikle müşteri tanımını kullanmakta ısrar ediyor. Bu tür mekânlar ağırlıklı olarak insanlara sadece kâr odaklı bakarak ilerlediğinde kültür alanına minimum düzeyde katkı sunar hâle geliyor. Böylece, hem baştan belirledikleri hedeflerle çelmeye başlıyorlar hem de izleyici, takipçi geliştirme konusunda zamanla zar zor kurdukları diyalog kesintiye uğruyor. Oysa bir kafe veya bistro, insanların oturup bir şey içerken yazı yazdığı, tasarım yaptığı veya eline bir kitap alıp okuduğu bir kültür mekânı hâline gelebilir. Bu da sadece iyi müzik çalmakla veya sanatsal görünümüne ortamlar yaratmakla olmuyor. Bu gibi mekânların temel amacının kültür adına güçlü durabilen, güçlü olduğu sürece takipçi yaratabilen gelenekler yaratmak olduğunu düşünüyorum. Zaman alan, karşılıklı efor isteyen bir mesele bu. İşletmeciler olarak böyle bir çabaya giriştiğinizde kültür sanat üretimine dair takipçi, izleyici profili oluşturma arayışına düşmüş oluyorsunuz ki bu hayırlı bir şey."

"Bir mekâna gidiyorsunuz ve orada üç konser izli-



yorsunuz. ‘İki de sergi açılabilir burada’ diyorsunuz. Sonra bir bakıyorsunuz ki sezon sonunda o mekân kapanıp gitmiş. Bu noktada etkinlik tasarımcıları olarak biz de kabahatliyiz. İlk başta çok büyük düşünmüyoruz, bir yıla bütün etkinlikleri sıralıyoruz. İkinci yılda yoruluyoruz ve etkinlik sayısı üç aya bile düşüyor veya ‘kimi bulacağız?’, ‘kimi getireceğiz?’ endişesine düşüyoruz.”

“Biz atölyeler düzenliyoruz. Sembolik rakamlar talep ediyoruz ki katılımcılar atölyeyi sürdürebilsin. Mekânlarla ilişkiye geçtiğimizde genellikle bir kullanım bedeli talep ediyorlar ki bu bedel genellikle atölye gelirinin yarısı oluyor. Bu, biz İstanbul’dan da böyleydi, İzmir’de de böyle. İşte tam da burada, ortada adaletsiz bir durum olduğunu düşünüyoruz; çünkü siz bilginizi ve tecrübenizi getiriyorsunuz, katılımcıyı buluyorsunuz ve programı sürdüren tarafınız. İşletme de size mekân açıyor, anlıyoruz; bu mekânın işletme masrafları var ama talepler daha insafli olabilir. Meselâ mekân gelirin üçte birini talep etse, her iki tarafı da memnun edecektir. Aksi hâlde elde ettiğimiz gelir sadece yol paramıza ve yemek paramıza yetiyor. Bu yüzden bağımsız sanatçı niteliğinizi gittikçe yitirmeye başlıyor ve alanınızla ilgisiz başka uğraşlarla hayatınızı kazanmaya çalışıyorsunuz.”

“Yerel yönetime ve özel sermayeye ait mekânlar açısından bakacak olursak, görünürlük kazanmış ve istikrarlı iş çıkartan yetkin kültür aktörleriyle bu mekânlar arasında bir iletişimsizlik söz konusu. Kültürel anlamda baskı unsuru yaratmak sadece şikâyet ve talep etmekten ibaret olmamalı; etkinlik tasarımcıları güçlü projeleri sergilemek adına bu mekânlarla sürekli iletişim halinde olmalı. Bahsettiğim güçte projelerin içerik ve uygulamasını gayet güzel kotarabilecek herkes mevcut İzmir’de. Bu gibi mekânlarda düzenlenen bir serginin yanına ona bağlı bir başka etkinlik koymaya kafa yormak, böylece mekânın görünürlüğüne de katkı sağlamak ve izleyiciyi artırmak gerekiyor. Bazı mekânları bu tür etkinliklere alıştırmaya çaba sarfetmek şart ki işletmecileri ya da yöneticileri bu tür alternatif etkinliklerin orada

yapılabiliyor olduğuna tanık olsun, inansın.”

MEKÂNLAR ARASI İLETİŞİM AĞI KURMAYA YARAYACAK BİR ARAÇ: “KENTSEL KÜLTÜR HARİTASI”

Mekânların görünürlüğünü artırmak, sürekli çaba harcanması gereken alanlardan biri olarak karşımıza çıkmışken, bizim ilgi alanımıza giren mekânların mümkün mertebe eksiksiz olarak yer alacağı merkezi bir İzmir haritası üzerinde kimi, ne şekilde, neyin yanında işaretleyebiliriz? Biraz da bunu konuştuk. “Elimizdeki bütün verileri kolayca paylaşılabilir, yayılabilir hâle getirip, bir havuzda toparlayıp ilerleyen aylarda bir tür kültür haritası yayınlamak düşüncesindeyiz” dedik. Sonra, katılımcılara sorduk: İşaretlenmenin önemi sizce nedir, böyle bir haritaya neler eklenmelidir?

“İstanbul’daki PİST sanat inisiyatifinin üstlendiği güncel sanat haritası, burada neler yapılabileceğine ilişkin başarılı bir örnek olabilir. Harita, önceleri sadece kâr amacı gütmeyen mekânlara yer verirken zamanla büyümeye devam ederek fonlandığı ve ticari galeriler de bu haritaya işaretlendi. Diyelim ki bir Cumartesi tura çıkmaya karar verdiniz, 35 x 50 boyutlarındaki bu matbu haritaya bakarak hangi mekânın nerede olduğunu görüyorsunuz ve günün sonunda en azından dördünü gezmiş oluyorsunuz. Basılı haritalar şöyle işlere de yarıyor: Herkes mekânında ortaklaşa tasarlanan o haritanın ozalitinı barındırıyor ve etkinlikler oraya işleniyor. Böylece izleyici, uğradığı her noktada aynı formatta bir haritanın karşısına çıkacağını biliyor, gidiyor ona bakıyor. Yıl sonu için her mekâna has bir etkinlik dökümü de ortaya çıkmış oluyor. Bu döküm bile çok önemli, çünkü en azından şehirde neler üretildiğini ortaya koyuyor. Bu harita, ayrıca kentteki kültür takipçisi kitlelerin mekânlar arası geçiş yapabileceği alternatif rotaları, bilgileri ve verileri sunuyor.”

“Buca ile Karşıyaka’nın veya Alsancak ile Bornova’nın arasında kültürel tüketim ve üretim dinamikleri açısından geçişkenlik yok. Herkes kendi bölgesinde



takılıyor gibi geliyor bana. Yani Karşıyakalı birisini Göztepe'deki sergi açılışına getirmek bile bir dert. Alsancak, Konak ve Basmane bölgesi herkesin daha kolay ulaşabildiği noktalar olduğu için buralarda düzenlenen aktiviteler, daha geniş kitleleri kendine çekebiliyor. Harita, en azından bu bölgelerde yaşayan kültür sanat tüketicisinin bir diğer bölgede olup bitenle ilişki kurmasına yardımcı olabilir."

ARŞİV VE BELLEK TUTMANIN ÖNEMİ

90'lı yılların İzmir'inde kentteki kültürel aktiviteleri özenle toparlayıp aylık olarak broşürleştiren yapılar vardı. O dönemde afiş ve etkinlik broşürü biriktirenlerin de olduğunu biliyoruz. Arşiv tutmak, her alanda olduğu gibi bu alanda da kritik bir eksiklik olarak karşımıza çıkıyorken forum katılımcılarına sorduk: Düzenlediğiniz etkinlikleri matbu, dijital; görsel ve işitsel olarak belgeliyor musunuz, bir arşiv tutuyor musunuz? Sorumuza gelen cevapların gayet seyrek oluşuna bakarak, arşivlemenin ve bellek tutmanın pek çok İzmirli mekân ve sanatçı için hâlâ öncelikli bir uğraş olmadığını söyleyebiliriz.

"3. Dalga olarak kendi etkinliklerimize, işleyişimize ilişkin matbu ve dijital formatta dokümantasyon yapıyoruz. Toplantılarımızın ses kayıtlarını alıyoruz, bu kayıtların çözümlemelerini yapıyoruz. Yeni kurulmuşuz gibi görünse de bir yıl süren toplantılar silsilesi sonucunda inisiyatif olmaya karar verdik. Bu sürece dair her aşama kayıt altında. Tarih yazıyoruz gibi bir duygu içindeyiz."

"Maquis Project olarak son altı aydır üzerine konuştuğumuz Berlin merkezli bir proje var. 'Berlin-Based' festivali, sadece Berlin'de yaşayan sanatçılara yönelik bir organizasyon. Almanya'nın takip ettiği kültür politikası bu gibi projeleri öne koyan bir niteliğe sahip. Sanatçı müzesi diye bir şey var meselâ. Buna benzer bir modeli İzmir'e getirebilir miyiz, ona bakıyoruz. Proje halen yazım aşamasında, yerel yönetimle de diyaloga geçeceğiz. 'İzmir-Based' adlı bir festival İzmir'de yaşayan, İzmir'de sanat üreten insanları

ortak bir etkinlikle buluşturabilir; görünürlüğün artmasına katkı sunabilir diye düşünüyoruz. Tamamen 'İzmir'de ne oluyor, bitiyor' sorusunun cevaplarına odaklı bir proje bu."

MEKÂNSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK İÇİN FON OLANAKLARI

Kültür sanat alanına odaklanmış her mekânın birincil gündem maddesi, doğal olarak sürdürülebilirliği sağlamak. Kâr amacı gütmüyorsanız veya ticari döngü yaratamıyorsanız bütçeyi denk tutmak ciddi bir sorun. Bağımsız mekân sahipleri bu nedenle bir süre sonra destekçilerin, hibelerin, fonların peşinde koşturuyor ve kaynak yaratmak, sürekli merkezde duran kocaman bir soru(n) olarak karşınıza çıkıyor.

Bu noktada fon konusuna iki farklı açıdan bakabiliriz: Mikro ölçek ve makro ölçek. Başka ülkelerde ve şehirlerde gelenekleşmiş fon mekanizmaları var. UNESCO ve ECF (Avrupa Kültür Fonu) gibi uluslararası çapta fonlar veya İstanbul menşeli SPOT ve SAHA gibi koleksiyoner - mesen ortaklığı üzerinden hareket eden, uluslararası projeleri destekleyen çatı organizasyonlar henüz İzmir'de bulunmadığı için makro ölçekte kaynak sağlayabilecek yapılardan söz etmek, şimdilik zor.

Forum katılımcılarıyla biraz bu alandaki örnekler baktık. SPOT'un üretime yönelik sağladığı fon oldukça ilgi çekici: Sanatçılara üretim yapması için finansal destek sağlıyor. SAHA da benzeri bir modelle çalışıyor: Oya Eczacıbaşı'nın başını çektiği birtakım koleksiyonerleri kendi ağında toparlayan bu kurum, güncel sanatın prestijli etkinliklerine, Dokümenta ve Venedik Bienali gibi organizasyonlara ya da uluslararası davet programlarına katılabilmesi için sanatçılara burs ve atölye imkânı sağlıyor. Bu tür fonlar, elbette ki UNESCO'nun veya AB fonlarının sağladığı yüksek meblağlarla yarışabilecek mertebede değil ama en azından makro ölçekle mikro ölçek arasında geçiş olanağı sunuyor. Ayrıca Türkiyeli sanatçıların



üretiminin devamlılığını gözetiyor. Mekân hibesi sağlamak, mekânın sürdürülebilirliği için burs vermek, proje ve etkinlikler için destek sunmak, akla gelen diğer işlevler.

“Belki bu gibi destekçi kurumların kurucularını, yöneticilerini İzmir’e çağırmak, buradaki sermayedar ve yerel destekçilerle buluşturmak, mentorluk yapımlarına olanak sunmak İzmirli sanatçıların faydasına olabilir. Sempozyum düzenlemek bunun bir yolu olabilir mi?”

“Mikro ölçekteki fonlama sistemlerine 3. Dalga’nın benimsediği modeli örnek verebiliriz. Kolektif üyelerinin sunacağı küçük meblağlı bireysel katkılarla yapının kendi kendini finanse etmesi mümkün olabilir. Dokuz ortak ayda 100 TL verse ortaklaşa kullanılabilecek nitelikte bir mekânı sürdürebilmek çok daha kolay olacaktır. Yani kilit nokta, hem sanatsal üretimi hem rutin giderleri öz kaynaklarla finanse etmeyi kabul edecek on kişiyi bir araya getirmek. Bundan sonrası o yapının nasıl güçlendirilebileceğine, aynı sokaktaki başka mekânlarla ne tür ortaklıklar kurulabileceğine bakıyor.”

“Büyük sermayeye temas edemiyorsak, o dünyanın ilgi alanına giremiyorsak, küçük ölçekte ve çoklu desteklerle kendi koleksiyonlarımızı, mesenlerimizi yaratıp bunları bir ağ içinde toplayabiliriz. Böyle bir girişim, İzmir için alternatif modeller yaratabilir.”

“Nur Muşkara’nın Basmane’deki sanatçı evi, bir başka model öneriyor: Sanatçı mekânın sahibi ve sadece rutin giderleri, bakımıyla ilgili masrafları karşılıyor. Muşkara, burada çeşitli etkinlikler düzenliyor ve mekânını sanat üreticilerine açıyor. Kısacası, mikro modellerin İzmir’de işlememesi için hiç bir neden yok. Üstelik hâlihazırda önümüzde birçok iyi örnek var. Gerisi efor harcamaya, motivasyonu kaybetmeye ve program geliştirme yeteneğine bakıyor.”

“Avrupa’da çok sayıda, çok çeşitli türde ve miktarda fon olduğunu biliyoruz. Ancak İzmirli sanatçıların büyük bir çoğunluğu bu fonların takibi, sağladığı olanaklar, limitleri ve başvurusu hakkında yeterli donanımına sahip değil. Bunlar zorlayıcı süreçler; deneyim gerekiyor. En azından, başvuru formunu yazmayı bilmek bile bir mesele. İKPG, daha önce de önerildiği üzere bu alanlarda bileşenleri için kolaylaştırıcı atölyeler düzenleyebilir.”

“İKPG Yıllık 2015 edisyonunda ‘Modeller ve Stratejiler’ adında bir bölüm var. Bu bölüm, İzmir dışından başarılı olmuş kimi modellerin nasıl işlediğine ışık tutuyor; mekânsal sürdürülebilirlikle cebelleşen sanatçıların örnek alabileceği bazı projeler var. Önümüzdeki dönemde ‘Modeller ve Stratejiler’ bölümü için şehre

davet edilecek kişi ve yapıların karşısına odak çerçeve olarak bu konabilir belki.”

“İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin, sistematüğünü yerel üniversitelerle ortak kurabileceği bir fonlama programı olsa güzel olmaz mı? Ayrıca bu üniversitelerde Kültür Yönetimi bölümlerinin açılması, sanat ve tasarımla ilgili fakültelerle ortak programların gerçekleştirilmesi ön açıcı adımlar olabilir. Yerel yönetimin işlettiği kültür mekânları bu bölümün mezunları için staj imkânı sunabilir. İzmir Akdeniz Akademisi de Kültür Yöneticisi programını sürdürmek için merkez görevi görebilir. Bu program açıldıktan üç dört yıl sonra, en azından sanatçıların bu işleri nasıl yürütmesi gerektiğine dair yol haritası çizilecek, rehberlik yapacak personeli yetiştirir.”

MEKÂNLAR BİRBİRİNE NE KADAR DESTEK OLUYOR?

Genel çerçeveye baktıktan sonra bazı temel sormaya başladık: Kültür mekânları ve işletmecilerin bir dayanışma ağı kurması söz konusu olabilir mi?

“Böyle bir dayanışma ağı kurmak, neler yapabileceğimize bakarken elimizi rahatlatacaktır.”

“Belki şöyle bir şey olabilir: Bir yerde film gösterimi yapılıyorsa onun kapanış partisi için bir başka mekân tercih edilebilir. Bu tür kitle değiş tokuşu fırsatları yaratmaya işletmecilerin de kafa yorması gerekiyor. Ayrıca, iş birliğine açık olmaları gerekiyor. Dayanışma ağı işe yarar mı? Yani bunun adımını atabilmek için bile öncelikle işletmecilerin ve mekân sahiplerinin karşılıklı ve koşulsuz yardımlaşmayı kabullenmesi gerekiyor. Örneğin, atölye formatı sıkça dile getiriliyor. Herkes atölye yapmaktan, düzenlediğinden bahsediyor. Gönüllü yapan da var, ücretli yapan da. Kafeler, sanat atölyeleri, gündüz sınırlı müşteri kitlesine sahip mekânlar bu atölyelere kapı açarak yeni kitleleri mekâna çekebilir. Bu tür girişimler hem şehirdeki kültürel üretimi hareketlendirir hem de zamanla herkes birbirinin mekânına kendi kitlesini taşımaya başlayacaktır.”

“Zaten burada bir araya gelmenin bir amacı da ‘ben sizin deponuzda ne yapabilirim?’, ‘sizin mekânınızı sergim, film gösterimim için nasıl kullanabilirim?’ gibi sorulara cevap bulmak değil mi? ‘Siz benden nasıl faydalanabilirsiniz?’, ‘ben sizden nasıl faydalanabilirim?’ gibi şeyler...”

“İKPG toplantılarında bileşenlerin kendi arasındaki dayanışmayı güçlendirmesi için birkaç kez dile getirilmiş bir öneri var: Bir ihtiyaç bankası oluşturmak ve aynı ağa dâhil olacak mekânlar arasında hizmet takası yapmak. Meselâ buradan başlamak da iyi

olabilir. ‘Şu akşam benim şöyle bir cihaza ihtiyacım var’ veya ‘ben şunları sağlayabilirim’ gibi... Böyle bir havuz oluşturmak işe yarayabilir mi?”

“Siz bir etkinlik yapmaya karar veriyorsunuz ama o gün içerisinde elli tane daha etkinlik oluyor. Hiç kimsenin birbirinden haberi yok; çünkü işletmecilerin, mekân direktörlerinin, etkinlik tasarımcılarının birbirinin ne yaptığından haberi yok. İzmir bir metropol olabilir ama burası İstanbul değil. Bir milyon kültür severimiz yok. Zaten gittikçe daralan imkânlarınızı zorlayarak bir etkinlik yapıyorsunuz; bakıyorsunuz ki boş geçiyor, bir daha yapmak için elli kere düşünüyorsunuz. Daha popüler, tanıtıma daha çok bütçe ayırabilen mekânlar şehirdeki sınırlı kitleyi çekip götürüyor. Sergiler için de bu geçerli, eğer açılış günü hiç kimse gelmediyse ondan sonra zaten hiç kimse gelmiyor. Bu yüzden bir konuda dayanışacaksa önce birbirimizin etkinliklerini ezmeyi engelleyecek bir iletişim sistemi kurmakla başlayabiliriz.”

“Portİzmir’de Finlandiyalı bir sanatçı Minna L. Henriksson’un işi vardı, ‘İzmir Map’. İstanbul haritası daha çetrefilliydi, İzmir’deki harita daha sarmal bir yapıya sahipti. Bu harita ortaya çıkınca mekânların ve işletmecilerin bir kısmının aslında birbiriyle pek anlamadığı ortaya çıkmıştı.”

“Mekânlar birbirlerinin afişini asabileceği, el ilanlarına yer verebileceği bir dayanışma ağıyla işe başlayabilir.”

“Hiç tanımadığımız mekânların, insanların etkinliklerini paylaşıyoruz biz. Benimkini de paylaşın. Biz Karataş’tayız, sen Alsancak’tasın; neden paylaşmaktan çekiniyorsun ki? Ben Karşıyaka’daki, Göztepe’deki, Narlıdere’deki etkinlikleri tabii ki paylaşmalıyım diye düşünüyorum.”

“Mekân tanıtımı ve etkinlik duyurusu için Facebook sayfalarını veya ortak mail gruplarını kullanmak tabii ki iyi fikir. Bunlar herkesin deneyimli olduğu, bu yüzden kendini rahat hissettiği mecralar. Ancak bunların dışında size çok farklı türden faydalar sağlayacak bazı dijital araçlar var. Tamamen ücretsiz kullanabileceğiniz, mail hesabınızla giriş yapıp işlemlerinizi yürütebileceğiniz araçlardan bahsediyorum. Örneğin bu işe yarayan bir uygulamayla hepinizin telefonuna etkinlik bildirimi düşebilir. Etkinlikleriniz için aylık çıktılar oluşturmanıza da izin veren yazılımlar bunlar. Kaç kişi gelmiş, kaç bilet satmışsınız, vs. Bu gibi güncel araçları denemek, öğrenmek ve zorlamak gerekiyor diye düşünüyorum”.

“Ortak mail grubu kurmak çok iyi bir çözüm ama zaten birbirimizden haberdar olabileceğimiz sayfalarımız var. Örneğin bu sayfaları düzenli olarak ziyaret ederek aynı tarihte İzmir’de başka neler var diye

bakabiliriz. Mekân sahibi ve kültür üreticileri olarak bunlara düzenli bakmayı alışkanlık haline getirsek, takibi artırsak pek çok şey daha da kolaylaşır. Birbirimizin sayfalarını birbirine bağlamak bile çözümdür ama elbette bütün etkinlikleri içerip kullanıcı için filtreleyecek bir uygulama geliştirmek harika bir çözüm olur.”

Bu foruma katılan çoğu oluşum kâr amacı gütmüyor; mekânları adına sürdürebilirlik ve program geliştirme konusunda maddi zorluklarla karşı karşıya. Etkinlik geliştirme, proje ve program tasarlama, sanatçı tahsisi gibi konulardaysa oldukça deneyimliler; kendi olanaklarını yaratabilmişler. İzmir’de sanata sponsor, yatırımcı olabilecek tarafların ortaya çıkmasını istiyorsak, bu şehirde kültür sanat alanında güçlü organizasyonların var olduğunu söz konusu taraflara göstermemiz gerekiyor. Mevcut çeşitliliği, güçlü işlerle İzmir’de gösterebilirsek şehre has bir kültür endüstrisi meydana çıkacak, taraflar da bize temas etmeden yurt dışına yatırım yapmayacaktır. Bunların tümünün geçerli olabilmesi için yapısal anlamda bir devamlılığın görünür olması gerekiyor. Bu konularda yöntem ve strateji geliştirecek, rehberlik ve danışmanlık sağlayacak ara birimlere, kanallara ihtiyaç var. İzmir Akdeniz Akademisi ve İzmirKültür Pla+formu Girişimi gibi yapılar bu görevleri görmeye aday olabilir. Bu yapılar güzel sanatlar fakülteleri, yerel yönetimlerin ilgili birimleri, kamu kurumları arasında ortak programlar geliştirebilmek adına sağlam bir ilişki ağının kurulmasına ön ayak olabilir.

Bütün bunların işler hale gelebilmesi için de sermayenin yokluğuna alışmadan ortak bir farkındalık yaratmak, işlevsel dayanışma ağları kurmak, şehrin desteğini arkamıza almak ve ihtiyaç duyanların kolayca ulaşabileceği aracı yapılar kurmak şart görünüyor. ✚

Ahenk Yılmaz



Yaşar Üniversitesi Mimarlık
Fakültesi - Mimarlık Bölümü,
Üniversite Cad. No: 37- 39,
Ağaçlı Yol, Bornova, İzmir

ahenk.yilmaz@gmail.com

ahenk.yilmaz@yasar.edu.tr

“...Ağırlıklı çalışma alanım Mimarlık Kuramı ve eleştirisi. Bu bağlamda kent, mekân ve mekânsal deneyim ilişkileri üzerine çeşitli yayınlar gerçekleştirdim. Bellek kavramıyla ilgilenmeye ilk olarak 2004 yılında İngiltere’de, Gelibolu Yarımadası’ndaki anıtların süreçleri üzerine yaptığım bir sunumla başladım. Mekân ve bellek ilişkisi üzerine yaptığım çalışmalar, o zamandan beri anıtların söylemleri, bellek sanatı, yerin belleği gibi pek çok farklı alana odaklandı...”

“...Yakın zamanda, Kıvanç Kılınç ve Buray Pasin ile birlikte on üç ayrı yazarın emek verdiği ‘İzmir Kültürpark’ın Anımsa(ma)dıkları’ kitabının editörlüğünü yaptık. Bu kitap, Kültürpark’ın belleğini üç ayrı kavram üzerinden anlamaya çalışıyor: Temsiller, mekânlar ve aktörler. Kültürpark’ın belleğini, unutmaya ve hatırlama bağlamlarında farklı katmanlarına ayırarak okumalar yapan bir çalışma olarak nitelendirebiliriz...”

“...Yaşar Üniversitesi’nde yeni gelişmekte olan Dijital İnsan Bilimleri alanında, Prof. Dr. Gülsüm Baydar koordinatörlüğünde farklı bölümlerden akademisyenlerin katılımıyla İzmir’deki kentsel dönüşüm süreçleri bağlamında inşa edilen sosyal konutlar üzerine bir TÜBİTAK projesi gerçekleştirdik. Ayrıca, Dijital İnsan Bilimleri alanında disiplinlerarası bir yüksek lisans programı açmak için süreci başlattık...”

Zumbara Ayşegül Güzel

Zumbara

info@zumbara.com

www.zumbara.com

blog.zumbara.com

zumbara

zumbaradan

“... Bir süredir İzmir’de yaşıyorum; yeni bir İzmirli sayılıyorum. Birkaç şapkam var. İlki ‘Zumbara’; bir zaman kumbarası oluşumu. Zumbara.com adlı siteyle çalışıyor. Sistemin içerisinde kırk binden fazla üye var. Bu kırk bin kişilik nüfusun %97’si İstanbul’da yaşıyor. Zumbara, alternatif bir ekonomik sistem; değişim birimi olarak zaman kullanılıyor. Kazandığınız süreyi, zaman kumbaranızın içerisine atıyorsunuz ve başka bir hizmet almayı istediğinizde kumbaranızdaki süreyi kullanabiliyorsunuz...”

“...İlkinci şapkam ‘Things’in hikâyesiye beş yıl önce, İstanbul’da düzenlenen aylık buluşmalarla başladı. İzmir’de düzenlediğimiz etkinliklerde sahada sosyal değişimle ilgili çalışan STK’lara, aktivistlere, sivil inisiyatiflere, sosyal girişimcilere davet gönderip onlardan hikâyelerini somutlaştırmalarını ve bunu yaparken beş platformdan birini seçmelerini istiyoruz. Bu beş platform; fanzin, video, infografik, harita ve poster. Burada aslında sosyal değişimin ve sosyal teknolojinin bileşenlerini görüyorsunuz. Biz sadece alan açıyoruz. Bunu kolaylaştıranlara İzmir’deki tasarım topluluğu, İzmir’den gönüllü olan arkadaşlarımız...”

“... Niyetimiz, ‘Things’ ile İzmir’de, Ankara’da, Eskişehir’de, Adana’da etkinlikler yapıp, yereldeki oluşumları desteklemek isteyen insanlara ulaşip onlara ilham vermek ve destek olarak toplulukları büyütmek...”

Cem Öcek



cemocek@gmail.com

“...Benim iki ayrı hayatım var diyebilirim. Bilgisayar mühendisiyim; 1992’de mezun oldum. İkinci hayatım, asıl sevdiğim hayat. 1996 yılından beri amatör olarak her türlü gitar yapımıyla ilgileniyorum. 1996’da Pan Yayıncılık’tan ‘Elektrogitar’ adlı kitabım yayımlandı. O dönem için öncü bir kaynak görevi görmüş olsa gerek; çünkü ilginç bir şekilde çok hızlı ve çok fazla sattı. 1998’de yayımlanan ikinci kitabımsa 1998’de elektrogitarın tamamlayıcı öğelerinden ampifikatörler ve elektrogitar efektleri üzerineydi...”

“... 2008’de yayına başlayan ‘Sound’, ses teknolojileri üzerine belki de Türkiye’deki en uzun soluklu dergilerden biriydi. 2009 ile 2013 yılları arasında bu dergiye farklı konularda çeşitli yazılar yazdım. Sonra Berlin’de İngilizce yayımlanan Alman Dergisi ‘Sustain’den teklif geldi. ‘Sustain’, tamamen enstrüman yapımı üzerine ve kendi alanında Avrupa’daki en iyi dergilerden biri. 2013 yılından itibaren bu dergiye yazı yazıyorum...”

Arkas Sanat Merkezi Betül Aksoy



1380 Sok. No: 1, Alsancak,
İzmir

(232) 464 66 00

info@arkassanatmerkezi.com

www.arkassanatmerkezi.com

ArkasSanatMerkezi

ArkasArtCenter

arkassanatmerkezi

“...‘Arkas Koleksiyonu’nda Post-Empresyonizm’ sergisiyle Kasım 2011’de kapılarımızı açtık. Daha sonra ‘Batılının Fırçasından Ege’nin Bu Yakası’ sergisiyle Batı dünyasının Doğu’ya merakını tuvallerine aktardığı oryantalist eserlere yer verdik. Üçüncü sergimiz Avrupa’daki tarihi kütüphane ve opera saraylarını fotoğraflayan Ahmet Ertuğ’un ‘Sessizliğin Yankısı’ isimli seçkisiydi...”

“...Naci Kalmukoğlu’nun ‘O, Bir Yıldızdı’ isimli retrospektif sergisini düzenledik. Beşinci sergimizdeyse Asker Ressamlar Kuşağı’nın yaklaşık altmış beş yılını kapsayan zaman diliminden öne çıkan eserleri sergiledik. ‘18. ve 19. Yüzyıllarda İzmir; Batılı Bir Bakış’ isimli altıncı sergimizle Batılı seyyahların anlatımları ışığında izleyenlere İzmir’i farklı bir gözle keşfetme imkânı sunduk...”

“...‘Camin Şairleri’ sergimizde Art Nouveau akımının cam sanatındaki en önemli üç temsilcisi; Émile Gallé, Daum Kardeşler ve René Lalique’e ait eserler sergilendi. Ardından Yapı Kredi işbirliğiyle Hoca Ali Rıza’nın retrospektif sergisini yaptık. Kültürel değerlerimizin ortaya konmasına katkı sunmak amacıyla Arkas Koleksiyonu’ndan Feshane, Hereke, Kumkapı ve Sivas üretimi halıları sergiledik. 2015 yılının İzmir’ini gelecek nesillere aktarabilmek adına ‘İzmir Yarınları Bir Miras’ fotoğraf sergisini hazırladık. Son olarak Muharrem Kayhan Koleksiyonu’nu ele alan ‘Antik Anadolu’nun Tanıkları’ sergisiyle meraklıları için Antik Çağ’daki Anadolu’nun kapılarını aralıyoruz...”

Barış Yıldırım



prometeatro@gmail.com
 @prometeatro
 yazilamalar.wordpress.com

“...Arka plan olarak örgün eğitimde tiyatro, felsefe ve siyaset biliminden geliyorum. Tiyatro ve dramatik yazarlık okudum. Arkasından, felsefede estetik üzerine ‘Marx’ta İçerik ve Biçim’ başlıklı yüksek lisans tezimi verdim. Siyaset bilimi ve tiyatro alanında doktora yapıyorum; ikisinde de tez aşamasındayım. Tiyatro alanındaki tezimin başlığıysa ‘Dramatik Yapının Diyalektikleri’ olacak...”

“... Hayatımı İngilizce, İspanyolca, Kürtçe dillerinde konferans tercümanlığı yaparak ve kitap çevirerek kazanıyorum. Günlük hayatımın sponsorluğunu yapan bir diğer disiplinse yazarlık. Özelde de senaryo yazarlığı, televizyon kanallarına dizi projeleri ve animasyon senaryoları üzerine çalışıyorum. Geçen yıl, Gezi ayaklanmasını kültürel ve siyasal bir analize tabi tutan ‘Sanki Devrim’ adında bir kitap çalışmam yayınlandı. Yazdığım ‘Resmen Devrim’ adlı oyunsa halen Silifke’de sergileniyor...”

“... Ankara’da ‘Seyr-i Sahne’ isimli bir kolektifle ‘Pir Sultan Abdal’ oyununu sergiledik. Mültecileri konu alan ‘Karşı’ adlı bir oyun yazdım ama henüz sergilenmedi. Börklüce Ayaklanması’nın 600. yıldönümü yaklaşıyor. Üzerinde çalıştığımız hikâyelerden biri de Börklüce Mustafa’nın kendisi...”

Ahura Ritim Topluluğu Sami Hosseini



0544 477 94 09
 ahuraritim@gmail.com
 iletisim@ahuraritimtoplulugu.com
 www.ahuraritimtoplulugu.com
 f AhuraRitimToplulugu
 y AhuraRitimToplulugu
 t ahuraritim
 a ahuraritim

“...Yaklaşık on beş yıldır müzikle uğraşıyorum. 2012 yılında İran’dan İzmir’e dış hekimliği okumaya geldim. Sonra bir baktım ki konservatuardayım; Çalgı Yapım Bölümü’ndeyim...”

“... Def çalışıyorum. Bu vurmali çalgı, Türkiye’nin Güneydoğu bölgesinde ‘erbane’ olarak da biliniyor. Bu çalgıyı İzmir’de yanlış kullandıklarını gördüm ve ders vermeye başladım. 2013 yılında öğrencilerimle Ahura Ritim Topluluğu adını verdiğimiz grubumuzu oluşturduk. Çeşitli derneklerin etkinliklerinde, kitlesel eylemlerde destek amaçlı olarak sahne aldık ve almaya devam ediyoruz. Konak’ta kendi atölyemiz var. Bir kolektif gibi çalışıyoruz; her işimizi kendimiz hallediyoruz. Üç büyük konserimizi bağımsız bir şekilde organize ettik. 20 Mart 2015 tarihli son konserimizde ilk parçayı altmış müzisyenle beraber çaldık. İstanbul’da iki gün arka arkaya Kadıköy ve Taksim tarafında konser vereceğiz. Hemen ardından İzmir’de olacak. Ayrıca, 2016’daki çeşitli yaz kamplarında sahne alacağız. İzmir’de büyük bir potansiyel var...”

“... Evet; Ahura olarak bizim bir sloganımız var: ‘Barışa ritim tut!’
 Konserlerimizde çeşitli dilleri kullanıyoruz: Farsça, Arapça, Türkçe, Kürtçe, Zazaca, Hemşince, Ermenice... Çünkü çok dilli müzik yapmayı seviyoruz...”

F.A.D.S. Turkey

Duygu Çoban



(232) 421 80 01

www.fadsturkey.com

info@fadsturkey.com

“...Uğraşı alanım sanat ve tasarım. Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü mezunuyum. On iki yıldır aktif şekilde üretim ve tasarım yapıyor, sanat danışmanlığı hizmeti sunuyorum. Halen ‘F.A.D.S.Turkey / Duygu Çoban Sanat ve Tasarım Atölyesi’ kimliği altında çalışmalarımı sürdürüyorum ve bir takım projelere sanat danışmanlığı yapıyorum. Çeşitli ajanslara, Amerika ve Türkiye’deki bazı firmalara danışmanlık yaptım; projelerde yer aldım. Bu süreçte edindiğim tecrübelerle Avrupa’da ve Amerika’da sanat, tasarım akademilerine girmek isteyen adayları çalıştırıp onlara referans oluyorum. Atölyeler ve uluslararası akademilerle çözüm ortaklıklarım devam ediyor...”

“...Çoğunluğu İzmir çıkışlı adaylarım; bugüne kadar uluslararası akademilerde kazandıkları başarılarla bir şekilde İzmir’in adını duyurdu. İzmir’den ciddi sayıda sanatçı yetiştiğini, bu sanatçıların neredeyse hepsinin önemli başarılarla imza attığını bizzat deneyimledim. Bu çerçevede, İzmirli bir sanatçı olarak, yaşadığım şehrin kültür ve sanat alanına katkıda bulunmaya devam etmek istiyorum...”

Hayal İncedogan



hayal.inedogan@gmail.com

www.hayalinedogan.com

“...Sanatçı ve akademisyenim. Güncel sanat alanında üretiyorum. İlgi alanlarım ağırlıklı olarak müzik, sinema ve edebiyat...”

“...Bugüne kadar yurt içi ve yurt dışında birçok kişisel sergi yaptım; karma sergilerde yer aldım. Çalışmalarımı 21. yüzyılda romantizm kavramını yeniden yorumlamak ve bohemi yeniden tarif etmek şeklinde tanımlıyorum. 2007 yılında, Türk Amerikan Derneği sponsorluğunda New York School of Visual Arts bursuyla New York’a gittim ve yeni medya alanında bir projeyle ilk solo sergimi gerçekleştirdim. 2012 yılında İstanbul’da Vehbi Koç Vakfı Amerikan Hastanesi Sanat Galerisi ‘Operation Room’da ‘Rüzgâr Yabanidir’, 2014’te Art ON Galerisi’de ‘Leylak Şarabı Vol.1’ isimli sergilerimi gösterdim. Her iki sergi, 50’li yılların romantizmini anlatan şarkılar içeriyordu ve müziğin görsel dille olan diyalogunu kurmayı hedeflemiştim. Geçtiğimiz sene, 2015 yılında ‘Masa Projesi’ kapsamında Pera Palace Hotel’de ‘Sonsuzun Sesi’ başlıklı bir sergi daha yaptım. Bu sergi, tarihi boyunca otel bünyesinde gerçekleşen ilk güncel sanat projesi olması açısından ayrıca önemliydi...”

“...Yurtdışında birkaç solo proje gerçekleştirmek niyetindeyim. ‘Leylak Şarabı’ bu anlamda uzun soluklu bir sergi dizisinin ilkiydi; serginin devamını Avrupa’nın farklı şehirlerinde gerçekleştirmek gibi bir hedefim var...”

Film Terapi

Kerem Kaban



Yaşar Üniversitesi
Sanat ve Tasarım Fakültesi,
Film Tasarımı Bölümü
Üniversite Cad. No: 37- 39,
Ağaçlı Yol, Bornova, İzmir

(232) 411 50 81

kerem.kaban@yasar.edu.tr

www.filmotherapy.com

“...Lisans eğitimime Mimar Sinan Güzel Sanatlar Fakültesi’nde başladım. Daha sonra Dokuz Eylül Güzel Sanatlar Enstitüsü’nü bitirdim. Uzun yıllar, İstanbul ve Ankara’daki ulusal TV kanallarında yönetmenlik yaptım. Sonra İzmir’e döndüm ve bir yıl boyunca İzmir Ekonomi Üniversitesi’nde çalıştım. 2007 yılından itibaren Yaşar Üniversitesi’ndeyim. Üzerine çalıştığım alanları filmde ses tasarımı, ses ontolojisi ve film terapi olarak özetleyebilirim...”

“... Genelde dezavantajlı gruplar üzerine çalışıyorum. Sosyal sorumluluk projeleri yürütüyor ve filmler çekiyorum. 2015 yılından itibaren Koç Üniversitesi / MAVİ ile engelli iletişimi tasarımı üzerine çeşitli çalışmalar gerçekleştirdim. Aynı zamanda Polonya’daki Lodz Ulusal Sinema Okulu ile projeler yürütüyorum. Atölyeler gerçekleştiriyorum; bu alanda konferans ve seminerlere katılıyorum. Üç senedir, AB destekli bir proje olan ve 2015 yılında ‘En İyi Yüz Proje’ içerisine giren ‘Film Terapi’ye devam ediyorum...”

“... ‘Sinema & Jazz’ ve ‘Film Terapi’ adlı iki kitabım var. Üçüncüsü de önümüzdeki yıl çıkacak. 2016 yılı içerisinde İzmir’de ‘Down Sendromlu Bireylerle Film Terapi’ projesini gerçekleştireceğiz. Bunların haricinde, şirketlere yönelik ‘İş’te Film Terapi’ adını verdiğim atölyeler yürütmekteyim...”

Karaburun Bilim Kongresi

Emel Yuvayapan



kongrekaraburun@gmail.com

www.kongrekaraburun.org

karaburunbilimkongresi

KongreKaraburun

“...Karaburun Bilim Kongresi’nin temeli, Eğitim - Sen içerisinde başlayan bilimsel toplantıların bir kongreye dönüşmesi ihtiyacıyla ortaya çıktı. 2006 yılında kongre fikrinin hayata geçirilmesi aşamasında, bu organizasyonu herhangi bir üniversite bünyesinde yapmayı düşünmemiştik, çünkü bağımsız ve eleştirel bir kongre olmasını istiyorduk. ‘Bilim ve İktidar’ temasıyla düzenlediğimiz ilk kongre, akademinin kendisini de tartışmaya açmış oldu...”

“... Karaburun Bilim Kongresi, sponsor kullanmayan bir kongre. Demokratik kitle örgütlerinden, belediyelerden destek alıyor ve gönüllülük esaslı üzerinden gerçekleştiriliyor. Kongreye gelen konuşmacıların ve akademisyenlerin büyük kısmı kendi masraflarını karşılıyor. Geliri olmayanların, işçilerin ve öğrencilerin masraflarınıysa bütçemiz elverdiğince biz üstlenmeye çalışıyoruz...”

“... 2008 yılında ‘Karaburun Gündelik Yaşam, Bilim ve Kültür Derneği’ni kurduk. Bunu da Karaburun’u yalnızca kongre yaptığımız herhangi bir mekân olarak görmediğimizi anlatmak için yaptık...”

“...2 - 3 Eylül 2016 tarihinde gerçekleşecek 11. Karaburun Bilim Kongresi için Börklüce’nin ölümünün 600. yılı olmasıyla ilişkili olarak, ‘600. Yılında Börklüce’nin izinde...’ üst başlığını belirledik...”

Kronos Media Design

Ayberk Olgay



ayberkolgay@gmail.com

f kronosmd

0545 252 87 83

“...Yönetmenim. Görsel İletişim Tasarımı mezunuyum. İstanbul'a gittim, geri döndüm ama son gidişimden bu yana İzmir'de bu işi yapmayı kafama taktım. Kronos Media Design, bana ait olan proje üretim merkezi. Bu sene içerisinde Karşıyaka'da ofisimizi açtık, çalışmaya başladık. Fotoğraf çekimleri, yeşil ekran video çekimleri, yirmi otuz kişilik film gösterimleri yaptığımız, atölyeler düzenleyip kurgu işlerimizi yürüttüğümüz bir mekân...”

“... İzmir Ekonomi Üniversitesi'nde öğrenciyken Sinema Kulübü başkanı olarak çeşitli etkinlikler düzenliyordum. Aykut Alp Ersoy ile 2012'de birçok film çıktık. 'Modern Zamanlar' filmimizle Vimeo'da 'staff pick' seçildik. 2012'nin sonlarına doğru 'Fırıldak Ailesi' adında, büyüklere yönelik bir animasyon projesinin yönetmenliğini üstlendim. İzmir'e döndüğümde 'Kamusal Mizah' ekibiyle internet üzerinden farklı projeler hayata geçirdik. Viral reklâmların yanı sıra bir televizyon kanalına on bölümlük skeç dizisi hazırladık...”

“...‘İzmir Sinema Dayanışması Projesi’ ile İzmir'deki tüm sinemacıları bir ağ üzerinde toplamayı amaçlıyorum. Bu projeye önümüzdeki yıl daha çok yoğunlaşmak niyetindeyim...”

Mahmut Eşitmez



mahmut.esitmez@gmail.com

“...İzmir'de yaşıyorum. Bilgisayar mühendisliği eğitimi aldım, yazılım mühendisliği yapıyorum. Edebiyat; özellikle de roman, çoktandır ilgilendiğim alanlar. İlk romanımın adı 'Liber-hell'; Ayrıntı Yayınları'ndan çıktı. Belirsiz bir tarihte, dünyadan yalıtılmış bir liman kentinde yaşayan insanların hikâyelerini anlatıyor. Aşırı otoriter bir rejim var ama netleşmiş bir idare şekli yok. Bu arada ekolojik bir felaket dünyayı hissedilir şekilde sarmış durumda. Konusu kısaca böyle...”

“... Roman çıktıktan sonra basında distopya türünde bir roman olarak sınıflandırıldı. Bütün edebi eserler ya da sanat eserleri, içinde sınıflandırıldıkları türle bire bir uyumaz; bu sınıflandırma çabasıyla her zaman kavga içindedir. 'Liber-hell' de öyleydi. Romanın hikâyesinde, 'olanlara rağmen acaba bunların dışında bir umut mekânı yaratılabilir mi?' gibi bir arayış var; çünkü insanın olduğu her yerde umut var...”

“... Romanı yazarken İzmir'i hayâl etmemiştim ama 'Liber-hell'i okur gözüyle tekrar gözden geçirince, anlatılan kentle İzmir arasında bazı benzerlikler olduğunu fark ettim. İzmir'de yaşayanlar olarak bakarsak, bizi çevrelemiş olan ülke koşullarından yalıtılmış birkaç adadan birinde yaşıyoruz. Bu şehir emeklilerin, yaşlıların, kadınların, engellilerin, LGBT bireylerin daha rahat yaşayabildiği bir kent. Arkalarındaki coğrafyadan biraz olsun yalıtılmış liman kentleri, bir süre sonra kendi dünyasını kurabiliyor ve kendileri bir dünya olabiliyor...”

Mehmet Can Özer



“...Besteciğim ve Yaşar Üniversitesi’nde öğretim üyesiyim. Bilkent’te bestecilik eğitimi aldıktan sonra yurt dışına gittim. Yaklaşık on yıldır çeşitli ülkelerde eğitim aldım, verdim. Son iki yıldır Berlin’deyim; Berlin Teknik Üniversitesi’nde post doktora yaptım. Halen Yaşar Üniversitesi’nde görev yapıyorum. Ses mühendisliği, elektronik müzik ve film müzikleri alanında üç yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlilik programı açmış durumdayım...”

“... Üretim alanında iki şapkam var. Biri bestecilik, diğeri de teknik adamlık ama kendimi besteci olarak tanımlamayı yeğliyorum. Anlık üreticiliği seviyorum. 2006’da yazmaya başladığım yazılımımın adı ‘Aşure’. Bu yazılım için model olarak aldığım şeyse muhabbet. İki ya da birkaç insan arasındaki etkileşimli şeyin muhabbet olduğunu düşünüyorum. Diğer yazılımımın adıyla ‘Açık Şiir’. Akademik bir araştırmada yazılı Türkçe’de en sık kullanılan yüz kelimeyi müzikal formata döktüm; yani müziğin bileşenleriyle bir araya getirdiğim tamamen sessiz bir enstalasyon diyebilirim...”

“... 2015’te K2’de bir sergi açtım; ayrıca ‘Dijit İzmir’ adlı dijital sanat festivalinin ilkinin düzenledim. Bu sene üç konser yaptık. Bu çabamın uzun soluklu olmasını diliyorum...”

Suart Kukla Atölyesi / Tiyatrosu

Suat Ünverdi



“...Dokuz Eylül Üniversitesi Resim Öğretmenliği Bölümü mezunuyum. Şu an özel bir kurumda resim öğretmenliği yapıyorum. Öğretmenliğin yanı sıra keyif aldığım alan olarak kuklayı işaret edebilirim. Kendimi üretim aşamasının her alanında var olmaya çalışan bir kukla sanatçısı olarak tarif ediyorum...”

“...2008 yılında ‘İpler Gölgele Kukla Tiyatrosu’nu kurduk. Çeşitli teknikler kullanarak ‘Küçük Kara Balık’, ‘Kukla Kumpanya’ ve ‘Hacivat ile Karagöz’ gibi oyunlar ortaya çıkarttık. Yanı sıra ürün tasarımlarını bizzat üstlendiğim ‘Yaratıcı Çocuk Atölyeleri’ni yürütüyorum. Çocuklarla birlikte kuklalar, oyuncaklar, müzik aletleri üretiyoruz. Yetişkinlere yönelik kukla atölyeleriniyse bireysel talep üzerine değişken zamanlı olarak kurguluyorum. Ayrıca sahne ve dekor tasarımıyla uğraşmaktayım. Çalışmalarımı evimdeki atölyemde sürdürüyorum. Son olarak, festivallerde oynayan Tiyatro Büyü’nün ‘Düşler’ adlı oyunun kukla ve sahne tasarımlarını yaptım...”

“...Neden bu işi yapıyorum? Çünkü üretmekten, ürettiğimi paylaşmak ve sergilemekten keyif alıyorum. Diğer taraftan bu alandaki en büyük isteğim, güçlü bir hikâyeye sokakta sanatımı icra etmek; kendimi ifade etmek...”

0530 112 76 65
suatunverdi@gmail.com

Toplumsal Araştırmalar Kültür ve Sanat İçin Vakıf (TAKSAV) Yasemin Sağlam



1479 Sok. No: 8 TEV 1. İşhanı,
Kat 3, Daire 303, Alsancak,
Konak, İzmir
(232) 446 88 60
0554 227 90 05
0532 296 11 16
izmir@taksav.org
taksavizmir@gmail.com
www.taksav.org

“...Bilim insanları, aydınlar, sanatçılar, işçiler, memurlar, öğrenciler gibi yaşamın her alanından katılanlar tarafından 1993 yılında İstanbul’da kurulan TAKSAV’ın kurucu üyeleri arasında Can Yücel, Oğuzhan Müftüoğlu, Rifat Ilgaz, Halit Çelenk, Aytaç Arman, Erbil Tuşalp, Gençay Gürsoy gibi pek çok ismi sayabiliriz. Genel merkezi Ankara’da bulunan vakfımız, İstanbul ve İzmir’de örgütlenmiş durumda...”

“...Ankara’da yirmi bir yıldır gerçekleştiriyor olduğumuz tiyatro festivalini dört yıldır ‘Uluslararası İzmir Tiyatro Festivali’ adı altında İzmir’de düzenlemekteyiz. Bu süre zarfında kırk bine yakın izleyicinin İzmir’de tiyatroyla buluşmasına zemin oluşturduk. Yüz elliden fazla oyun sahnelendi; yerli ve yabancı olmak üzere bini aşkın sanatçıyı şehrimizde konuk ettik...”

“... Vakfımız; kültürel yaşamın gelişimine bilimsel, özgürlükçü ve demokratik bir anlayışla katkıda bulunmayı, yaratıcı ve araştırmacı düşüncelerin girişimine yardımcı olmayı amaçlıyor. Yalnızlaşmaya, yabancılaşmaya, her türlü kirlenmeye şiddetle karşıyız; farklı bir kültürün, onurlu ve özgür bir yaşamın hazırlayıcısı olmak gibi bir ilkemiz var. Vakıf olarak yeni anlayışların, çağdaş düşüncelerin topluma en güçlü ve kalıcı şekilde sanat yoluyla geçeceğine inanıyoruz. Sanatı seyirlik ve eğlencelik bir tüketim malzemesi, salt ticari bir etkinlik ve bir meta olmaktan çok düşünmeyi, hayatı, var olanı, varoluşu sorgulamaya yönelten bir alan olarak yorumluyoruz...”

Uğur Engin Deniz



“...İş tanımımnda iki değişen var. İlki, hareketli görüntü tasarımcısıyım. Bunun ticari bir tanımı var: 3D Generalist; ‘Üç Boyutlu Genellemeci’ olarak geçiyor. Ayrıca, yeni medya sanatçısıyım...”

“...ODTÜ’de fizik okudum. ODTÜ GİSAM’da (Görsel ve İşitsel Sanatlar Araştırma Merkezi) Thomas Balkenhol hocamızla görüntü ve kurgu üzerine çalıştım; merhum Ulus Baker’den de kavramsal dersler aldım. O sıralar sinefillikten ibaret olan sinemaya ilğim bir anda deneySELLİĞE kaymaya başladı ve video - art diye bir formatın varlığının farkına vardım. İzmir’e taşındıktan sonra bir reklâm ajansında motion grafik ve çekim yapmayı öğrendim. Benim için oldukça kötü bir deneyimdi ve altı ayın sonunda ajanstan ayrıldığım andan bu yana, sekiz senedir bağımsız olarak çalışıyorum...”

“...2009’da yeni medya kavramıyla tanıştım. ‘AntiV’ isimli Avrupalı bir oluşumun ‘Nuit Blanche Bruxelles’ isimli gösterisini izledikten sonra o dönem beraber çalıştığım Ahmet Said Kaplan ile ev tipi projeksiyon cihazı edinerek işe koyulduk. Baktık oluyor; dışarıya işler yapmaya başladık...”

bucu.kluk@gmail.com

engindeniz

Uluslararası İzmir Kısa Film Festivali

Yusuf Saygı



Ali Çetinkaya Blv. Mimar Sinan
Mah. No: 70/601, Alsancak,
Konak, İzmir

(232) 421 08 53

info@izmirkisafilm.org

www.izmirkisafilm.org

“...Size iki farklı şey anlatacağım: İlki Kare Film prodüksiyon firması. Durmuş Akbulut yönetmenliğinde ‘Ressamın Gözü’ ve ‘Sinemanın İlkleri’ adında kısa belgeseller yaptık. Kickstarter’ dan aldığımız destekle Valantis Stamelos ile birlikte Türkiye’deki Rum cemaatini konu alan ‘Hello Anatolia’ belgeselini gerçekleştirdik. Konusu İzmir şarkıları olan ‘Hello Anatolia 2’nin kurgusunu yeni bitirdik ve ‘Börklüce Mustafa’ ile ilgili belgesel çalışmamızın çekimlerine başladık...”

“... 2014 yılından bu yana Uluslararası İzmir Kısa Film Festivali’nin direktörlüğünü yapıyorum. Bu yıl merkezdeki iki ana salonda daha çok filmi izleyiciyle buluşturmayı hedefledik. Salon sayımızı sekize çıkarttık. Seksen yedi ülkeden bin yedi yüz altmış film, UİKFF’nin yarışma bölümüne başvurdu. UİKFF’yi AB standartlarına uygun hale getirmek için gösterim sayımızı arttırdık; gösterime giren film sayısını yüz elliden dört yüze çıkardık...”

“... Oluşturduğumuz seçki İrlanda, Belçika, Japonya’da ‘İzmir Kısa Film Seçkisi’ adı altında gösterildi. UİKFF’nin film gösterimi yanında film yapımını teşvik edici ve destek sağlayıcı bir tarafının da olması gerektiğini düşünüyorum. Bu konuyla ilgili çalışmalarımız devam ediyor...”



Antik Ege ve Akdeniz Mutfaklarının Gözdesi: Garum Sosu

RÖPORTAJ SARP KESKİNER

Ege Üniversitesi Arkeoloji Bölümü'nden Doç. Dr. Nezih Aytaçlar'ın 4 – 7 Kasım 2015 tarihlerinde Ahmed Adnan Saygun Kültür Merkezi'nde gerçekleşen “Dünden Bugüne İzmir” sempozyumundaki sunumu, gizemli konusuyla aklımızı başımızdan almıştı. Kendisini İzmir Akdeniz Akademisi'ne konuk edip bu antik lezzet üzerine merak ettiklerimizi sorduk.



FOTOĞRAF AYŞEGÜL KAYCI

Garum sosu hakkında sizden kısaca bilgi alabilir miyiz?

“Garum”, Antik Çağ’da çok popüler olmuş bir balık sosu. Balığın iç organları, solungaçları ve kanı bol tuzla işlem görecektir şekilde yirmi gün ilâ iki aylık bir süre boyunca havuzlarda bekletiliyor. Bu terkibe bazen küçük balıklardan kimi parçalarını da eklendiğini biliyoruz. Oluşan bu bulamaç, birkaç kez filtre ediliyor. Katı balık atıkları ayrı bir yerde kalıyor; elde edilen sıvıysa birkaç defa daha süzülüyor. “Garum”; işte o sıvının adı. Zaman zaman bu sıvıyı aromatik otlarla zenginleştirdikleri oluyor.

Sanırım süzme işlemi sonucunda ortaya farklı kalitelere sahip birkaç tür ürün çıkıyor; değil mi?

En dipte kalana “alec” diyorlar, o çok makbul bir kısmı değil. “Garum” oldukça pahalı bir sos; bu sosu satın alma gücü olmayan yoksul kesim “alec”i yulaf lapasını tatlandırmak için kullanıyor. Bir yandan şöyle bir tartışma var: Bu süreçte çürüme mi söz konusu, fermentasyon mu; işte o çok net değil. Zaman zaman tedavi edici olarak, yaralarda merhem olarak kullanıldığını rastlıyoruz. İyileştirici olarak ne şekilde iş gördüğü çok net değil ama

terkibin çok zengin bir aminoasit içeriği olduğunu biliyoruz. İçinde bol miktarda glutamik asit var; yani modern çağda beşinci lezzet olarak kabul edilen “umami”nin kaynağı. Büyük ihtimalle hem lezzet veren bir şey olduğu için, hem de aminoasit açısından zengin olmasından kaynaklanan bir intiba dolayısıyla “garum”un iyileştirici bir etkisi olduğu düşünülmüş. Garip açıklamalara da rastlıyoruz; “timsah sıvılarına bire birdir” gibi.

Yaraya tuz basma geleneğinden yola çıkarsak, içerdiği yoğun tuzdan dolayı dezenfekte etme gücü olduğuna inanılıyor olabilir mi?

Az önce o yüzden fermentasyon var mı, yok mu tartışmasına değindim. Bir grup bilim insanı “garum”un fermante bir sos olduğunu ileri sürerken diğer grup, için içerisine tuz girdiği için herhangi bir fermentasyon işleminin gerçekleşmeyeceğini, dolayısıyla mikro organizma üremesine müsait bir ortamın mümkün olmadığını, bunun ancak balığın iç organlarındaki proteolitik enzimlerin etkisiyle gelişen bir süreç olabileceğini öne sürüyor. Hiç değilse steril bir ürün olduğunu söylemek hata olmaz.

İdeal kabul edilen kaliteyi elde etmek için yaygın olarak hangi balıklar tercih edilmiş?

Bu, sanıyorum kişisel ve bölgesel zevklere göre değişiyor. Orijinal tariflere bakacak olursak daha çok gopez, hamsi, sardalya, kefal yavruları başta olmak üzere küçük balıklar tercih edilmiş. Bununla beraber, meselâ Roma Dönemi kayıtlarında “bu işin hası uskumrudan olur” gibi ibarelere rastlıyoruz. Atlantik kıyısında, Portekiz ve İspanya’daki imalâthanelerde ağırlıklı olarak ton balığı kullanıldığını biliyoruz. Tercihler, biraz da bölgedeki balık yoğunluğuna göre değişiyormuş sanırım.

Tatlı su balıklarının kullanımına rastlıyor muyuz?

Evet; yaygın ve sazanla yapılan ve “mura” adı verilen bir tür var ama pek makbûl kabul edilmiyor. Akdeniz havzasının neredeyse her yerinde rastladığımız “mura” kelimesinin kökeni, büyük olasılıkla Fenike - Sami dillerinden kaynaklanıyor. Bizim bugün salamura olarak kullandığımız kelimenin kökeni de Latince: “Sal e mura” (tuzlanmış murya / tuz ve murya).

Öne çıkan üretim merkezleri hakkında net bilgiler var mı?

Döneme göre değişiyor. Elimizde Roma Dönemi’ne dair çok net bilgiler var; çünkü bu döneme ait Latin kaynaklarının çoğu elimizde mevcut. Antik dönem yazarlarının kaleme aldığı Roma Mutfağı üzerine onlarca kitap var. Roma Mutfağı’na dair tariflere bakınca görüyoruz ki bu sos hemen hemen her şeyi tatlandırmak için kullanılmış. Gerçi, Romalıların icat ettiği bir sos değil bu. Platon’da, MÖ 5. yüzyıldan beri kimi kaynaklarda adı geçiyor. Orijinali itibarıyla Yunan kültürünün bir parçası gibi görünüyor. Üretimi ilk defa Karadeniz’deki Yunan



kentleri başlatmış olabilir. Şu kadarını biliyoruz: Roma öncesi dönemde bilhassa Klazomenai, yani Urla İskeleyi; Kyzikos, Marmara Denizi ile Kapıdağ Yarımadası arasındaki Erdek ve İtalya’da Pompei, bir dönem önemli “garum” üretim merkezleri arasındaymış. Bu yerleşimlerin “garum” ticaretinden önemli miktarda gelir elde ettiğini biliyoruz.

Latinlerin ve Avrupalıların bu sostan Foçalıların kurduğu Marsilya kolonisi aracılığıyla haberdar olduğunu öne sürebiliriz. O zamana dek Ege Denizi çeperinde yaygın olarak üretilen ve tüketilen bu sos, böylece bir süre sonra Akdeniz’in daha batı kısımlarına doğru yayılmış; çünkü bu insanlar koloni dedğimiz yavru kentler kurmuş ve kendi kültürlerini doğal olarak o yavru kentlere taşımış. İki ayrı batıkta, kargo alanı içerisinde yapılan incelemelerde bazı amforalarda “garum” taşındığı ortaya çıkmış.

“Garum”un stoklanabilen bir dayanıklı tüketim malzemesi olduğunu söyleyebilir miyiz?

Dayanıklı olduğunu sanıyorum. Elimdeki kaynaklara bakınca, “şu kadar zamanda bitirin” diye bir uyarıya veya son tüketim tarihini bildiren bir ibareye rastlamadım. Bir birim balığa iki birim tuz kullanılıyor; içerdiği tuz oranını düşünürsek epey dayanıklı olması lâzım.

İzmir Körfezi’ndeki kimi antik yerleşimlerin önemli üretim merkezleri olduğunu söylediniz. Üretimin azaldığı veya sona ermeye başladığı dönem hakkında bilgimiz var mı?

Sosun Bizans Dönemi’nde hâlâ popülerliğini koruduğunu biliyoruz. Fakat yavaş yavaş unutulmuş. Kaynaklara bakınca 10 - 11. yüzyıllardan sonra adına pek rastlamıyoruz ama benim tesadüfen yakaladığım modern bir kaynaktan şaşırtıcı bilgiler var: Sula Bozisi; İstanbul Mutfağı, Rum Mutfağı üzerine kaleme aldığı kitapta “yaros” diye bir salçadan bahsediyor ve yapılışı hakkında bilgi veriyor. Bu tarifte belli ki balığın iç organları, kanı alınıp tuzlanıyor ve karışım açık havada kurutuluyor. “Yaros” ismine bakınca Yunanca adı “garos” olan “garum” ile ilişki kurmamak



imkânsız. “Yaros”, Marmara Adası Rumları tarafından yaygın olarak kullanılmış; mübadeleyle birlikte Yunanistan’ın Oropos bölgesine geçmiş. Sula Bozis; kitabında Oropos’taki üretimin sürdüğünü belirtiyor. Eğer bu bilgi doğruysa, üretim geleneğinin Akdeniz’in batısında kaybolurken Ege dünyasında yaşamaya devam ettiğini söyleyebiliriz. Genel problem burada: Yazılı kaynaklar, belli bir tarihten sonra azalıyor. Batı Akdeniz’e ait daha fazla yazılı kaynak varken, burada 12. - 13. yüzyıllardan sonra kilise kayıtları dışında yerli kaynağa rastlayamıyoruz. Osmanlı’nın da kendi kayıtları var ama bu kayıtlar sadece Rum kültürünün bir parçası olarak dile getirilmiş.

Ekonomik değeri hakkında bilgi verir misiniz?

Elimizde birkaç veri var. Fiyatlandırma, sosun kalitesine göre değişiyor. Antik kaynaklar, “garum” için parfümden sonraki en kıymetli madde tanımını kullanmış. Güncel ölçülere vurunca, üç litreden biraz fazla bir miktarın yine güncel ölçülere göre 4.000 avro civarında olduğu ortaya çıkıyor. Başka bir ipucuna göre o dönemde bir öğretmenin aylık geliri 50 dinarken, yarım litre “garum” 16 dinar tutuyor. Yani o dönemde bir öğretmen, ancak bir ay çalışırsa 1,5 litre “garum” alabiliyor. Muhtemelen Ege’deki ticari kullanım değeri o kadar yüksek değildi ve daha küçük ölçekte bir üretim söz konusuydu.

Üretim merkezleri şehir merkezinden ne kadar uzakta ve denize ne kadar yakınmış?

Denize yakınlık öncelikli bir tercih; çünkü “garum”un kalitesinde tazelik büyük rol oynuyor. Balığın yakalandığı anla işlemin başladığı an arasındaki sürenin çok kısa olması gerekiyor. Hâтта antik yazarlardan biri, “usukumru son nefesini vermeden” diye bir kriter ortaya koymuş. İkincisi; ne kadar tuzlanırsa tuzlansın, kesif bir kokuşma süreci var. Bu kokuşmanın çevre için rahatsızlık oluşturması gayet olası. Artıklar bir yerlere atılacak, bu da pis bir iş. O yüzden üretim havuzlarının şehir merkezlerinden uzakta olduğu düşünülebilir.

Kuzey Afrika’da, Portekiz’de, Lizbon’un hemen dibinde ve İspanya’daki kazılarda “garum” üreten merkezler bulunmuş ama şunu da düşünmek lazım: Roma bu ürüne büyük bir ihtiyaç duyuyor ve dolayısıyla kent merkezi dışındaki üretimi teşvik ediyor. Sırf bu işle uğraşan insanlar varmış.

Günümüzde Uzakdoğu, Güney Asya mutfaklarında tatlandırma amaçlı kullanılan balık sosunun ve bizim de severek tükettiğimiz ançüezin buna komşu bir ürün olduğunu söyleyebilir miyiz?

Ançüezin terkibi biraz daha farklı; çünkü sadece balığın eti işlemiden geçiriliyor. Oysa “garum” üretirken balıkların iç organlarını ve kanını kullanıyorsunuz. Uzakdoğu Mutfağı hakkındaki teşhisinizdeyse haklısınız. İngilizlerin de böyle bir sosu var: “Worcestershire”. Diğer çarpıcı örnek, Vietnam’da yaygın olarak kullanılan “numnum (nuoc cham)”. Bence en çarpıcı örnek, Çin’in Amoy lehçesinde kullanılan ve tuzlu balık anlamına anlamı “kê-chiap” kelimesi. İngilizler bu sosa ilk defa o bölgede rastlamış ve kelime zamanla anlam kaymasına uğrayıp günümüzde domates sosu için kullanılır olmuş. “Garum”, antik çağda dahi herkesin sevdiği bir ürün değil. Hâтта o dönemde bazı yazarlar, meselâ Romalı düşünür Seneca; “o iğrenç ve kokuşmuş balıkla midenizi dolduruyorsunuz, bunun üstüne bir de para veriyorsunuz” diye buyurmuş. Bir başkası, “istemediğin bir kadından kurtulmanın yollarındandır, garum yemek” demiş. Bu sosa şiddetle muhalif olanlar, bu besini aşağılayıcı olarak görenler de var ama “garum”, sanırım uzunca bir dönem toplumun büyük bir kesiminde moda olmuş. Asaletin ve zenginliğin göstergesiymiş ayrıca; “bizim soframızdan garum eksik olmaz” diyebilmek bir gösteriş tarzıymış. ✚



Murat Uyurkulak

“Hayatım boyunca iktidarsızlığı, özgürlüğü sevdim”

RÖPORTAJ ERTEKİN AKPINAR - HALE ERYILMAZ FOTOĞRAFLAR ÖZNUR AKTEPE

RÖPORTAJ
43

“Tol”, “Har”, “Bazuka” son olarak “Merhume” eserlerinden tanıdığımız Murat Uyurkulak ile buluşup çocukluğunun, gençliğinin İzmir’ini, yazarlık sürecini ve gelecek planlarını konuştuk; dünyaya baktığı pencereyi araladık”.

Hayatının önemli bir bölümünü İzmir’de yaşadın. Hukuk, Sanat Tarihi bölümlerinde okudun. İstanbul’da yaşıyorsun ama sık sık İzmir’e geliyorsun. Hikâyeyi dinleyerek başlayalım mı?

Ben mübadil çocuğuyum. Ailem önce İstanbul’a gidiyor ama orada barınamıyorlar. Ardından Balıkesir’e, oradan da Bornova’ya geçiyorlar. O yıllarda, “tasviye talepname” adını verdikleri malını mülkünü gösteren bir belge var. Bizimkiler tütüncü; Bornova’ya doğru inmelerinin sebebi de Kemalpaşa’da tütüncülük yapıldığını öğrenmeleri. “Bildiğimiz işi yapalım; tütüncülük neredeyse oraya gidelim” demişler. Bornova’da Rumlardan kalma bir binaya yerleşiyorlar. Çocukluğum, Rumların geçmişine dair kesif izler taşıyan o iki katlı binada geçti. Büyük bir bahçesi vardı; İzmir’in ruhunu yansıtan bir mekândı.

İzmir sende neyi biriktirdi?

Merak biriktirdi. Doğduğu yer, insana dünyanın en normal, en sıradan yeriymiş gibi geliyor. Yaşadığım yerin nasıl bir şehir olduğunu, arka planında neler

yaşandığını anlamaya başlamamda Costas Ferris’in “Rembetiko” filminin çok büyük etkisi olmuştur. O filmde yola çıkarak İzmir’i yeniden okumaya, dinlemeye, izlemeye başladım. İzmir benim için İzmir olmaya işte o zaman başladı. Yaşadığım şehre bakmaya, onu anlamaya ve öğrenmeye başladıktan sonra bazı sorular sormaya, “ya burada eskiden şunlar yaşıyormuş, şurada bunlar olmuş” gibi değerlendirmeler yapmaya koyuldum. İzmir’in geçmişine dair okumalar yapmamsa daha sonradır. İzmir’in nasıl bir şehir olduğunu anlamaya ve öğrenmeye başladıktan sonra bu okumalar da farklılaştı. İzmir, tuhaf bir şehir... Özetle şunu gördüm: Bu şehre dair hiçbir şey bize öğretildiği gibi değilmiş. Tam da bu yüzden, bende bu merak duygusunu uyandırdığı için İzmir’e müteşekkirim.

İstanbul’da yaşıyorsun. İzmir’de yaşadığın dönemde sende iz bırakan mekânlar üzerinden soracak olursak, gidip geldikçe ne gibi farklılıklar gözlemliyorsun?

O gözlemi yapabilecek kadar sık gelmiyorum açıkçası. Geldiğimde de çok kalamıyorum. Belirgin

bir değişiklik hissediyorum ama bunun ismini koyabilecek kadar kuvvetli ya da kapsamlı bir gözlem yapamam. 1999'dan beri İstanbul'da yaşıyorum ve buraya gelince "oh be" diyorum. İzmir bana şenlik, ferahlık, iyilik duygusu veriyor. Şekersi bir tadı var İzmir'in. Son gelişimde kendimi çok iyi hissettim. Yaşlanıyor muyum acaba? İnsan yaşlandıkça doğduğu toprağa bir bağlılık geliştiriyor. Şimdiki hislerimi söylüyorum ama bir ay kalsam belki başka şeyler düşünürüm.

Peki İstanbul'dayken İzmir'e dair en çok neleri özölüyorsunuz?

İzmir mutfağını çok özölüyorum. Ninemin, annemin yemekleriyle büyüdüm ben. İstanbul'da bu konuda çok sıkıntı çektiğimi söylemek zorundayım. Meselâ kereviz yapmayı bilmiyorlar, enginar yapmayı bilmiyorlar; ot desen zaten yok. Her şeyden önce turp otu yok ki turp otunun olmaması benim için çok büyük eksiklik. Enginarın sadece göbeğini koyuyorlar önüne, sapı nerede? Kerevizden anladıkları da kökü. Oysa kerevizin yaprağı yemeğin süsüdür, mutlaka eklenir. Bu gibi şeylerden pek anladıkları yok İstanbulluların. Çok özensizler, talep çok yoğun olduğu için kimse yediğine veya pişirdiğine özenmiyor. Ne satsan gider durumu var. Çok kötü şeyler yiyoruz İstanbul'da. Zenginsen ona göre gidebileceğin, lezzetli şeyler yiyebileceğin yerler var. O da bizim gibi insanların boyunu aşılıyor. Az paramız oldu her zaman bizim. Yoksul insanlardık yani. Sıradan yoksul bir genç olarak yaşadım. Hâlâ yoksulum. Üç kuruş para bulunca da har vurup harman savurdum. Hâlâ öyleyim.

"Yazmak benim için bir tutku değil"

"Tol" romanı üzerinden yazma sürecine gelelim mi? Yazmak senin için bir tutku mu?

Yazmayı hiçbir zaman tutku olarak nitelendirmedim. Hâlâ da öyle. Yazmanın kendisinde bir tür ferahlama, bir tür ruhsal enerji boşalımı, bir tür haz buluyorum ama yazmazsam ölürüm diye bir şey yok.

"Politik eylemliliği yazma eyleminin önünde tutuyorum" demişsin.

Elbette. Her zaman da öyle oldu. Şu an devrimci bir durum yaşasak, oturup roman yazmam; tabii ki sokağa fırlarım. Tamamen kişisel bir tercih bu; herkes böyle yapmalı demiyorum. Benim için devrim ihtimâli her zaman heyecan verici bir şey. Bunu söylemekten yüksünmüyorum. Bu benim için böyle. Kimisi için edebiyat üretmek daha heyecan verici bir şey meselâ. Olabilir; buna da hiçbir itirazım yok.

Bu tutumda sınıfsal konumunun etkisi olabilir mi?

Tabii ki. Tedrisatım öyle benim. Bir de bu durum, İzmir'in en zengin ailelerinin çocuklarıyla beraber Bornova Anadolu Lisesi'nde okumuş olmaktan kaynaklanıyor. Okuldayken kılık kıyafet, görünüş gibi sınıfsal duruma dayanan ayrımlar çok belirgindi. Biz

yoksullar, Sümerbank'tan giyinirdik.

"Yeni kitabım İzmir'de geçiyor"

Yazdıklarınla ilişkilendirdiğin bir İzmir hattı var mı?

Yazılarımda, romanlarımda ve hatta tüm kitaplarımda İzmir'in derin bir etkisi var. İllâ ki İzmir'e uğramalıyım; İzmir'e uğramadan bir metni bitiremiyorum. Meselâ "Har"da Tepecik vardır, Yenişehir vardır. "Tol"da ise İkicheşmelik öne çıkar. Agora meselâ... Herkes oranın Balat'taki meşhur Agora Meyhanesi olduğunu zanneder. Oysa kitaplarımdaki Agora, İkicheşmelik'teki Agora'dır.

"Merhume"de ise İnciraltı'na rastlıyoruz...

Evet; yeni yazacağım kitap da İzmir'de geçiyor. İzmir'i tekrar hatırlamak için üç beş ay kalacağım burada. Hatta biraz açayım; niye öyle ketumluk yapayım ki? Yazabilirsem eğer, tasarladığım metin bir çeşit aşk hikâyesi üzerine kurulur. İki kişi İzmir'i dolaşacak ve kendi aralarında bir sürü hatırayı, hikâyeyi konuşurken şehir gezecek. Bornova'dan İnciraltı'na, İnciraltı'ndan Karşıyaka'ya kadar bir vesileyle tur atacaklar. "Beyaz Geceler"ın turlu versiyonu gibi düşünebiliriz ama bu metindeki İzmir daha ziyade benim yaşadığım yılların İzmir'i olacak. 80'li, 90'lı yıllar...

Hatırlıyorum; seninle konuşurken Bornova'yı da bir şiir gibi anlatıyordun. İzmir'de yaşamak sana neler öğretti?

Baştan belirttiğim gibi okuma ve o müstakil alanda bilinçlenme sebebimi belirledi. Bu şehir bana pek çok şey öğretti ama başka neyi öğretti? Hayatın çok zor olduğunu öğretti. İzmir'in bende bir tür kırgınlık yaratan, sinir olduğum bir tarafı var. Dört buçuk milyonluk, ekonomik olarak gayet dinamik bir şehirden bahsediyoruz. Hani Attila İlhan anlatır ya, "İzmir büyük edebiyat üretebilecek bir şehir, çünkü azınlık geçmişi var; limanları var" diye. Peki neden kültür sanat alanında bir türlü yuzumsallaşamıyor? Çünkü benim gibi hayatını yazmaktan, çizmekten, editörlük ve gazetecilik gibi alanlardan kazanmaya meyilli herkes İstanbul'a göç etmek zorunda kalıyor. Bu işler dışında bir şey yapamayacak insanların İzmir gibi bir yerde barınabilmesi pek mümkün değil. Bütün ulusal televizyonlar İstanbul'da. Bütün fikir gazeteleri, ünlüler orada. İzmir denince aklıma tak diye gelebilecek kuvvette bir etken neden yok? Niye olmuyor? Almanya'dayken İzmir ölçeğinde bir şehre gittim; ulusal gazetesi var, dergisi var... Bizdeyse her şey İstanbul'a toparlanmış. Neden İstanbul'a gittim? İzmir bana ekmek vermedi de ondan gittim.

İzmirKültür Pla+formu Girişimi olarak düzenlediğimiz forumlarda ve toplantılarda, biz de bu sorunlara çözüm arıyoruz. Senin de tespit ettiğin sorun, bu beyin göçünün temel sebebini ortaya koyuyor: Yaratıcı sektörlerde çalışmak ve üretmek isteyen insanlar, neden bu şehirde hayatını rahatça sürdürebilecek miktarda para kazanamıyor? Bunu sermayeyle özdeşleştirebilir miyiz? İkinci sorunsu mekân ihtiyacı olarak karşımıza çıkıyor.



Üçüncüsüye İzmir’de yaşayan veya İzmirli olup başka şehirlere göç etmek zorunda kalmış kültür üreticileri arasındaki yatay ilişkilerin yoksunluğu; iletişimsizlik. Bu sorunların sebebini kentteki kültürel endüstrileşmenin eksikliği mi aramalıyız sence?

Bu kaçınılmaz. Neticede yazarlık, gazetecilik, sinemacılık, editörlük, gibi kültürel uğraşlardan bahsediyoruz. Bu alanlarda var olmayı tercih etmiş ve var olmaya karar vermiş insanları besleyebilecek zenginlikte, kuvvette bir ortam tesis etmek gerekiyor. Ayrıca, bu ortamı taşıyabilecek yapılar olması lazım. İzmirli kültür sanat üreticisi para kazanacak ki burada kalacak. Ben çok mu meraklıydım İstanbul’a gitmeye; orada yaşamaya? İstanbul’a kaçına gözüne yangın olduğum için gitmedim; para kazanabilirim diye gittim.

Kitaplarına baktığın zaman ne hissediyorsun? “Tol” romanın çıktığında ne hissettin örneğin?

İlk başlarda hiçbir şey hissedemedim ama sonra sonra ilgi görmesine şaşırdım. Romanımın beğenileceğini hiç tahmin etmiyordum. Arada kaynar gider diye düşünüyordum ama öyle olmadı. Hiçbir şey hissetmiyorum. Kitaplarımla ilgili öylesine romantik duygular içerisine giremiyorum. Hayatın içerisinde yazarlık kimliğimi, o yazarlık edasını takınmadım. Çok alışmadım buna. Yapana da hiç itirazım yok. Donuk bir insanım ben.

Donukluğu biraz açar mısın?

Nasıl diyeyim; her şey nafile gibi geliyor bana. O yüzden, devrimci ruhum dışında beni heyecanlandıran bir şey yok.

İki romanın, “Tol” ve “Har”dan sonra öykü yazmaya dönüp “Bazuka”yı yazıyorsunuz...

O öyküler, çeşitli dergilerde yayınlanmak üzere Almanya’dan, Fransa’dan sipariş edilmişti. Bunları çok farklı zamanlarda ve biraz avro kazanmak için yazmıştım. Aslında o kitabın ismini “Outlet Hikâyeler” koymuştum. İhraç fazlası hikâyeler yani. Yayınevi, “bu hikâyeler, o kadar da kötü değil” deyince kitaba adını veren öyküyle birlikte kitaplaştırdılar.

Didem Madak yakın arkadaşındı. O da İzmirli bir şair...

Aynı apartmanda yaşıyorduk. Alt kat komşumdu. Didem’le ilgili o kadar çok anım var ki... Ruhü şad olsun... Kelebek gibi birisiydi. Herhâlde biraz da o hassasiyet kolunu kanadını kırdı.

Bundan sonraki süreçte yazarlık serüvenini nasıl görüyorsunuz?

Hiçbir şey görmüyorum. Yazdıklarına bir kariyer planı dâhilinde bakmıyorum. Öyle bakarsan yazmanın keyfi kalmaz. Bir sokak işçisi gibi öleceğimi tahmin ediyorum. Bu demek değildir ki güzel yemekler yemeyi, güzel ilişkiler içinde olmayı reddediyorum. Sadece, şunlar bana çok sıkıcı geliyor: Mülk tutmak, başarı kazanmak, başarının gerektirdiği şekilde davranmak ya da ne bileyim; bir yazar - okur hiyerarşisi kurmak... Hayatım boyunca iktidarsızlığı, özgürlüğü sevdim ve buna uygun bir şekilde yaşamaya gayret etmek de çok zor olmamalı diye düşünüyorum. Kaç kitap yazmışım, o kitaplar beni nereye taşıyacakmış, bilmem nerede yayınlanacakmış; bunlar pek umurumda değil.

O zaman başarı kıstasın nedir?

Mevcut düzenin dayattığı başarı kıstası ahlaki bir sorun. Fırsat eşitliği yoksa yetenekten bahsedilebilir mi? Milyarlarca insanın sefalet içinde yaşadığı ve sorumluluk aldığı bir dünyada herhangi bir başarının üzerinde tepinmeyi ve onu kendime ait kılmayı zül sayarım.

Kemikleşmiş bir okuyucu kitlen var. Okur kitlen üzerine kişisel gözlemlerin, tespitlerin neler?

Aslında o kadar kemikleşmiş bir okur kitlem var mı ondan emin değilim. Gözlemleyebildiğim kadarıyla “Tol” yayınlandığından beri kitaplarımı çok seven bir okur kitlesi var. Bu okur kitlesi aynı zamanda huysuz, dürüst ve acımasız. Bundan bir üzüntü ya da korku duyuyorum muym? Hayır. Bir okurun, kitabını beğenmediği veya sevmeyiği yazardan istifa etme hakkı her zaman vardır. ✚



FOTOĞRAF NİLAY İŞLEK

Powerdrunk

“Hindu Lunchbox”

RÖPORTAJ SARP KESKİNER - EMRE DUYGU

Suat Vergili (gitar), Ralph Battle (vokal, bas) ve Murathan Turgut’tan (davul) oluşan İzmirli grup Powerdrunk, 2016 yılı başlar başlamaz bize nefis bir albüm hediye etti: “Hindu Lunchbox”. Suat Vergili ile buluştuk; grubun ve albümün hikâyesini dinledik.

Albümün ismine bayıldık. Sefertası kültürü, Hindistan’ın günlük hayatında çok önemli bir yer tutuyor. Hâтта 2013 tarihli “The Lunchbox” filmi, bu sektör üzerine kurulmuştu. Nereden aklınıza geldi bu isim?

Kapakta yer alan sefertası kutusu, Ralph’a ait; çok sevdiği bir obje. Görsel olarak üçümüzün de çok hoşuna gitti; kullanmak istedik. Albümün ismine de bu kutu esin verdi.

Powerdrunk’ın müziğini bu şehirde pişirmekte ısrar etmesi de enteresan bir örtüşme sağlıyor sanki. Ekip nasıl bir araya geldi?

İlginç bir hikâyemiz var aslında: Ralph, eşiyle tanışıp İzmir’e yerleşmeden önce Amerika’da Berserkistan ile çalıp söylüyor. Davulcumuzun ağabeyiyle de yakın arkadaş. Onun tavsiyesiyle kendisine katılan Murathan ise benim ortaokuldan arkadaşım. İkimiz aynı dönemlerde farklı gruplarda çalışıyorduk ve on yıl sonra

ben piyasaya ara verme kararı alınca bağlantımız koptu.

Neden ara verme ihtiyacı hissettin?

Aslında bir proje grubu olsa çalmayı kabul ederdim ama yeni bir ekip oluşturmak çok zor geldi. Benim jenerasyonuma ait müzisyenlerin hepsi başka ekiplerle çalışıyordu, genç müzisyenlerle yeni bir grup kurup aynı ‘cover’ parçaları çalmak da pek içimden gelmedi. On yıl öncesine göre bu şehirde her şey geriye gitmiş vaziyette ayrıca. Ne çalacak mekân kaldı ne de eskisi gibi para kazanabilmek mümkün. Dolayısıyla Murathan yıllar sonra beni arayıp Ralph’tan ve bu projeden bahsedince, parçaların da demo kayıtlarını dinleyince katılmayı kabul ettim.

Emre de ben de hemfikiriz; albümü ilk dinleyişimizde grubun ilginç biçimde İzmir koktuğunu düşünmüştük. Özellikle “Marine



Street Afternoon'da bu etki benim için çok kesif. Powerdrunk'ın müziğinin başka bir şehirden çıkmasını beklemezdim, açıkçası. Demo hâllerine nazaran, albümdeki parçalara bu şehre has bir atmosferin sindiğini söyleyebilir miyiz?

İlginç; belki de öyledir. Genellikle şöyle çalıştık: Ralph bize bulduğu riff'leri dinletti, gitarları ve davulu bu fikirlerden yola çıkarak kurduk. Kafasında ideal bir tını var; onu bulana kadar bize müdahale ettiği zamanlar oldu. Başlarda epeyi zorlanmama rağmen, zamanla gitarları o çizgiye oturtmayı başardım. Sorudan yola çıkarsak; Murathan da ben de İzmirliyiz. Burada doğduk, büyüdük ve yıllarca bu şehirde müzik yaptık. Sound anlamında bu şehrin müzikal karakterinden mutlaka bir şeyler eklemiş olmalıyız. Ralph'ın getirdiği temel fikirleri bu tınısal çerçeve içinde işlemiş olabiliriz diye düşünüyorum.

Bu soruyu Ralph'a da sorduk; hacimli ve havadar bir sound hedeflediğinizi söyledi ve albüm bir başka şehirde kaydedilseydi nasıl tınılardı sorusuna "kim bilir?" diyerek yine soruyla cevap verdi.

Powerdrunk'ın müziği sound olarak çok modern değil. Bir güncellik kaygımız da yok açıkçası. Çalabildiğimiz kadar çok

çalmak istiyoruz. Bu grup, bu albüm; hepimizin hayatından farklı hikâyeleri bir araya getiriyor ve bence en önemlisi bu. Var olmak, yapmak, yapmaya ve çalmaya devam etmek; mesele bu. ✚

🐦 [powerdrunkmusic](#)

📘 [powerdrunkmusic](#)



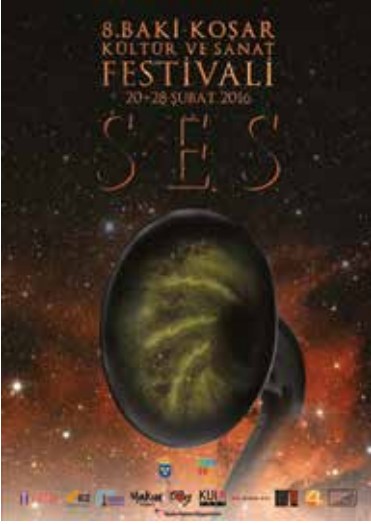
FOTOĞRAF PINAR BOZTEPE MUTLU

Kapakta yer alan sefertası kutusu, Ralph'a ait; çok sevdiği bir obje. Görsel olarak üçümüzün de çok hoşuna gitti; kullanmak istedik. Albümün ismine de bu kutu esin verdi.

Siyah Pembe Üçgen

HALE ERYILMAZ

Siyah Pembe Üçgen; İzmir ve civarındaki LGBTİ bireylerin hakları ve görünürlükleri için mücadele eden bir dernek. Şehrin bu alandaki hak mücadelesinin geçmişi 2000'lerin başına dek uzanıyor olsa da dernek 2009 yılında kurulmuş. İlk başlarda sokak eylemlerine ağırlık veren dernek üyeleri ve gönüllüleri, kuruldukları yıldan itibaren nefret cinayetine kurban giden gazeteci Baki Koşar anısına bir kültür sanat haftası düzenlemeye başlamış. 2015'ten itibaren de neşeye ve umuda dair politikaları güçlendirmek adına, bu haftayı sanat ve kültür etkinliklerine yer veren bir festivale dönüştürmüşler.



Şubat ayında sekizincisi düzenlenen “Baki Koşar Kültür ve Sanat Festivali”nin tasarımlarında (poster, video, ödül, vs.) ve diğer etkinliklerinde Kara Pembe Sanat Kolektifi’nin önemli sorumluluklar üstlendiğini görüyoruz. Kent sathına yayılan programında panellere, söyleşilere, tiyatro oyunlarına, film gösterimlerine, dans performanslarına ve çeşitli illüstrasyon – video art çalışmalarını içeren “Devrim Benim Çiçekli Gömleğimdir” adlı sergiye yer veren festivalin bu yılki teması ‘ses’ti. Bu sergi, “*başta LGBTİ aktivizmi olmak üzere sivil hak savunuculuğunda alanlar ve araçlar konusunda kafa açıcı bir perspektif sunmayı*” hedefliyordu. Festivalden aklımızda kalan diğer etkinlikler arasında Serkan Delice’nin “Queer Bir Tarih Yazımının Peşinde: Yeniçeriler ve Döşek Yoldaşları” sunumunu, “Kaybın Sessizliği, Kalanın Sesi: Yas ve Umut” panelini, “90’larda Lubunya Olmak” oyununu ve Cansu Ergin’in dans performansını sayabiliriz.



Sadece LGBTİ çalışmalarıyla uğraşmadıklarının altını çizen dernek üyeleri, hak mücadelesindeki bütünsellikten yola çıkarak insan hakları ve kadın hakları alanında çalışan farklı örgütlerle dayanışarak ayrımcılığın olduğu her alanda pek çok çalışma yürütüyor. Kendi sorunlarını, çözüm önerilerini ve taleplerini ortaya koymada sanatın dönüştürücü gücüne inanıyorlar. Gülmeyi iktidara karşı kazanılan bir zafer olarak gören ve kahkahayı örgütleyen karnavalesk bir aktivizm, yepyeni bir queer görsel kültürün temelini oluşturuyor.

Baki Koşar Kültür Sanat Festivali’ni ve Siyah Pembe Üçgen’in diğer çalışmalarını takipte kalmanızı öneririz. ✚

www.siyahpembe.org



Hatırlamak ve Anlatmak için Şehre BAK

ZEYNEP GÖNEN FOTOĞRAFLAR ANADOLU KÜLTÜR ARŞİVİ

“Hatırlamak ve Anlatmak için Şehre BAK”, kısaca BAK; bir ayağı İzmir’de gerçekleşen, yaratıcı bir kültürel diyalog projesi. Anadolu Kültür ve Diyarbakır Sanat Merkezi tarafından gerçekleştirilen proje, Geniş Açık Proje Ofisi ve docİstanbul işbirliğinden besleniyor.

Projenin yaratıcı çekirdeğini Türkiye’nin farklı bölgelerinde yaşayan gençlerin bir araya gelip şehir ve hafıza temaları etrafında fotoğraf ve video belgesel üretmesi oluşturuyor. Kültürel diyalog alanıysa Türkiye’deki önemli fay hatlarından biri olarak öne çıkan etnik kimlik meselesi ve bu meseleyi besleyen önyargıları ortaklaşa sanatsal üretim üzerinden aşmak olarak tarif ediliyor. Atölyelerde buluşan gençler belgesel fotoğrafçılık, sinema ve sosyal bilimlere dair araçları kullanarak şehre nasıl bakabileceklerini tartışıyor. Ardından eşleşerek ortaklaşa tasarladıkları projeleri hayata geçiriyorlar. Böylece, büyük bir grup oluşturmakla kalmayıp seçtikleri konular üzerinden şehirlerine ve birbirlerine dokunuyorlar.

İlki 2012- 2014 arasında İzmir, Çanakkale, Diyarbakır ve Batman illerinden katılımcılarla gerçekleşen BAK’ın ikincisi, 2014 - 2016 yıllarında daha fazla şehri kapsama alanına alarak listeye Şırnak, Aydın, Balıkesir, Şanlıurfa, Mardin ve Muğla’yı eklemiş. İzmir; projeye katılımcı vermekle kalmayıp bazı atölyelere ve buluşmalara ev sahipliği yapıyor. Bunun yanında, BAK’ta ortaya çıkan projelerde İzmir üzerine belgesel işler de ortaya çıkıyor. Keza katılımcılar, yaşadıkları şehirlere dair hikâyelere odaklanıyor. Birinci BAK’ta ortaya çıkan “Hatırla” ve ikinci BAK’ta hayat bulan “Hayıt” ile “Son Bakkal”, ilk akla gelen örnekler.



Bu projeler, sadece İzmir’de geçmese bile İzmir üzerine bir şeyler söylüyor; şehre dair sanatsal üretime ve şehrin belgesel envanterine katkıda bulunuyor. Ayrıca BAK sürecinin sonucunda ortaya çıkan projeler, farklı şehirlerde sergileniyor. İzmir de bu şehirlerden biri. İkinci BAK’ın İzmir’deki sergisi, İstanbul ve Diyarbakır’dan sonra 28 Mayıs - 25 Haziran 2016 tarihleri arasında K2 Güncel Sanat Merkezi’nde sergileniyor.

Aşağıdaki linkten proje hakkında kapsamlı bilgi edinebilirsiniz. +

www.anadolukultur.org/tr/calisma-alanlari/projeler/hatirlamak-ve-anlatmak-icin-sehre-bak-2016/15



FOTOGRAF ÖZGÜR DEMİRCİ

B.İ.T. Kolektifi

BORGA KANTÜRK

B.İ.T.; Fatma Çiftçi, Özgür Demirci, Suat Öğüt, Gökçe Süvari, İrem Tok ve Berkay Tuncay'ın ortak girişimi olarak 2015 yılında kurulmuş bir kolektif. Altı güncel sanatçının bir araya gelmesiyle oluşan B.İ.T., hiçbir kurumsal belirleyicilik olmaksızın güncel sanat alanında etkinlik üretimine alternatif bir duruş geliştiren, sanat piyasasının eser ve yapıt merkezli sonuca odaklı beklentilerine mesafe alan, birlikte düşünmeyi, üretmeyi merkezine almış bir grup.

Kolektif, bu seneki ilk etkinliği “Her Havuzun Dibi Aynı” sergisini Çetin Emeç Sanat Galerisi’nde Ocak ayında gerçekleştirmiş, şehrin bu alanda heyecan veren potansiyeline rağmen kısıtlı sergileme olanaklarına sahip güncel sanat ortamına ve tartışmalarına somut katkılar sunmuştu. “Her Havuzun Dibi Aynı” sergisinde yer alan üretimler, tek bir merkezde toplanan ve bir dizi araştırmayı, farklı egzersizleri içeren kolektif bir çalışmanın sonucuydu. B.İ.T; bu hâliyle sergi mekânında birbiri içerisine geçen heykel, resim, ses, hazır nesne üretimi gibi farklı disiplinlerden gelen işleri ortak bir kurguda birleştirmiş ve bu türde bir sunumu tercih ederek İzmir güncel sanat izleyicisi için çok da sık rastlanmayan bir kurgu ortaya koymuştu. Ortak üretim mantığını öne koyan ve her sanatçının kendisine öznel bakışını içeren çok parçalı bir anlatı etrafında şekillendirilmiş sergi, bu hâliyle her çalışmaya özerk bir alan oluşturmak yerine birbirine temas eden, bir bütün oluşturma

amacı güden “tümleşik yapıt / anlatı” algısı yaratmaktaydı.

B.İ.T kolektifi, serginin çıkış noktasını ve üretim pratikleriniye şu şekilde açıklamış: “*Toplumsal anlatılarda kurgu ve gerçek nerede başlayıp nerede bitmektedir; kahramanlar, anıtlar, mitler ve bedensel hareketler, hangi kurgularda nasıl anlam kazanmaktadır? Daha da önemlisi; enformasyon farklı medyalardan yansıyarak hangi kurguların parçası hâline gelebilir ve kişisel hikâyeler, kolektif anlatıların neresinde kendine yer bulabilmektedir?*”

“Her Havuzun Dibi Aynı” sergisi, bu kurgularla ilgili düşünce pratiğini parodik bir haber sahnesinde bir araya getiriyor. Hikâyeye konu olan durumlara ait nesneler arkeolojik birer buluntuymuşçasına mekânda yerini alırken, hikâye bu nesnelere dair kurmaca haberlerle mekân içindeki boşlukları dolduruyor. ✚



Sanat Fabrikam

METİN EBRU ATILLA SAĞAY RÖPORTAJ ELFİN YÜKSEKTEPE BENGİSÜ FOTOĞRAFLAR SERKAN ÇOLAK

İzmir’de kültür ve sanat üretip geliştiren aktörlerin farklı üretim alanlarından emekçi kesimlerle buluşmasına öncülük etmeyi hedefleyen “Sanat Fabrikam” projesinin ilk etabı, atölye işçilerinin eşlerinin ve çocuklarının katılımıyla Buca Ege Giyim Organize Sanayi Bölgesi’nde (BEGOS) hayata geçirildi. Kapsamlı bir içerikle uzun vadeli bir seri olarak tasarlanan proje, 2015 yılı boyunca İzmir Akdeniz Akademisi Kültür Sanat Danışma Kurulu’nun ve İKPG’nin önde gelen gündem maddelerinden biriydi. “Sanatın kent sathına ve farklı üretim alanlarına yaygınlaştırılması için öneriler” maddesine atfen hayata geçirilen ilk etap, İzmirli sanatçıların kolektif bir çabayla ürettiği fikirlerden yola çıkarak somutlaştı.

Etkinlik günü BEGOS yönetim biriminin aktivite salonunda bir araya gelen çocuklar, Ağaçkakan Kukla Atölyesi’nin sergilediği oyunu izleyip kendi kuklalarını üretmeyi deneyimledi. Can Sevil ve Turan Demir’in kurucusu olduğu Ağaçkakan Kukla Atölyesi, 2008 yılından beri sosyal bilinci artırmayı hedefleyen tematik oyunları ile öne çıkan bir oluşum. Alışıldık sahne alanları dışına çıkarak farklı kitlelerle temas etmeyi amaçlayan bu oluşum; masalları, yaratıcı dramayı ve kuklaları beraberce kullanarak çocukların sözsöz dil gelişimini güçlendirmeyi, kukla tasarlayıp üretirken motor kaslarını geliştirmeyi önceliğine koyuyor.

Yoğun çalışma hayatının getirdiği zaman engeli yüzünden çocuklarını kültür ve sanat faaliyetlerine dahil etmekte zorlanan ailelerin ilgisi ve çocuklarının sevinci görülmeye değerdi. BEGOS Mütevelli Heyet Kurulu Başkanı Nedim Örün ve İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Sanat Daire

Başkanı Funda Erkal Öztürk, etkinlik serisinin sürdürülebilirliği adına katkı sunmaya devam edeceklerini bildirirken katılımın yoğunluğu, uygulama noktalarının çeşitlendirilmesi ve projenin içeriksel anlamda daha geniş kapsamlı bir çerçeveye oturtulması açısından teşvik edici oldu. İlk etkinliğin İzmir Akdeniz Akademisi ile bağlantılı sanatçıların ve İzmir Kültür Pla+formu Girişimi bileşenlerinin bu alanda üretilebilecek projeleri yeniden düşünmesine olanak sağladığını, özel sektörün benzeri girişimlerin farkına varmasına yardımcı olduğunu da söyleyebiliriz.

“Sanat Fabrikam” projesi, bu açıdan bakınca İzmir’de faaliyet gösteren özel sektör temsilcilerinin kent kültür ve sanatsal yapısında fark yaratabilmesi, çalışanların hayat kalitesine etki edecek bu türden faaliyetlerin desteklenmesi adına yol açıcı bir model ortaya koyuyor. Bu seri kapsamında gerçekleştirilecek etkinliklerin



doğallığa en yakın şekilde biçimlendirilmesi kaydıyla kent tasarımcılarına da yeni haritalar çizilebileceğine inanıyoruz.

İzmir Akdeniz Akademisi Kültür Sanat Koordinatörü Doç. Dr. Serhan Ada'nın da altını çizdiği üzere İzmir, bu yönde atılacak adımlar için uygun zemini hazırlamış; bekliyor. Dünyada sayısız örneğini gördüğümüz bu gibi çabaların sanata bütçe ayıran aktörlerin çeşitlendirilmesine yarayacağını, ayrıca sanatçıların ürünlerini ve becerilerini kentin her katmanıyla paylaşmasına olanak tanıyacağını değerlendiriyoruz.

SERHAN ADA:

“Sınırları tanınmış mekânlarınızdan çıkın”

“Sanat Fabrikam” projesinin fikri temeli İKPG'nin ilk toplantılarında ortaya çıktı ve bu fikir, zaman içinde gündemde kalmaya devam etti. İlk mikro uygulamayı aslında daha geniş kapsamlı bir projenin ilk adımı olarak değerlendirebilir miyiz? Kentte farklı dinamikleri harekete geçirmeyi hedefleyen bu projenin ortaya çıkış sürecinden biraz bahsedebilir misiniz?

Kültür Çalıştayı ertesinde İzmir'de kültür politikasını ve pratiklerini geliştirmek üzere yaptığımız bütün çalışmalarda kentin farklı aktörlerini paydaşlar haline getirme amacımızı hep gözetmeye çalıştık. Bir dizi amaç daha sıraladık: Yerel, sivil, özel alandaki temsilcilerin ve hatta merkezi yerelde temsil edenlerin yanı sıra akademisyenlerin, sanatçıların ortak bir paydada buluşması; bir sanat yapıtının veya projesinin etrafında toplanması, şehirde sosyal içermeci bir yaklaşımın buradan doğması. Fakat daha önceden yapılmamış bir şeyi denemek doğrusu çok kolay değil. Dolayısıyla çok sabırlı davranmak zorundaydık. Öyle de oldu. İzmir Akdeniz Akademisi bünyesindeki Kültür ve Sanat Danışma Kurulu'nun çalışmaları sırasında özel kesimi temsil eden arkadaşlarımızın ve özellikle Nedim Örün'ün bu projenin hayata geçirilmesi sürecinde çok önemli katkıları oldu. Nedim Örün, bütün toplantılarda neredeyse baştan sona hazır bulundu ve bu fikre sahip çıktı. Bu çalışmanın, yöneticisi olduğu BEGOS'ta hayata geçirilebilmesi için de çok çaba gösterdi. Ancak “hiç yapılmamış bir şey” meselesini bir daha vurgulamak istiyorum. Bu böyle sıradan bir atölye çalışması değil; gerçekten

şehrin bütün sosyal kesimlerinin sanattan payını almasını sağlayacak bir çalışmanın ön adımı. Onun için nasıl bir içerik tasarlanacağı, nerede yapılacağı ve kimlerle hayata geçirileceği çok önemliydi ama artık gerçekleştirilebileceği kanıtlandığına göre aradan geçen zamana acımamak lazım. Bir tek koşulla: Bundan sonra içeriği genişletmek ve daha iddialı adımlar atmak.

Bu proje, doğası gereği pek çok paydaşın iş birliği ve deneyim paylaşımını amaçlıyor. Kentteki bu olası ortaklaşmalar kapsam olarak nasıl çeşitlenebilir?

Evet; BEGOS'ta çalışan işçilerin eşleri ve çocukları, çalışma mekânlarını ve ortamlarını ilk kez görmüş oldu ama daha da önemlisi, bu örnek etkinlikte olduğu üzere, çocuklar sadece bir kukla oyunu izlemekle kalmayıp bizzat kukla yapabileceklerini, hatta oynatabileceklerini gördü. Şayet çocuklarla, kadınlarla kentin sanayi yoğun merkezlerinde, çevre bölgelerinde çalışmayı önemsiyorsak pek çok disiplin arasında fotoğraf, video gibi görsel sanatlar her zaman önde olacaktır. Unutmamak lazım ki İzmirli sanatçılar işyerlerinde, fabrikalarda, imalâthanelerde bu çalışmaları yürütürken ve sanat üretirken atölyeler de düzenleyecek. Üretirken, o bölgelerde yaşayanların ve hayatlarını orada geçirenlerin tanıklık edebileceği doğal ortamlar oluşturacaklar. Bundan sonraki adımlar böyle olacaktır. Dedğim gibi, bu tanışma yeni bir tanışma. Bu tanışma farklı kesimler ve aktörler arasında ilerledikçe daha emin ve daha iddialı adımlar atılabilir.

“Sanat Fabrikam”, isime bakacak olursak uygulama alanlarını şimdilik “fabrika” odaklı olarak tanımlıyor fakat bu proje, pek çok yapıya uyarlanabilir aslında. İKPG de ilk örnekten alınacak ilhamla projenin devamında farklı kurumlarla sanatçıların arasındaki köprüleri kurmaya hazır. Bir çağrı yapacak olsanız, kimleri harekete geçirmek isterdiniz?

Yerel yönetim, doğrusunu söylemek gerekirse baştan beri üzerine düşeni fazlasıyla yapıyor. Hiç kuşkusuz; İzmir'deki özel kesim ve müteşebbisleri harekete geçirmek isterim. Çünkü bu çalışmanın iki boyutu var: Birincisi, ekonomik boyut. İlgilerini şehre yönelttiklerinde -burada tasarıma da önemli bir rol düştüğü kanısındayım- ekonomiye de doğrudan katkı sunabilecek bazı girişimlerin uç verdiğini görecektir. Eğer özel sektör aktörleri sanatla ilgisi İzmir üzerinden tanımlarsa bu uç vermelerin mutlaka gerçekleşeceği kanısındayım. İkincisi, kentin itibar kotasının yükselmesi. Bu ivme, dolaylı olarak onların ve onlarla birlikte çalışan herkesin hayat kalitesine etki edecektir. Onun için ilk sesleneceğim kesim, özel kesim olacaktır. İkinci sesleneceğim kesim, sanat dünyası ve sanatçılar olur. Çünkü onlara da “sınırları tanınmış mekânlarınızdan çıkın” gibi bir mesaj yollanıyor olacak. “Kırın bu duvarları” demek gibi... İzmir böyle bir şeyi kucaklamaya ve karşılamaya hazır bana göre. +



Avrupa Pilot Kentler Programının İlk Çalıştayı İzmir’de Yapıldı

GÖKÇE SÜVARİ FOTOĞRAFLAR ÖZNUR AKTEPE

İzmir geçtiğimiz Mart ayından beri yepyeni bir programa ev sahipliği yapıyor “Avrupa Pilot Kentler”.

18 - 20 Mart 2015 tarihleri arasında Bilbao’da düzenlenen Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Kültür Zirvesi sonucunda ortaya çıkan “Avrupa Pilot Kentler 2015-2017” programı, “Kültür 21 Eylemleri” kılavuzunu kendisine rehber alıyor. 2015 yılında alınan İzmir Büyükşehir Belediye Meclisi kararı doğrultusunda, kültürel kalkınmayı kentlerin sürdürülebilir kalkınmasına önemli bir boyut olarak eklemeyi öngörüp programa katılan İzmir, 2017 sonuna kadar devam edecek süreçte kültürel kalkınmaya dair bir dizi strateji üretip uyguluyor olacak.

Kültür 21 Eylemleri, kültürün sürdürülebilir kalkınmanın dördüncü dayanağı olmasını göz önüne alarak, kentlere, kültür ve sürdürülebilir kalkınmayı entegre eden politikalar geliştirmelerinde yardımcı olmak amacı taşıyor. Avrupa Pilot Kentler programına katılan diğer kentler arasında Gabrovo (Bulgaristan), Galway (İrlanda), Lizbon (Portekiz), Łódź (Portekiz), Maastricht (Hollanda), Namur (Belçika), Pécs (Macaristan), Swansea (İngiltere), Terassa (İspanya) ve Timișoara (Romanya) bulunuyor.

Peki, ‘kültürel kalkınma’ derken neyi anlamamız gerekiyor? UNESCO, arkasında güçlü bir kültür bileşeni olmayan hiçbir kalkınma modelinin sürdürülebilir olamayacağı görüşünde. Kalkınma

programları, kültürler arasında karşılıklı anlayış ve diyaloga dayanan insan merkezli bir yaklaşımı hedefler arasına koyuyor. UNESCO’nun bu çerçevede belirlediği üç yaklaşımı şöyle sıralayabiliriz: Kültür ve kalkınma için küresel farkındalık yaratmak, mirasın korunabilmesi için hükümetler ve yerel yönetimlere destek vermek, yaratıcı endüstrileri güçlendirmek.¹

Kalkınma planlarının kapsadığı ekonomi, sosyal içerme ve çevre boyutlarının yanına dördüncü bir boyut olarak kültürün eklenmesi, günümüzde yerel kalkınma stratejilerini hedefleyen planlarda artık sıkça göze çarpan bir gerçek. Kültürel kalkınma; böylelikle eğitim, tarih, kentsel planlama, sosyal içerme ve çevre bağlamında oluşturulacak politikaların ve stratejilerin önemli bir parçası haline geliyor. Bu bağlamda kalkınma programlarına baktığımız Amsterdam, Tokyo, New York ve Seul gibi kimi kentlerde kültürel kalkınmanın yerel stratejilere eklendiğini görüyoruz.²

Reklâm sektöründen turizme, fuarlardan festivallere uzanan bir çerçevede sanat, tasarım gibi yaratıcı sektörler için yarattığı istihdam potansiyeliyle kültürel zenginlik ve ekonomik refah arasındaki önemli dinamiklere işaret eden



programın İzmir ayağının koordinatörlüğünü İzmir Akdeniz Akademisi üstleniyor. Koordinasyon süreci için oluşturulan çalışma grubundayla UCLG Kültür Komisyonu uzmanı Jordi Balta, Gökçe Süvari, TARKEM A.Ş. Genel Müdürü Sibel Ersin, İzmir Kalkınma Ajansı'ndan Zeynep Tansuğ, Doç. Dr. Şebnem Gökçen Dünder ve İKPG'yi temsilen Yrd. Doç. Borge Kantürk yer alıyor.

"Avrupa Pilot Kentler 2015 - 2017" programı -bu yıl İzmir'de yapılacak çalışmalar açısından- "Pilot Kent İzmir – Kültür 21 Avrupa" programı, iki yıla yayılan çeşitli aşamalardan oluşuyor. İlk aşama kapsamında yer alan yerel durum analizi için, İzmir Akdeniz Akademisi Kültür Sanat Koordinatörü Doç Dr. Serhan Ada, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sanat Daire Başkanı Funda Erkal Öztürk, İzmir Akdeniz Akademisi Müdürü Dr. Ayşegül Sabuktay, UCLG Kültür Komisyonu uzmanları Jordi Balta ve Catherine Cullen ile şehirdeki kültür yöneticileri ve aktörlerinin katılımıyla 11 Mart 2016 tarihinde bir çalıştay düzenlendi. İzmir diğer pilot kentlerden hızlı davranarak program kapsamında düzenlenen ilk çalıştay gerçekleştirmiş oldu. Sivil toplum temsilcilerinin yanı sıra kültür üreticisi yerel aktörlerin katkı sunduğu bu çalıştayın temel amacı birbirinden farklı paydaşları bir araya getirmek, Kültür Gündem 21 Eylemleri'ni³ temel alarak ekonomi, eğitim, çevre ve miras gibi farklı alanlara ilişkin dinamiklerin, İzmir ve çevresine ait kültürel potansiyelin öz değerlendirmesini yapmaktır.

Çalıştay sonucu ortaya çıkan verilere ait yorumlar, İzmir'in güçlü olduğu alanlar kadar geliştirmeye ihtiyaç duyduğu alanları da tanımladı. Kültürel ve yerel kalkınma adına İzmir'in güçlü olduğu en belirgin alanları şöyle sıralayabiliriz:

- > Kültür yönetimi
- > Kültür üretim potansiyeli
- > Şehir planlama
- > Kamusal alan.

İzmir Akdeniz Akademisi, İzmir Kültür Pla+formu Girişimi, İzmir Kıyı Projesi (İzmir Deniz), İzmir Tarih Projesi ve belirgin bir kültürel boyutu da içeren kentsel yenileme çalışmasıyla diğer kentlere esin kaynağı olabilecek TARKEM, bu

çerçevede "potansiyel iyi uygulamalar ve örnekler" kapsamında öne çıkıyor.

Öte yandan, çalıştay sonucunda ortaya çıkan verilerin analizi İzmir'in "kültür ve eğitim", "kültür ve sosyal içerme" ile "kültür ve ekonomi" arasındaki ilişkileri güçlendirmeye yönelik daha fazla proje üretmeye gereksinim duyduğunu gösteriyor. Çalıştay katılımcılarının üzerinde durduğu diğer konuları şöyle sıralayabiliriz:

- > Kültür politikasının güçlendirilmesine yönelik olarak mevcut kaynakların çeşitlendirilmesi,
- > Yerel yönetim birimleri arasında iletişimin güçlendirilmesi,
- > Çeşitlilik ve yaratıcılığın geliştirilmesi,
- > Kültürel faaliyetlere ilişkin enformasyon kanallarının görünürlüğünün artırılması,
- > Kültürel aktörler arasında uluslararası işbirliği olanaklarının tesis edilmesi.

Bundan sonraki aşamayı, çalıştay çıktılarının değerlendirilmesi üzerinden yukarıda bahsi geçen alanları güçlendirmek adına bir çalışma programı oluşturmak ve bu çalışma programını hayata geçirecek adımlar atmak olarak nitelendirebiliriz.

"Avrupa Pilot Kentler 2015-2017" programı, şeffaflığa dayanan katılımcı bir sürecin takip edilmesi gereğinin altını çiziyor. Bu açıdan çalışma programının tasarımı, uygulamasına ve değerlendirilmesine değin her aşamada çeşitli buluşmalar organize edilecek ve süreç, paydaşların görüşlerine açık olarak ilerleyecek. ✚

1 Kültürel Mirasın ve Çeşitliliğin Korunması, Yaratıcılığın Teşviki, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu, www.unesco.org.tr/?page=11:0:5:turkce

2 İKSV Yerel Yönetimler İçin Kültürel Planlama Şubat 2016, cdn.iksv.org/media/content/files/YerelYonetimlerIcinKulturelPlanlama.pdf

3 Kültür Gündem 21 Eylemleri, 2015 Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Kültür Zirvesi'nde ortaya çıkmış vatandaşlık, kültür ve sürdürülebilir kalkınma arasındaki ilişkilere dikkati çeken 9 ana başlıktan oluşan ve kentlerin öz-değerlendirmesinde pratik bir araç olmayı hedefleyen bir belgedir. agenda21culture.net/index.php/tr/newa21c-tr/new-a21c-tr



Kent ve Ulaşım Sergisi

ZEYNEP GÖNEN - HALE ERYILMAZ FOTOĞRAFLAR AYŞEGÜL KAYCI

“Kent ve Ulaşım” sergisi, İzmir’in belleğini tutan Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi’nin (APİKAM) potansiyelini en çok ortaya çıkaran, en etkileyici sergilerinden biri olarak şimdiden çok ses getirdi. Sergi, temel olarak kentin ulaşım tarihine odaklanıyor. Bununla beraber, geçmişten bugüne gelerek ve dönemsel bir kısıt koymaksızın, ulaşım sistemlerinde tercih edilen araçları, biçimleri, ulaşımın kentin gündelik yaşamına ve sosyal belleğine bıraktığı izleri oldukça yaratıcı görsel tekniklerle sunuyor. Ayrıca çok zengin bir malzeme envanterini bazen muzip, bazen didaktik biçimlerde bir araya getiriyor.

25 Şubat 2016’da izleyiciye kapılarını açan sergi, APİKAM çalışanlarının yürüttüğü derinlikli bir arşiv çalışmasının ürünü. Arşivde yer alan gazete nüshaları ve fotoğraflar, İzmirliğin bağısladığı taşıtlar, kartpostallar, kentin tarihine imzasını atmış kimi ulaşım araçları ve o araçlara ait objeler, eksantrik Vecihi Hürkuş’un komik hikayesi, ESHOT ve İZDENİZ gibi kurumların hurdalık depolarından çıkarılan parçalarla ESHOT çalışanları Cengiz Cömert, Orçun Nohutçu ve Berat İncekara’nın hazırladığı özenli otobüs maketleri, sergide karşılaşacağınız nice malzemeden sadece birkaçı.

Böylesine kapsamlı ve teknik kısmı ağır basma ihtimâli taşıyan bir konuya ait mal-

zemelerin tasnif edilmiş ve bir araya getirilmiş biçimi izleyenleri sıkımayacak, interaktif olarak katkı sunmaya davet edecek bir biçimde kurgulanmış. Keza, serginin küratörü Emrah Erda’nın belirttiği gibi bu yaklaşımı malzemenin kendisi talep etmiş: “Tasarımı belirleyen şey biraz da görsel malzemelerin ya da elimizdeki objelerin niteliği oldu.” Dijital teknolojilerin akılcıca kullanımı, sergiyi sıkıcı bir izleme alanı olmaktan çıkarıyor ve izleyiciyi içine katan bir oyun sahası yaratıyor. Sergi, bu çerçeveden yola çıkarak çocuklara ve gençlere yönelik yan etkinliklere de ev sahipliği yapıyor.

“Kent ve Ulaşım” sergisinin İzmir’in tarihine bakarken iki önemli işlev daha



üstlendiğini söyleyebiliriz: Bunlardan ilki deniz, kara, hava ve raylı ulaşım hatlarına ilişkin İzmir'in toplumsal belleğini kapsamlı bir şekilde ortaya koyması. Örneğin, kişisel arşivlerden çıkma fotoğrafları veya trenlerin hikâyesini kullanarak izleyiciyi kentten çoktan göç ettirmiş, artık yerinde olmayan nüfus kitleleriyle karşı karşıya getiriyor. Böylece, bir dönem kentte var olmuş insanları ve yaşamları arşivlerken örneğin bir trolleybüste saklı toplumsal bellek üzerinden o döneme ait gündelik yaşam alışkanlıklarını anımsatıyor; hafızaları aktive ediyor ve anıları canlandırıyor. Sergiyi gezenler kendi anılarını anlatmaya başlıyor. Birimiz kırmızı İkarus'larda çocukken uğradığı tacizi, diğeri vapurda içtiği çayı, bir başkası teleferikte geçirdiği günleri hatırlıyor. Sergi, bu açıdan sözlü tarih üzerine uzmanlaşmak isteyenler için hazır bir çalışma sahası.

Sergi, gençlerin ve özellikle çocukların kentin geçmişi üzerinden yaşanan dönüşümü algılamasına yardımcı olmak gibi önemli bir işlev daha üstleniyor. Erda'ya göre gençlerin ve çocukların *"bir fotoğrafı görüp anladıktan sonra geçmiştekiyle güncel arasındaki farkı görebilmesi çok önemli."*

Farkı ya da gelişimi izleyebilecekleri her türlü görsel obje var. 'Aaa, eskiden İzmir'de durum böyleymiş, böyle otobüsler kullanılıyormuş, Gazi Bulvarı şöyleymiş ya da Bornova ne güzelmiş' diyebilecekleri görsel materyalleri sunuyoruz ki kent bilincine ve tarihine en azından bir çengel atmış olalım."

Serginin en ilgi çekici parçalarından biri, Aysel Hitay'ın bisikleti ve Hitay'ın 1950'lere ışık tutan öyküsü. Bu öykü, şimdilerde İzmir'i bisiklet dostu bir şehir olarak kurmaya çalışan kent yönetimi ve bu çabaya heyecanla karşılık veren İzmirlieler açısından ayrıca değerli. Aysel Hitay'ın öyküsü, bir kenti o kentin insanlarının hikâyeleri üzerinden anlamak ve anlatmanın değerini de ortaya çıkarıyor. Serginin yaratıcıları da bu tespitimize katılıyor: *"Biz insan hikâyeleri biriktirmek istiyoruz."* Ancak ifade ettikleri üzere, bu gibi parçalar yeterince karşılına çıkmıyor. Müze çalışanları, İzmirlielerin kendi hikâyeleriyle kentin hikâyesi arasındaki bağları görmesini, kişisel arşivlerini hikâyeleriyle birlikte APİKAM ile paylaşmasını talep ediyorlar: *"Sergiden çıkıp 'ben buraya fotoğrafımı, bisikletimi getirirsem bu malzemeler müzede bir başka şeye dönüşebilir' diye düşünsünler istiyoruz."* Sergi, bu anlamda içeriğinden bağımsız bir saiki de içeriyor: Bireysel bağışlar vasıtasıyla kent müzesinin envanterini genişletmek. Keza, böyle bir envanter sadece tarihçiler için değil; toplumsal belleğin korunması ve ortaya çıkması açısından büyük önem taşıyor.

"Kent ve Ulaşım" sergisi, Mart 2017'ye dek ziyaretçilere açık olacak. APİKAM, başka temalarda benzer formatta sergiler düzenlemeyi planlıyor. Dört gözle bekliyoruz. ✚



Asuman Susam “Bellek geleceğe bakan bir olgudur”

EBRU ATILLA SAĞAY FOTOĞRAFLAR AYŞEGÜL KAYCI

“Bir Unutuş Olsun”, “İhtimal Ki Aşk”, “Susunca Sen”, “Dil Mağarası” isimli şiir kitaplarıyla tanıdığımız, geçtiğimiz yıl “Toplumsal Bellek ve Belgesel Sinema” kitabıyla geniş yankı uyandıran İzmirli şair Asuman Susam ile yaşadığımız coğrafyanın kadın sanatçılar için önemini konuştuk. Epey sert geçen bir mülakat olduğunu söylemeliyiz. Susam; egemen düzenin üzerine yürüyebilen kadınlara kucak açmış kentimizi bekleyen tehlikeleri, İzmir’in çok kültürlü yapısının ve şehre dair diğer pek çok unsurun nasıl belleğimizden silinmeye doğru gittiğini açıklıkla dile getirdi. Kâh duygulandık; kâh derinlere daldık. Son kitabında sorduğu ‘buraların aşinası ben miyim?’ sorusuna kendi kendine cevap verdiğini de düşünmeden edemedik.

UYGARLIĞIN KARA KUTUSUNA DAİR

Şiir kitaplarınız kadar, “Toplumsal Bellek ve Belgesel Sinema” kitabınızla gündemdesiniz. Öncelikle belleğimizin geleceğimizi şekillendirişi hakkında yorumlarınızı öğrenebilir miyiz? Sizce toplumsal bellekle ilişkimiz nasıl olmalı?

Bellek ne uyuyan ne de tamamlanmış bir kavram; kimi zaman uykuda, kimi zaman uyanış hâlinde gibi. İşleyişine dair tıp alanında da belirsizlik taşıyan pek çok soru var. Bununla beraber şu kesin ki bellek

çok hayret verici ve özel bir olgu. Adeta, uygarlığın kara kutusu. Suçlar, günahlar, kabahatler, arzular, istekler, beklentiler; hepsi orada birikiyor. Hatırlamak, unutmak... Her ikisi de belleğin oyunları. Birbiriyle geçişli bu iki hâl, birbiriyle sürekli yer değiştirerek yeryüzü hikâyesinin devamını yazıyor. Her şeyi unutmak nasıl bir felaket olursa hiçbir şeyi unutmamak da o denli ıstırap verici olurdu.

Ayrıca bellek, bireyin kimlik oluşumunda belirleyici unsurlardan biri olarak kabul



“Her şeyi unutmak nasıl bir felaket olursa, hiçbir şeyi unutmamak da o denli ıstırap verici olur”

ediliyor. Toplumlar da bireyler de “ben kimim?” sorusuna bellekte yüzergezer dolaşan anılardan, geçmiş parçacıklarından tutarlı hikâyeler kurarak yanıt veriyor. Bellek, kişinin ya da toplumların yarın nerede, nasıl olmak istediğine dair bir rota çiziyor. Kimi şeyler yaşama devam noktasında uykuya geçerken kimi şeyler gelecek kurgumuz ve ihtiyaçlarımıza göre uyanışa geçiyor. O halde bellek, sandığı gibi yüzü geçmişe dönük bir kavram değil. Tam tersine; bellek geleceğe bakan bir olgu. Onu şekillendiren de gelecek arzumuz; geleceği kurma stratejilerimiz.

Toplumların toplumsal bellekle ilişkisini bireylerin birlikte ne yapmak istediği belirler. Sürekli çatışma üreten toplumlar hep negatif hatırlamalarla husumet, düşmanlık, kötülük üretir. Böyle toplumların çatışan hafızaları da kaçınılmaz olarak şiddet üretir. Hatırlamak güzel de neyi nasıl hatırladığımız bu kadar önemliyse ona göre bir gelecek inşa etmek için en temel yer olan aile ve temel eğitim alanlarıyla işe başlamak gerek. Aile ve okul, çok belirgin bellek alanları. Orada kurulan dil, ötekine bakış, bize toplumsal belleğin nasıl şekillendiğinin ipuçlarını verecektir. Toplumda eşitsizlikleri durmadan yineleyen, nefret söylemine teşne, öteki olana ve farklılıklara tahammülü olmayan bir dil konuşuldukça bellek de bu negatif kodlarla

dolacaktır. Böyle kurulan, kurgulanan toplumlar ve bireylerden barışçıl bir hatırlama, hatıraya saygı beklemek mümkün olamaz. Bu gibi toplumlar ya hızla belleksizliğe ve unutuşa kaçır ya da hoşgörüsüz, baskıcı toplumlara dönüşür.

Belleği bizi köklerimize, haliyle de kimliklerimize bağlayan olgulardan biri olarak tanımlarsak, Akdenizliler olarak en çok nelerden etkilendik ve ne kadarını gelecek nesillere aktarabiliyoruz?

Evet, bu tanımlama çok doğru. Bellek; bir ayağı kökte, kökende duran, serbest ayağıylaysa geleceğe ilerleyen bir pergel gibi işler. İzmir olarak Akdeniz havzasının çok önemli bir noktasındayız. Hâtta Doğu'dan Batı'ya açılan başlangıç noktası ya da Batı'dan Doğu'ya giden son noktayız. Tarihin ilk dönemlerinden bu yana inanılmaz bir uygarlık serüvenine sahne olmuş bu su, bu gökler ve topraklar. Kent tarihinin şimdilik MÖ 8000'lere dayandırıldığını düşünecek olursak, bastığımız toprağın bizi ürpertmesi gerek, değil mi? İzmir, bir geçiş noktası olarak gevşek ve geçirgenlikler de taşıyan bir merkez olmuş her zaman. Bir kentin önemli bir su yolunun kıyısına konumlanmış olması, eşsiz bir kıymet. Evlerimizin suya bakan bir açıklıkta olması... Gelenin gidenin çok ve çeşitli olması... Yedi kralla barışık bir rahatlığı giyinebiliyor o vakit insan. Ulus devletin kuruluş süreci öncesindeki çok kültürlülük elbette belleğimize iyi, güzel, değerli anılar, yaşam parçacıkları bırakmış olmalı. Modernleşme çabalarının İstanbul ile eşzamanlı yaşandığı İzmir, Cumhuriyet'in

“Daha avantajlı bir coğrafyada doğan kadın, diğer kız kardeşlerine karşı sorumlu olmalı”

kuruluş yıllarında ulus devletin ortaya çıkma sürecindeki milliyetçi rüzgârlardan kanımca pek de olumlu etkilenmemiş bir kent. Bu şehrin huzurunu ve hayatını o milliyetçi rüzgârlar yüzünden Rumlar, Ermeniler ve Musevi cemaatiyle paylaşamamışız. Yüzyıllar öncesinde yaşanan büyük depremlerin üstüne gelen büyük İzmir yangını, çok kültürlülüğün miras bıraktıklarını ve izlerini sertçe silmiş. Zamanla işin içine yanlış kentleşme politikaları veya politikasızlıkları girince anılandaki Akdenizlilik derin bir uykuya çekilmiş ne yazık ki. Bugüne ve gelecek kuşaklara aktarılacak pek de bir şey bırakmamışız. Belki, bilmem kaç kuşaktır İzmirliliği çok kültürlü bir barış diliyle ve farkındalıkla yaşatmaya çalışan münferit çabaların yüzü suyu hürmetine, İzmir’de hâlâ minik de olsa bir Akdenizlilik var.

İzmir’in tarihsel zenginlikleri sizin üzerinizde, hayatınızda ne gibi izler bıraktı?

Aslında İzmirliiler, kadim şehrin tarihsel zenginliğinden ve katmanlı değerlerinden pek haberdar değil gibi görünüyor. Çünkü öyle yaşamıyor gündelik yaşamını. O zenginlik dediğimiz şeyler yeni yeni parlatılmaya çalışılıyor. Camiler, kiliseler, havralar, sinagoglar; köşkler, yalılar, meydanlar... Bu tarihselliği nerede hissedeceğiz? Hatay’da, Poligon’da, Güzelyalı’da, Karşıyaka’da veya Kahramanlar’da mı? Dillere destan Bornova köşklerinden kaçış bugünkü beton talanından ve rant savaşıdan kurtulabilmiş durumda?

Ama çocukluğumun zamanları başkaydı tabii. Belleğim o hatırayı kuvvetle taşıyor içimde. Bahçeli bir Levanten evinde geçti çocukluğum. Bahçemizin duvar komşusu kiliseydi. Tanrı kavramıyla ezan sesi yanında çan sesleriyle tanıştım. Müftü dedemin arkadaşıydı ama ben önce kilisenin din adamlarıyla karşılaştım. Mahallemizde birden çok dil resmigeçit hâlindeydi. Boşnakça, Pomakça, İtalyanca, Fransızca, Arnavutça, Giritçe... Serbest ve kaynaşık bir mahalleydik. Yine de tuhaf, saygıdeğer bir sosyal mesafe hâkimdi o ilişkilere. Mutluluk dolu bir iştahla hatırlıyorum o günleri. O günlerin uzağında bir İzmir de çok keder veriyor doğrusu artık bana.

Akdeniz kültüründe, kadın sanat üreticilerinin görünürlüğü hakkında ne düşünüyorsunuz?

Elbette “coğrafya kaderdir” diyerek, daha içerlek

yerlerle kıyaslandığında bir serbestliğin hâkim olduğu gerçektir buralara. Meselâ kadınlar Osmanlı döneminde dahi sosyal hayata aktif olarak katılmış bu şehirde. Kadın ve erkek, kamusal alanı nispeten daha ferah ferah kullanabiliş buralarda. Kadın ve erkek, bir arada ilk sinema filmini İzmir’de ve Atatürk ile birlikte izlemiş örneğin. Buna karşın, modernleşmenin getirdiği simgesel ilerlemeciliğin ruhların derinlerine aynı samimiyetle işlemiş olduğunu düşünmüyorum. Buradaki üretkenlik ve bu üretkenliğin niteliği, İstanbul veya Ankara’nınkinden daha güçlü olmamış hiçbir zaman, kanımca.

Dünyaya baktığımızda da kadının toplum yaşamında temsiliyeti hep sorunlu olmuş. Söz konusu ettiğim yıllar, modernleşmenin başlangıç yılları elbette. Ama kendi sanat yolculuğumda bana olanakları sağlayanın İzmirlilik olduğunu hiç düşünmedim. Ben bunu öyle kendiliğinden, doğal olarak, o haklar hep varmış ve benimmiş gibi yaşadım ev içinde, kamusal alanda. Kimse karşıma dikilmedi, “sen ne yapıyorsun?” diye. Ama şimdi düşünüyorum da bu kendiliğinden oluş, belki de Akdenizliliğin ve İzmirliliğin farkıydı.

Peki; kendinizden yola çıkarak bu coğrafyada kadın olmayı değerlendir misiniz?

Konuşabildiğiniz, itirazlarınızın dinlendiği, size kişilik tanınan ve haklarınızın gasp edilmediği bir aileye doğmanız, bu ülkede gerçekten şans. Ben böyle bir şansla doğdum. Ama ailenin korunaklı duvarlarıyla çevrelenmiş bir evrende sonsuza kadar kalamıyorsunuz. Dışarıyla ilişkilenemeye başladıkça görüyor insan; taşın sert olduğunu, suyun onu boğduğunu, ateşin yaktığını. O nedenle daha avantajlı coğrafyalarda, daha avantajlı hayatlara doğan her kadının diğer kız kardeşlerine karşı sorumlu olduğunu düşünüyorum. Kadınlar için daha iyi bir dünya, hepimiz için daha iyi bir dünya demek.

Sanırım şu yaşadığımız günler cehennem günleri. Bu toplumun eril aklı, hem “*çocuk ve kadın bir toplumun geleceğidir*” diyor; hem de tırpanla buduyor geleceğini. İkiyüzlü eril ahlakçılığın en utanmaz zamanlarını ve küstahlıklarını yaşıyoruz bize hayat... Ve çok ağır bir şeyle, çocuklar ve kadınlar üzerinden geleceğimizle sınıyanıyoruz. O nedenle iyiden, iyilikten, barıştan ve gelecekten yana olan her kadın birbirine emanet. Çocuklarımız da bize.

Bu coğrafyada kadın olmak demek eril aklın hayasızlıklarıyla, doğduğun andan ölene dek mücadele etmek demek. Tepeden tırnağa. Biz de alanlarımızda ve karınca kararınca bunu yapmaya çalışıyoruz. Berdevam. ✚



FOTOĞRAF EMEL KAYIN

Emel Kayın “Kıyı herkesindir”

ONUR KOCAER

İKPG'nin düzenlediği İzmir Kültür İletişim Toplantıları'nda ve özel sohbetlerimizde hangi konuyu açsak, lâf bir yerinde gelip “kıyı”ya takılıyor. 2011 yılında yayımlanan “Kentin Kıyısında ve İçinde Olmak: İnciraltı” ile İzmir'in kıyıya ilişkin tarihini ve kültürünü İnciraltı'ndaki mekânlar üzerinden inceleyen, araştırmaları ve yazılarıyla tanıdığımız akademisyen, edebiyatçı, aktivist ve kent sevdalısı Doç. Dr. Emel Kayın ile yakın tarih boyunca şehrin kıyıyla kurduğu ilişkiyi irdelemek niyetiyle buluştuk. Liman kenti olmanın getirileri, çok kültürlülük, kıyı kavramının İzmir kültürüne etkisi üzerine keyifli bir sohbet yaptık.

Geçmişten günümüze bakacak olursak, İzmir için kıyının anlamı nedir?

Elbette çok kapsamlı ve çok boyutlu bir soru bu. Özet olarak söylememiz gerekirse İzmir bir körfez kenti. Dış körfez, iç körfez derken görüyoruz ki bu körfezin sınırları çok uzun. Diğer taraftan, kent yerleşiminin odaklandığı bir kıyı bandı ve limanın varlığına bağlı bir ticaret hayatı var. Bir kıyı kenti olmanın tarih boyunca İzmir'in yerleşim alanlarını ve günlük hayatını derinden etkilediğini görebiliyoruz. İzmir Limanı, geçmişin kozmopolit yapısı içerisinde ticari ve sosyal hayat açısından kendine özgü bir dokuya sahip. Her kıyı

alanında olduğu gibi oteller, kafeler var; rekreatif kullanımlar mevcut. Dışarıdan gelen tüccarların ihtiyaçları ve beklentileri var; onlara hizmet veren konsolosluklar var. 19. yüzyıla bakınca İzmir'in dışa yönelik ticari hayatının tüm dünyayla bütünleşik olduğunu söyleyebiliriz. Avrupalı tüccarlar, ülkelerindeki ulaşım imkânlarını İzmir'e de getirmek istiyor. İlk önce demiryollarının inşası başlıyor; böylece çevre kentlere olduğu kadar banliyölere ulaşım kolaylaşıyor. Buca ve Bornova, böylece Levantenler için sürekli yerleşim bölgesi hâline geliyor. Diğer taraftan, Avrupalıların aktif olarak devreye girdiği bir liman, rıhtım inşası söz konusu. Rıhtımın inşasıyla birlikte deniz

ticareti kolaylaştırırken kentlilerin dolaşıp sosyalleşebileceği bir kıyı bandı ortaya çıkıyor. Bu kıyı bandı, zamanla kafeler, müzikholler, birahaneler, tiyatrolar gibi önemli sosyal kullanım alanlarına ev sahipliği yapmaya başlıyor. Kent halkının yiyip içip eğlenebileceği bir tür piyasa alanı yaratılmış diyebiliriz. Bu da günümüze kadar yok olmayan bir gelenek olarak varlığını sürdürüyor. 1922 yangını İzmir'in hayatını değiştiriyor.

Yine o meşhur İzmir yangını karşımıza çıkıyor. Kentin yakın tarihine dair hangi konuyu incelesek, bir yerinde muhakkak İzmir yangınının etkile-riyle karşılaşırız. Hiç kuşkusuz, bu vaka kıyı dokusuna derin bir şekilde tesir etmiş ama yangın şehrin güncel hayatını hangi açılardan etkilemiş?

Diğer yangın alanlarıyla birlikte kıyı da çok büyük bir tahribata uğruyor. Gayrimüslim azınlıkların ve Levantenlerin epeyce bir bölümü yangının ardından şehir terk ediyor. Bir taraftan, ticaret de sekteye uğruyor ve kıyı hattında önemli bir yıkıntının varlığı söz konusu. Ardından kentin içindeki işler el değiştirmeye başlıyor. Kimi etnik grupların yoğun olduğu sektörler var; meselâ Kordon boyunca eğlence sektöründe Levanten ve gayrimüslim azınlıklar egemen. Sektörel açıdan bu alanda bir boşluk oluşuyor; ancak o boşluk tek başına sosyal bir boşluk değil. Aynı zamanda, yangın yüzünden oluşan harabiyet dolayısıyla müthiş bir fiziksel boşluk söz konusu.

Kıyı herhangi bir şehir için her dönemde, ne olursa olsun öyle kolay kolay feda edilemeyecek bir hat.

Bulunduğu şehir için hem ekonomik, hem de sosyal bir değeri var. Bu da kentlilerin kıyıyı geçmişte ve günümüzde değerli bir alan olarak görmesine, yoğun olarak kullanmasına yol açıyor. İzmir'e dönecek olursak, kıyı ilk etapta kozmopolit bir liman kentinin bütün renklerini içinde barındırırken yangın sonrasında meydana gelen sosyo - ekonomik ve mekânsal değişimle eski renkliliğini büyük ölçüde yitiriyor. Kordon Boyu zamanla daha düzenli bir kıyı hâline geliyor. Geçmişteyse daha 'karmaşık' bir kıyı var; gelip gidenler, söylenen şarkılar ve gösteriler açısından karmaşık veya getirilen, yüklenen mallar açısından karmaşık. Meselâ 19. yüzyılda Hollanda'dan biri geldiğinde kıyıda kendi konsolosluk görevlilerini, kendi tüccarlarını, kendi gibi giyinmiş ve kendi dilini konuşan insanları buluyor. İtalya'dan bir tüccar veya bir grup geldiğinde o da kendi ülkesinden gelip buraya yerleşmiş insanlarla karşılaşır. O dönemde Avrupalılar, geldikleri yerlere göre birbirlerinden farklı şekilde giyiniyor ve farklı davranışlar sergiliyor.

Erken Cumhuriyet döneminde daha sakin ve

düzenli bir görünüm var. 20. yüzyılın ortasından sonra Kat Mülkiyeti Kanunu'nun ortaya çıkmasıyla birlikte apartmanlaşma süreci başlıyor; 1970'lerden sonra apartmanlar artıyor ve sekiz katlı bir duvar giderek kıyıyı sarıyor. Yeme, içme, eğlence tesisleri o apartmanların alt katlarında varlığına devam edince, kıyı gezinti alanı niteliğini korurken canlılığını da sürdürmeyi başarıyor. 1990 sonrası- na bakınca, Kordon Boyu'na altı izli bir trafik yolu inşa edilmesi girişimiyle başlayan kıyı dolgusu, hayatı olduğu kadar mekânları da dönüştürüyor. Ortaya çıkan kamusal tepkilerin ve uzun süren bir hukuki itiraz sürecinin sonunda yol inşasından vazgeçilse de rekreasyon alanı olarak düzenlen- nen bu dolgu yüzünden deniz, yemek ve eğlence mekânlarından uzağa taşınıyor. Kordon Boyu, böy- lece tarihsel, fiziksel, algısal anlamda kuvvetli bir dönüşüme uğruyor. Bugün bakınca çimlerde vakit geçirmeye, konser düzenlemeye imkân sağlasa da başka bir kıyının ortaya çıktığını söyleyebiliriz.

Diğer bölgelerde de sorunlar var. Karşıyaka'dan Üçkuyular yönüne bakınca, kıyı hattında mukim bitişik nizam apartman yapılaşmasının ve uzun yıllar ihmâl edilmiş kıyı tasarımının kentli - kıyı ilişkisi açısından ciddi sorunlar yarattığını söyleyebiliriz. 20. yüzyılın sonlarında Üçkuyular yönünde kıyıya yapılan dolgu yol apartmanları denizden uzaklaştırırken, araç trafiğinin yoğunlaşmasıyla birlikte, kıyıda dinlence ve gezinti imkânı sunan kafeler, restoranlar ortaya çıkıyor. 1990'lı yılların sonu ve 2000'li yılların başında yapılan kıyı düzenlemelerini önemle anmak gerekiyor; çünkü bunlar günümüzde yapılan düzenlemelerin temelini teşkil ediyor. Meslek örgütlerinin, akademik camianın, sivil inisiyatiflerin ve halkın gösterdiği organize refleks sonucunda yerel yönetimin Kordon Boyu'nda yol inşası için yapılan dolguyu rekreasyon alanı olarak düzenlemesi, bununla eşzamanlı olarak projesi önceden başlamış Büyük Kanal Projesi'ni tamamlaması, dikkate değer diğer dinamikler. Böy- lece 1970'li yıllardan itibaren adeta kanalizasyon havuzuna dönmüş olan körfezin kokusu ortadan kalkıyor ve denizin temizlenmesi için bir imkân ortaya çıkıyor.

2000'li yılların başında yerel yönetimlerin kıyının üzerinde daha çok durmaya başladığını görüyoruz. Kıyının ihmâl edilmiyor hâle gelişi, kentsel refleks-lerin sonuç verebileceğine dair iyi bir örnek. Körfez bütününde tasarlanan yeşil kuşak ölçeğinde düşüncecek olursak, ülke açısından da kentli - kıyı tartışmasında anlamlı bir örneğin oluşmaya başladığına tanık oluyoruz. 2000'li yılların ortalarına bakacak olursak kentlileri kıyıya çekmek ve kıyıyı etkin kullanmalarını sağlamak adına yoğun çaba harcadığını görüyoruz. Meselâ deniz yüzeyinin



FOTOGRAF AYŞEGÜL KAYCI

temizlenmesi için bir çöpçü motorunun tahsis edilmesi, Meles Deltası'nda gerçekleştirilen peyzaj düzenlemesi, Bostanlı sahiline Avrupa kentlerinde bazı örneklerine rastladığımız türden yüzülmeyen ama güneşlenmeye imkân sağlayan bir plaj inşa edilmesi gibi planlar söz konusu oluyor. Bu girişimler, kent halkını uzunca bir süredir uzaklaştığı denizle yeniden yakınlaştırmayı deneyen önemli çalışmalar. Yine aynı dönemde yoğunlaşmaya başlayan Kordon Boyu konserleri, kutlamalar, herkesin birlikte yürüdüğü fener alayları, kısmen de olsa 19. yüzyıldaki canlılığı anımsatıyor. Kentlilerin denizi yeniden hatırlaması ve kıyıya inip artık pis kokmayan denizin kenarında vakit geçirmeye başlaması önemli. Örneğin, Bayraklı'nın arkalarında denizden uzakta kalmış gecekondolu bölgelerindeki insanların yerel yönetim tarafından tekrar düzenlenmesini etkin bir biçimde kullanıyor olmasını çok önemsiyorum.

İKPG'nin düzenlediği İzmir Kültür İletişim Toplantıları'nda kıyıda ki kamusal alanlar üzerine konuşurken aslında bu rekreasyon alanlarının insanları deniz seviyesinde, yani "o" rakımında bir araya getirdiği ve her kesimden her yaştan insanı aynı seviyede birleştirdiği sonucuna vardık. Kentlinin kültürel, etnik ve siyasi kimliklerinin bu mekânlarda kaybolduğunu söylemek mümkün mü? Bu konuda neler söylemek istersiniz?

Bu tür kamusal alanların adil mekânlar olduğunu söyleyebiliriz; çünkü kentin her bölgesinden gelen İzmirli bu alanları ihtiyaçları doğrultusunda farklı biçimlerde kullanabiliyor. Merkezi bölgelerin ve kıyının bütün kentliler tarafından eşitçe kullanımını teşvik etmesi açısından, 2000' li yıllardaki uygulamaları çok önemsiyorum. Öncelikle kıyıya erişim kolaylaştırılmaya çalışılmış. Eldeki veriler ve doneler, kentin bütün dinamikleri gözeticilerle yine

kentsel reflekslerle hayata geçirilmiş; günümüze ilham ve örnek teşkil edebilecek önemli temeller atılmış.

Aslında bu tür alanlar tasarlanırken her kesimi buluşturması amaçlanır; söylediğiniz gibi adil mekânlar yaratmak çok önemli. Bu adaleti sağlayabilmek için de soylulaştırmadan uzak durulması gerekir diye düşünüyorum, siz ne dersiniz?

Soylulaştırmadan kaçınmak gerçekten önemli. Hiç kimse kendisini ötekileştirilmiş hissedeceği bir yere gitmez; kendisini öyle hissettirecek açık veya kapalı mekânları kullanmaz. Belki hâlâ düzenleniyor olabilir; yerel yönetimin ilgili birimleri 2000'lerin başında İzmir'de yaşıyor olup hayatı boyunca deniz görmemiş kentlileri, özellikle de kadınları kıyıya getirmeyi ve onlara kenti dolaştırmayı amaçlayan geziler düzenlemeye başlamıştı. Hatta ben İzmir'in yukarı mahallelerinde, çevre bölgelerinde yaşayıp deniz kenarına bir kez bile gitmemiş bu kadınları anlatan, "Kenti ve Denizi Görmemek" adını verdiğim bir öykü yazmıştım. O dönemde Meles Deltası'nda, Bayraklı ve İnciraltı kıyısında yapılan düzenlemeler soylulaştırmaktan kaçınan, restorana gitme ihtimali olmayanların da deniz kenarında oturup bir şeyler yemesine olanak veren, ebeveynlerin çocuklarının kıyıda koşuşturmasını izlemeye hakkı olduğunu yadsımayan projeler üzerine temellenmişti. Kıyının farklı noktalarında yapılan bu düzenlemeler, kent halkının birbirleriyle yakından tanışmasına, birbiriyle direkt ilişki kurmasına da yardımcı oldu.

Her kesimden İzmirli'nin yoğun bir şekilde kullandığı İnciraltı Kent Ormanı, bu gibi çabalara güzel bir örnektir. Belki belli bir kesim zamanla yerleşik olduğu İnciraltı'nı terk etti ama denize uzak bölgelerden, gecekondulardan, o güne kadar denizi görmemiş çocukların yaşadığı semtlerden

çıkıp gelen İzmirli, İnciraltı kıyısının tekrar kentin canlı mekânlarından biri olmasını sağladı. Yapılan düzenlemeler de buna olanak sağlayacak yöndeydi. “Kentin Kıyısında ve İçinde Olmak: İnciraltı” kitabımı yazarken orada çok zaman geçirdim; gündüz, gece ve farklı mevsimlerde hayatın orada nasıl geçtiğini, beklentilerin neler olduğunu anlamaya çalıştım. Bu alanı kullanan kentliler nereden geliyor, otobüsten nasıl iniyor, ellerinde neler taşıyor; tüm bunları görmek için zaman harcadım. Gördüm ki çevre bölgelerden gelenler, ailece otobüse binip gün boyu bütün ihtiyaçlarını karşılayacak ne varsa yanında getiriyordu: Su şişeleri, karpuzlar, yiyecekler, mangallar... Hatta denizin temizlendiğine inanarak çocuklarını denize sokuyorlardı. Düşüncem şu: Olup biteni yadsımak çözüm değil. Eğer İzmirli İnciraltı kıyısında piknik yapmak istiyorsa yerel yönetime düşen, bunu olanaklı kılmak için gerekli düzenlemeleri yapmak. İzmirli tıpkı eski günlerde olduğu gibi buradan denize girmek istiyorsa, o kıyıyı denizi girilebilecek temizliğe ulaştırmak.

İnciraltı, topluca denize girebileceğimiz merkeze en yakın kıyı noktası. Bu ümidimizi yaşattıkları için oraya gelen İzmirliye teşekkür borçlu olduğumuzu düşünüyorum...

İnciraltı kıyısının bu amaçla kullanılmasını ben de çok önemsiyorum ve bununla ilgili olarak “Kentliler İçin Bir Kıyı” adını verdiğim bir proje geliştirdim. Her yerde onu anlatıyorum.

BAŞKA BİR İNCİRALTI MÜMKÜN

Emel Kayın'ın “başka bir İnciraltı, başka bir kıyı mümkün” mottosuyla geliştirdiği “Kentliler İçin Bir Kıyı”, kimilerince ütopyik bulunsa da kendisi bu projenin gayet kolaylıkla hayata geçirilebilir olduğunu düşünüyor: “Projenin özünde, İnciraltı'nın İzmir kentinin doğa temelli rekreasyon ihtiyacını karşılayacak biçimde sağlıklılaştırılması ve bu bölgede bir doğa işleri dizisi ya da imkânı yaratılması yatıyor. Kent halkının farklı kesimlerine hizmet verecek bu düzenlemede minimalist ölçek ve tavırda hizmet birimlerinin yer aldığı bir dizi bahçe bulunuyor: Kahvaltı bahçesi, at binme bahçesi, süt sağmayı deneyimleme bahçesi, kuş bahçesi, doğada sanat bahçesi, spor bahçesi, yeme içme bahçesi... Bu benzeri kullanımların getirilmesiyle işinizden çıkınca çabucak ulaşabileceğiniz, eğlence teknelerinin keyfini sürebileceğiniz, temizlenirse denize girebileceğiniz, günübirlik ya da hafta sonu kullanıma açık bir İnciraltı yaratılmasını öneriyorum. Proje, ayrıca bölgede geçmişte gayet yaygın olarak yer alan çadırlı kampların, ağaç evlerin yeniden kurulmasını talep ediyor. 20. yüzyılın ortasındaki tatil anlayışında modernleşmenin temsili olan plajları ve çadırlı kampları

hatırlayabiliriz. O çadırlar ki şimdiki çadırların konforuna bile sahip değildi. O kamplar ki devreler halinde kullanılan, gazino dediğimiz sınırlı hizmet mekânlarının dışında bir olanak sunamayan yerlerdi. Her şeye rağmen, deniz temizdi ve bu plajın müdavimleri mutluydu.”

“İnciraltı'nın tıpkı 1940'lı ve 50'li yıllarda olduğu gibi tekrar kamusal plaj olarak kullanıma açılabilmesinin yazlığı olmayan ve tatile gidemeyen dar gelirli kesim açısından oldukça ilham verici olacağına inanıyorum. Öte yandan bu proje, yaz boyunca şehirde kalıp çalışmak zorunda kalanların, tatil zamanı kısıtlı eğitimli orta sınıf mensuplarının ve doğayla barışık aktivist kesimin kıyıya ilgisini de artıracak; alanın geleceği açısından ümit verecek. Kent ormanında yürüyen, bisiklete binen gençleri gözlemlediğinizde göreceksiniz ki o gençlerin bir kısmı küçük çadırlar kurup kent ormanında geceleme istiyor. Dilersek; kıyıda çocukların soyunma kabini, yaşlıların uyku alanı olarak kullandığı günübirlik çadırlar kuran, ağaçların altında denizle haşır neşir bir gün geçiren dar gelirli İzmirli'den ilham alabiliriz. O kentliler ki kıyıda ve doğanın içinde olmaya hepimiz kadar ihtiyaç duyuyor. Soylulaştırmadan ve büyük yapılaşmadan uzak, doğayla barışık bir yaklaşım dahilinde İnciraltı'nda bir doğa işleri dizisi imkânı yaratabilir, kıyıyı İzmir kentinin sürdürülebilir geleceği için yeniden düzenleyebilir, kentlilerin ve turistlerin kullanabileceği doğa temelli bir rekreasyon alanı olarak yeniden yaratabiliriz. Başka bir kıyı mümkün; başka bir İnciraltı, başka bir İzmir, başka bir hayat, başka bir dünya...” ✚



Nermin Kutucular

“Kaptan düdük çal!”

ELFİN YÜKSEKTEPE BENGİSU

2012 yılında, İzmirDeniz – Kıyı Tasarım Projesi’nin ön araştırma sürecinde işin kültür sanat, spor ve sosyal etkinlikler ayağını yürüten ekip olarak İzmirliilerin denizle ilişkisinin tarihsel sürecini araştırmaya koyulduk. O ilişkiyi yeniden tasarlarken sonradan üretilmiş yöntemler benimsemek yerine, hâlihazırda İzmir’in belleğinde var olan dinamikleri keşfetmek ve kayba uğrayan dinamikleri yeniden hayata geçirmek amacındaydık. Sonuç olarak, İzmir’in bugünkü alışkanlıklarını geçmişten taşıdıklarıyla harmanlayan bir yol haritası benimsedik. Şu anda inşaat süreci devam eden mimari tasarımlar da bu parantezde değerlendirilerek ortaya çıkarıldı. Yaklaşık yüz mimar, kent planlamacısı ve tasarımcının birlikte çalıştığı bu süreçte araştırmamızı yaparken, körfezin üzerinin bir zamanlar irili ufaklı deniz taşıtlarıyla dolu olduğunu, bu taşıtların yalnızca ulaşım ya da ticaret amacıyla değil, spor yapma ve sosyalleşme amacıyla da kullanıldığını gördük.

Bir zamanlar körfezin üzerini şenlendiren bu kalabalık trafiğin tanıkları sayıca az kalmış olmakla beraber, hâlâ aramızda. 1940’lı yılların İzmir Körfezi’nde yelkenini rüzgârla doldurup kendi de cemiyet hayatında rüzgâr gibi esmiş (belki de) İzmir’in ilk kadın yelkencisi olan Nermin Kutucular ile tanışmamız, evini ziyaret edip kısa bir sözlü tarih çalışması yapmamız, tam da o döneme rastlıyor. Aşağıda okuyacağınız metin, o tarihte bize körfezin ruhunu anlamakta ışık tutmuş, bir süredir arşivimizde bulunan ve yalnızca arşivde kalmasına gönlümüzü razı gelmediği için yeniden ele alıp sizlerle paylaşmayı arzuladığımız bir çalışmanın ürünüdür.

www.izmirdeniz.com

Nisan 2012 - İzmirDeniz Projesi Sözlü Tarih Çalışması Notları

Kıyı Tasarım Projesi için İzmir ile yatıp İzmir ile kalktığımız günler... Tarihsel ya da güncel her türlü bilgiye ulaşmak için kimi yakalasak bildiklerini anlattırıyoruz. Zamanında Karataş’ın bıçkın delikanlılarından “Kuşçu Erol” lakabıyla tanınan Erol Artun ile yaptığımız Karataş sohbeti esnasında söz yine körfezden açılıyor. Yelkencileri merak ediyoruz. Erol Bey, yıllar öncesinden gelen bir hayranlığı gizleyemeden “Nermin ile konuşsanıza” diyor. “Kız başına yelken yapardı. Hep denizdeydi.” O döneme ait bir yelkenci referansı bulmak zaten yeterince heyecan verici. Bir de bu yelkencinin kadın olma-



FOTOĞRAF HANDE ZERKİN

sı iyice meraklandırıyor bizi. Hemen ulaşıyoruz Nermin Hanım’a. Kameramızı hazırlayıp küçük bir ekiple ziyaretine gidiyoruz.

Köprü Durağı’nda ailesinin adını taşıyan bir apartmanda yaşıyor Nermin Kutucular. Bir zamanlar denize nazır büyük ve bahçeli evlerinin olduğu yere dikilmiş bu apartman. Dinleyeceğimiz tüm anılar, pencereden baktığımızda gördüğümüz bu ma-

halledi yaşamış. Daha kamera kayda girmeden anlatmaya başlıyor Nermin Hanım. Çünkü anıları değerli. Çünkü çok güzel günler görmüş belli ki...

Tüccar bir babanın dört çocuğundan biri olan küçük Nermin'in beyaz şortuyla tırmanıp üzüm topladığı asmanın durduğu büyük bahçe ve çok odalı ev canlanıyor gözümüzde o anlattıkça. Denizle iç içe bir hayatın yaseminli, kameriyeli, rengârenk bahçesi: *"Rahmetli babam her gün altıda kalkar, işe gitmeden önce bahçeyi gezerdi"* diyor. *"Bu çiçeğin dibi açılmamış, bunun yaprağı var, bunun dalını kesmek lazım... Çok meraklıydı bahçesine."* Belli ki dün gibi hatırlıyor Nermin Hanım. Bahçıvan Seyfi'den, onun hastalanmasından, babasının ona yardımlarından söz açıyor. Bahçeyi de anlata anlata bitiremiyor. Anlattığı detaylardan oldukça varlıklı bir aile oldukları sonucunu çıkarıyor, körfezin kıyısında şanslı bir çocukluk ve ilk gençlik yaşamış olduğunu anlıyoruz.

"Annem de babam da kimsesiz büyümüş. O yüzden birbirlerine çok bağlıydılar. Başka türlü insanlardı" diye devam ediyor. Aile ilişkilerini, erken yaşta kaybettiği kardeşlerinin acısını, Musevi komşularını, köşe başında yaşayan Kâmile Teyze'yi anlatıyor. Söz güzel günlerden ve sofralardan açılınca nihayet denizden bahse girişiyoruz: *"Herkesin kayığı vardı o günlerde. Babam işten erken geldiği zaman kayıkla açılır balık sepetini atardı. Ertesi gün çıpır çıpır balıklar gelirdi. Biz kardeşimle elimizde kova, şu komşuya bu komşuya balık dağıtırdık. Soframız da herkese açıktı."*

O anlattıkça yıllar akıyor, yıllar aktıkça küçük Nermin'in serpilip kolejli bir genç kız oluşunu dinliyoruz. Denizle ilişkisi de o yıllarda değişiyor; sosyal hayatın, arkadaşlıkların yaşandığı bir sahneye dönüşüyor: *"Bir defa, hepimiz kürekçiydik"* diyor. *"10 - 15 kişiydik, hepimiz mahalleden arkadaştık. Rahmetli babam mavi boyalı kayığımızı çift kürekli yapmıştı. Kız kardeşimle ikiz gibiydik. O önde ben arkada oturur, kürek çekerdik. Körfez çok güzeldi o zamanlar. Yazın her gün yüzerdik. Hep beraber birlikte açılabilirdik kadar açılırdık. İnciraltı vapuru ne zaman önümüzden geçse 'Kaptan, düdük çal' diye bağırdık. Çalmadan da geçirmezdik. Bütün arkadaşlar gelirdi o zamanlar. Ne güzel günlermiş..."*

Nermin Hanım söze devam ettikçe, bakıyoruz ki bir başka araştırma konumuz olan deniz banyoları da var hikâyesinde. Biz soruyoruz, o anlatıyor: *"Bizim banyomuz çok güzeldi. Hem açık hem kapalı yeri vardı. İçeride soyunabiliyordun. Kapalı yerin de içinden geçip denize inilebiliyordu, ön taraftan da. Deniz banyosunda otururken annem antika verirdi elime işlemem için. 'Bak genç kız olacaksın' derdi. Mecburen tel çekerdim, antikaları yapardım. Nerede*

o antikalar? Kullandığımız filan yok..." Bunları anlatırken aslında asi bir kız olduğunun ipuçları geçiyor bakışlarından. Ailesine saygıda kusur etmemiş ama bir yandan da özgür ruhlu bir kıza dönüşmüş denizin üzerinde. Nihayet, yelken konusuna gelince daha iyi anlıyoruz bunu: *"Ben kız olarak tek başıma yelken basmaya başladım bir gün. Çoğunlukla kıyı kıyı gezerdim. Fakat bir defasında Karşıyaka'ya, bir defasında da İnciraltı'na bastım. İnciraltı'na bastığım gün deniz çok dalgalıydı. Kayık su aldı. Bir yandan su boşalt, bir yandan yelkeni tut... Herhalde 17 yaş civarındaydım. Belki de daha küçük..."*

"Bir gün yine tek başıma Konak'a gideyim dedim. O tarafı bilmiyorum. Muayyen yere kadar giriliyormuş. Bir düdükler, bir düdükler... Meğer izin almak lazım-mış. Oraya kadar gittim döndüm..." Genç kız olarak nasıl korkmadığını soruyoruz. Böyle anlattığına göre körfezde kendini güvende hissediyor olsa gerek. *"Ağabeyimle ablam ikizdi fakat ablam daha sakindi"* diyor. *"Ağabeyimle bir defa yelkenle açıldık. Birden her tarafyunus balığı oldu. Ağabeyim bana değil; kıyıya ablama bağlıyor 'korkma korkma, ben buradayım' diye. Düşünün artık."*

Nermin Hanım, cesareti ve güzelliğiyle pek çok hayran da kazanmış o günlerde. İlerlemiş yaşına rağmen ne kadar hoş bir endamı olduğunu anlamak zor değil bugün bile... *"Asılan oğlanlar çok olurdu"* diyor. *"Herkesin bir kayığı vardı. Bir tanesinin adı 'Oh de' idi. Ben geçerken başlarımda uzaktan 'Ooooh deee! Ooh dee!' diye bağırıyordum..."*

1951 yılında İzmir Amerikan Koleji'nden mezun oluyor, evlenip yeni bir hayata karışıyor. Çocukları, torunları oluyor. Fakat Köprü'de geçen o yılları hep özlemle anıyor. Konuşmamız boyunca pek çok defa gözleri yaşıyor: *"Denizi doldurdukları zaman çok üzülürdüm."* diyor en son. *"Bahçemiz gitti. İskelemiz filan, hepsi... Kazılırken nasıl ağladım arka balkonda. Ben çok üzülüyordum. Benim çocuklarım ve torunlarım o zamanı yaşamamıştı. İnsancıl mü-nasebetler bambaşkaydı. Onu görüp, bugün bunu yaşamak çok acıtıyor insanı..."*

Nermin Kutucular'ın evine yaptığımız kısa ziyaretten körfezin ruhuna dair yeni hislerle ayrılıyoruz. Daha çok İzmirli genci yelken başında, kürek çekerken ya da yüzerken görmek istiyoruz. Yeni iskeleler yapmak gerek, plajlar açmak gerek, sporu desteklemek gerek... Yine karşıdan bakıp daha çok *"Ooooh!"* desinler, o güzelim Akdeniz ruhu daha uzun yıllar İzmir'de hüküm sürebilsin diye... Çok teşekkürler Nermin Hanım... ✚

Atina Fotoğraf Festivali 2016

NURSAÇ SARGON

Dünyanın dört bir yanında yaşayan sanatçı, fotoğrafçı, kolektif, küratör, galeri ve kurumları bir araya getiren Atina Fotoğraf Festivali, yirmi dokuzuncu yılında zengin bir programla ziyaretçilerini bekliyor. 2016'nın Haziran ve Temmuz ayları boyunca devam edecek olan festival, "[mis/dis]placed" başlığı altında hızla değişen küresel dünyanın kolektif bilinci ve bireysel algıyı nasıl şekillendirdiğini araştırmayı amaçlıyor.



ROGGER BALLEEN



YOANN CIMIER

1987'de Stavros Moresopoulos'un girişimiyle "Uluslararası Atina Fotoğraf Ayı" adı altında örgütlenen ve 1997'den itibaren yıllık düzene kavuşan festival, 2008 yılında "Atina Fotoğraf Festivali" ismini almış. Kâr amacı gütmeyen bir kurum olan Hellenic Centre for Photography (HCP) tarafından organize edilen festivalin programı, uluslararası kapsamda gerçekleştirilen açık çağrı sonucu seçilen projeleri ve davetli sanatçıların işlerini içeriyor.

Bu yılki içerik; söyleşileri, geçici projeleri, atölye çalışmalarını, çeşitli sergileri, video gösterimlerini ve 18 - 35 yaş aralığında fotoğraf üreten Yunan fotoğrafçıların işlerini kapsayacak kategoriler altında toplanmış. Dört ay önceden kayıt yaptıran amatör ve profesyonel fotoğrafçılar, portfolyo değerlendirme bölümünde yabancı uzmanlardan kritik alma şansı yakalıyor. Söyleşi bölümü, kültürel ve toplumsal farkındalığı canlandırmak için fotoğrafçıları ve eleştirel düşüncülerini buluşturacak bir konuşma dizisi şeklinde kurgulanmış. Yerli ve yabancı sanatçıların kariyer gelişimlerini odak noktasına oturtan atölye çalışmalarıysa dört gün boyunca devam ediyor. Bu atölyeler, festivalin aktif olarak etkileşimde olduğu çeşitli organizasyonlardan ve uluslararası fotoğraf grubundan seçilen uzmanlarla gerçekleştirilecek.

İzleyicilerin interaktif katılımını teşvik eden fotoğraf okumalarının gerçekleştirileceği "Fotoğraf Gecesi", binden fazla fotoğrafçının Atina kent merkezinden yola çıkarak altı saat boyunca şehrin farklı bölgelerinde edinecekleri tecrübeleri fotoğraf diliyle aktaracağı "Atina Fotoğraf Maratonu", 2009'dan beri düzenlenen "Performans Sanatı Olarak Fotoğraf" ve "Profesyonel Gelişim" atölyeleri, festivalin öne çıkan diğer etkinlikleri.

Sergilemelerin ana mekânı Yunanistan'ın en saygın müzelerinden biri olarak kabul edilen Benaki Müzesi seçilmiş. Bununla beraber, etkinlik programı kentin çeşitli mekânlarına dağılacak şekilde belirlenmiş. Festival, yaz boyunca okul çağındaki çocukları ve ailelerini Benaki Müzesi'nde çağdaş fotoğrafı keşfetmeye davet ediyor. ✚

www.photofestival.gr



FOTOĞRAF CENAN ÇELİK

BİR AKDENİZ EDEBİYATI SEÇKİSİ



Seçmek zor, çok zor: Roman ve hikâye ayrımı yapılmadı. Klasik edebiyattan bir örnek alındı. Akdeniz Marmara adasına uzanamadığından, Türkçenin en güzel deniz / balıkçı yazarı Yaman Koray listeye giremedi. Kuşkusuz, meşhur ya da en sevdiklerim değil; okuduğum romanlar içinden Pla+form okurları için seçildi. Hepsı Türkçede yayımlandığı için yabancı romanların orijinal adları eklenmedi.

Elbette, fecr-i âticilerin “sanat” için dediği gibi, böyle listeler de her zaman “şahsi ve muhterem”dir.

RAŞİT ÇAVAŞ

- 1 Akdeniz Panait İstrati
- 2 Bir Ada Hikâyesi Dörtlüsü Yaşar Kemal
Fırat Suyu Kan Akıyor Baksana
Karınca'nın Su İçtiği
Tanyeri Horozları
Çıplak Deniz Çıplak Ada
- 3 Venedik'te Ölüm Thomas Mann
- 4 İmbatla Dol Kalbim Tarık Dursun K.
- 5 İlyada Homeros
- 6 İskenderiye Dörtlüsü Lawrence Durrell
Justine
Balthazar
Mountolive
Clea
- 7 Yaz Sonu Adalet Ağaoğlu
- 8 Meleklerin Uğramadığı Yer E. M. Forster
- 9 Denizin Çağırısı Kemal Bilbaşar
- 10 Aleksi Zorba Nikos Kazancakis
- 11 Ekmek ve Şarap Ignazio Silone
- 12 Ağanta Burina Burinata Halikarnas Balıkcısı
- 13 Kasabanın Sırrı Robert Crichton
- 14 Her Gece Bodrum Selim İleri
- 15 Can Pazarı Curzio Malaparte
- 16 Arturo'nun Adası Elsa Morante
- 17 Bereketli Topraklar Üzerinde Orhan Kemal
- 18 Yaşlılık Italo Svevo
- 19 Mavi Karanlık Vedat Türkali
- 20 Sicilya Konuşmaları Elio Vittorini






İZMİR
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ


İzmir
AKDENİZ
Akademisi
İZMİR MEDITERRANEAN ACADEMY